

Prevence v oblasti sexuálně rizikového chování u dětí mladších 15 let v online prostředí

Bc. Kateřina Kovářová

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Kateřina Kovářová
Osobní číslo:	H23089
Studijní program:	N0111A190013 Sociální pedagogika
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Prevence v oblasti sexuálního rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti sexuálního rizikového chování v online prostředí, prevence a intervence sexuálního rizikového chování v online prostředí.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- KOLIBA, Peter, Petr WEISS, Martin NĚMEC a Markéta DIBONOVÁ, 2019. Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-2039-0.
- MULLER, Mary, 2014. Jak ochránit děti před pornografií na internetu. Přeložil Petra DIESTLEROVÁ. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0694-1.
- ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-5010-1.
- ŠTĚRBOVÁ, Dana a Miluše RAŠKOVÁ, 2016. Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě II: pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením – z empirického výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Monografie. ISBN 978-80-244-4994-4.
- ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, c2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **8. ledna 2025**
Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2025**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 8. ledna 2025

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá prevencí sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zaměřuje na vymezení pojmu sexualita dětí mladších 15 let, online prostředí a online rizikové chování. Dále se v teoretické části věnujeme jednotlivým formám sexuálně rizikového chování a digitálním platformám, na kterých k těmto jevům dochází. Práce se také zabývá prevencí realizovanou v rodinném a školním prostředí a prevencí prováděnou veřejnými a soukromými subjekty. Praktická část diplomové práce má kvalitativní charakter a je realizovaná prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří se v praxi setkávají se sexuálně rizikovým chováním v online prostředí. Cílem praktické části je zjistit faktory, které posilují a oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí.

Klíčová slova: sexualita, online prostředí, sexuálně rizikové chování, děti mladší 15 let

ABSTRACT

This thesis deals with the prevention of sexually risky behaviour of children under the age of 15 in the online environment. The thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part focuses on the definition of the concept of sexuality of children under 15, the online environment and online risk behaviour. Furthermore, the theoretical part discusses the different forms of sexual risk behaviour and the digital platforms on which these phenomena occur. The thesis also addresses prevention implemented in family and school settings and prevention implemented by public and private entities. The practical part of the thesis is qualitative in nature and is carried out through semi-structured interviews with professionals who encounter sexual risk behaviour in the online environment. The aim of the practical part is to find out the factors that strengthen and weaken the effectiveness of preventing sexual risk behaviour in the online environment.

Keywords: sexuality, online environment, sexual risk behaviour, children under 15

Mé poděkování patří především vedoucí práce PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D., za její cenné rady, pomoc a čas. Dále bych chtěla poděkovat mým nejbližším, za jejich podporu, trpělivost a víru ve mne během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	14
1.1 SEXUALITA DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET	14
1.2 ONLINE PROSTŘEDÍ	16
1.3 ONLINE RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ	18
2 FORMY SEXUÁLNĚ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V ONLINE PROSTŘEDÍ.....	20
2.1 SOCIÁLNÍ SÍTĚ	20
2.2 PORNOGRAFIE ONLINE.....	22
2.3 SEXTING.....	24
2.4 KYBERGROOMING	26
2.5 KYBERSTALKING.....	29
3 PREVENCE SEXUÁLNĚ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V ONLINE PROSTŘEDÍ.....	33
3.1 PREVENCE ZE STRANY RODINNÉHO PROSTŘEDÍ	33
3.2 PREVENCE ZE STRANY ŠKOLNÍHO PROSTŘEDÍ	36
3.3 PREVENCE ZE STRANY VEŘEJNÝCH A SOUKROMÝCH SUBJEKTŮ	40
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
4 VÝZKUM.....	45
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE	46
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	46
4.3 POJETÍ VÝZKUMU	46
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	46
4.5 VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	47
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	49
5 ANALÝZA DAT.....	51
6 INTERPETACE DAT.....	69
6.1 SHRnutí.....	76
6.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	78
ZÁVĚR	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	80
SEZNAM TABULEK.....	88
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	89

SEZNAM PŘÍLOH.....90

ÚVOD

Internet dnes tvoří nedílnou součást každodenní komunikace dětí a dospělých. Stal se zdrojem zábavy, poznání, zdrojem informací, prostředkem komunikace s vrstevníky, ale i se zcela neznámými uživateli internetu. Internetová komunikace je velmi specifická, jelikož probíhá ve virtuálním prostředí, ve kterém nelze realizovat komunikaci se zachováním všech neverbálních a verbálních složek komunikace. S tímto způsobem komunikace se pojí řada procesů. Mezi nejvýznamnější procesy, které online komunikaci doprovázejí, patří odkládání zábran, zvýšená zvědavost, pudové a impulsivní chování. V důsledku těchto jevů lidé často sdílejí velmi osobní a důvěrné informace. Odkládání zábran v internetové komunikaci může mít jak pozitivní, tak ale i negativní dopady, přičemž v mnoha případech vede až k různým formám rizikové komunikace (Kopecký, 2015). V souvislosti s digitálními technologiemi získává rizikové sexuální chování zcela nový rozměr a setkáváme se s ním u dětí ještě před nástupem puberty (Dobešová, b.d.).

Cílem naší práce je zjistit, co ovlivňuje účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí a zaměřit se na to, jak by bylo možné zlepšit její efektivitu.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je strukturována do třech kapitol. První kapitola se věnuje definování základních pojmů a to sexuality, online prostředí a online rizikové chování. Druhá kapitola se zaměřuje na formy sexuálně rizikového chování v online prostředí. Nejprve je pozornost věnována sociálním sítím, na nichž se tyto formy nejčastěji vyskytují a následně jsou popsány jednotlivé formy sexuálně rizikového chování, jako je pornografie online, sexting, kybergrooming a kyberstalking a jejich trestním dopadům. Třetí kapitola se věnuje prevenci ze strany rodinného a školního prostředí a prevenci ze strany veřejných a soukromých subjektů. V třetí kapitole jsou také zmíněny projekty, programy a portály, které se věnují prevenci sexuálně rizikového chování v online prostředí.

V praktické části se zaměřujeme na faktory, které posilují a oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí. Soustředíme se na prevenci v rodinném a školním prostředí a na prevenci prováděnou veřejnými a soukromými subjekty. Praktická část je obohacena o návrhy, které by mohly přispět k účinnosti prevence. V praktické části jsme využili metodu tematické analýzy s využitím polostrukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří se v praxi setkávají s problematikou sexuálně rizikového chování v online prostředí.

Naše diplomová práce může posloužit jako užitečný podklad pro lepší pochopení toho, proč prevence nefunguje tak, jak by měla a co ji naopak může zlepšit. Může pomoci těm, kdo se prevencí zabývají, aby se mohli zaměřit na to, co by v prevenci mohlo skutečně fungovat a vyhnuli se tomu, co její účinnost snižuje, nebo ji úplně brzdí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V této kapitole vymezíme základní pojmy teoretické části naší diplomové práce. Popíšeme zde sexualitu dětí mladších 15 let, online prostředí a online rizikové chování.

1.1 Sexualita dětí mladších 15 let

Sexuální vývoj začíná již před narozením a představuje složitý, komplexní proces, v jehož rámci se utvářejí základní komponenty sexuálního chování: pohlavní identita, preference a sexuální reaktivita. K integraci těchto komponentů dochází v pubertě a sexuální chování v dospělosti je výsledkem dlouhodobého a složitého procesu adaptace na biologické, psychické a sociální podmínky, a to zejména v období dospívání. Jeho vývoj je ovlivněn sexuální emocí (Dobešová a kol., [b.d.]).

Pohlavní identita se utváří v raném dětství, přibližně do 3–4 let věku a představuje subjektivní pocit souznění nebo naopak nesouladu s vlastním tělem, konkrétně s jeho primárními a sekundárními pohlavními znaky, stejně jako se sociální rolí, která je k danému pohlaví přiřazena. Z pohlavní identity vychází genderová identita, která se formuje na základě sociálních a kulturních stereotypů. Na jejím základě jedinec přijímá vlastnosti a chování, které jsou spojovány s jeho biologickým pohlavím. Zevním projevem pohlavní identity je pohlavní role, která je utvářena kulturními a společenskými vlivy, a to zejména rodinou (Dobešová a kol., [b.d.]).

Sexuální preference představuje celoživotní, neměnný a přirozený stav, který vyjadřuje výlučnou nebo převládající erotickou a citovou přitažlivost k osobám určitého pohlaví. Jinak řečeno, sexuální preference znamená způsob, kterým jedinec dosahuje sexuálního uspokojení a jaký objekt ho eroticky přitahuje. Zde jsou pravděpodobně považované za základ vrozené faktory. Schopnost pro genitální reakci je u člověka přítomna už od raného dětství. Setkáváme se s heterosexuální a homosexuální orientací, přičemž někteří autoři popisují i orientaci bisexuální a asexuální (Dobešová a kol., [b.d.]; Weiss, 2008).

Sexuální reaktivita představuje reakci na sexuální podněty a stimuly. Sestává z psychické a fyziologické reakci těla a zahrnuje schopnost prožívání a realizace sexuálních emocí. V období puberty se reakce na sexuální podněty stupňuje vlivem zvýšené hladiny pohlavních hormonů a dochází k propojení sexuální identity, reaktivity a preference. (Dobešová a kol., [b.d.]; Weiss, 2008).

Již od raného dětství jsou děti přirozeně zvědavé, objevují svět kolem sebe a kladou dospělým mnoho otázek. Obvyklé sexuální chování dětí v období **od narození do 4 let** věku zahrnuje náhodné či nenáhodné dotýkání se a manipulaci se svými genitáliemi, ukazování genitálií druhým, také zájem o rozdíly mezi genitáliemi dívek a chlapců a mezi různými genitáliemi lidí stejného pohlaví. V tomto období jsou běžné domácí hry na doktory a stejně tak mohou mít děti tendenci vkládat na své genitálie různé objekty (Děti a jejich sexualita, 2014).

Sexuální chování ve věku **5–8 let** obvykle obsahuje specificky zaměřené dotýkání se genitálií, vyprávění sexuálně zabarvených vtipů, polibky, vodění se za ruce a doptávání se na terminologii, která se týká sexu. Často se objevují otázky ohledně menstruace, antikoncepce, orálního sexu apod. Jsou to slova, která dítě mohla zaslechnout ve škole, venku, nebo od starších kamarádů (Děti a jejich sexualita, 2014).

U dětí ve věku **9–12 let** sexualizované chování obvykle obsahuje dotýkání se svých genitálií a genitálií ostatních. V tomto období je běžné líbání, prvotní vztahy, exhibicionismus, mluvení o sexu s vrstevníky stejného pohlaví, cílená masturbace a zájem o mediální obrazy, které souvisí se sexualitou (Děti a jejich sexualita, 2014).

U dospívajících dětí ve věku **10–15 let** se začínají rozvíjet sekundární pohlavní znaky, mění se postava, objevuje se ochlupení, menstruace a erekce. Dospívající se snaží získat pocit jistoty, co se týká schopnosti navázání romantických vztahů. V tomto období je velmi důležité s dětmi mluvit o přenosných chorobách, o těhotenství a v neposlední řadě o právu načasovat si ve vztahu pohlavní styk do doby, kdy se na něj budou cítit. Také je nezbytné zdůraznit, že nikdo nemá právo je do jakýchkoliv sexuálních aktivit nutit (Děti a jejich sexualita, 2014). Období puberty je pokládáno za nejsložitější z celé ontogeneze. Sexuální chování odráží tělesný vývoj, často se stává unáhleným a impulzivním, provázeným špatným odhadem sociálních důsledků, obecně rizikovým chováním a nedostatkem kritického uvažování. (Weiss, 2010). V České republice je pro sexuální styk stanovena věková hranice na 15 let. Kdo vykoná soulož s osobou mladší 15 let, dopouští se trestného činu a podmínku věku musí splňovat každý ze sexuálních partnerů (Zákonyprolidi.cz, 2013).

Rodina je základem pro utváření postojů k životu, a to včetně postojů k sexualitě (Štěrbová a Rašková, 2016). Kultivace sexuálních projevů je prostřednictvím výchovy či sebevýchovy je nepostradatelná. Společenské intervence jsou formovány celkovou atmosférou okolního prostředí a podněty z internetu, televize, literatury nebo reklamy

(Kabíček a kol., 2014). Významnou roli zaujímají traumata spojená s jedincem, která mají sexuální podtext (Štěrbová a Rašková, 2016).

1.2 Online prostředí

Pojem kyberprostor se používá pro označení virtuálního světa, který je vytvářen moderními technologiemi. Můžeme ho také definovat jako prostor, který se nám otevírá ve chvíli, kdy pomocí internetových sítí vstupujeme do online prostředí. Internet zastává důležitou roli v jakékoli lidské aktivitě, kterou si jen dokážeme představit, od nakupování po sex, od výzkumu k různým rebeliím. Vstoupil do našich životů tak rychle, že jsme neměli šanci podívat se na něj strukturovaněji, a to jako na prostředek, který může mít vliv na naše chování. Jedná se totiž o místo, kde se chová mnoho lidí zcela jinak než ve skutečném životě, což přináší jak pozitivní, tak i negativní důsledky. Dostupnost internetu zapříčinila obrovské změny v sociálních oblastech. Mnoho lidských aktivit se přesunuly z fyzického kontaktu na online komunikaci. Denně miliony lidí vstupují používáním internetu do rozmanitých druhů interakcí v daleko větší míře než dříve (Hulanová, 2012). To, jak se uživatel prezentuje v online prostředí, může odpovídat skutečnosti, ale také nemusí, jelikož je tento fakt velmi těžce ověřitelný bez použití kamery, či osobního setkání. Jeden uživatel má možnost vystupovat pod různými identitami a identity může kdykoli měnit. Uživatelé své identity využívají různými způsoby, například k ventilaci nepříjemných pocitů, nezákonných či nepřiměřených potřeb a k zneužívání druhých. V online prostředí fyzická atraktivita nehraje roli, což některým uživatelům dodává odvalu a sebevědomí k navázání kontaktu s ostatními uživateli (Hulanová, 2012). Díky internetu je snadné navázat kontakt s novým, neznámým člověkem během několika málo minut (Kolařík a kol., 2023).

Internet se stal hlavním prostředkem, který může výrazně ovlivnit lidské rozhodování, chování, postoje a emoce. Vzniklo tzv. virtuální sociální prostředí, ve kterém se lidé mohou potkávat, debatovat, spolupracovat a také vyjednávat (Hulanová, 2012). Většinu online aktivit, včetně e-mailové komunikace a chatu, lze nahrát a uložit. Uživatel může mít v kyberprostoru trvalý záznam o tom, co, kdy a komu bylo řečeno. Vztahy mezi lidmi můžeme nazvat jako dokumenty v kyberprostoru, kde mohou být trvale zaznamenány a uchovány, což se může uživateli kdykoli hodit. (Hulanová, 2012). U uživatelů online komunikace dochází k překonání ostychu a plachosti, také k obcházení zákazů a zákonů, tudíž mnoho lidí na internetu sdělují informace, které by v reálném životě nesdělili a dělají to, co by v reálném životě nedělali. To znamená, že sdílejí osobní věci, odhalují tajemství,

obavy a emoce. Online komunikace je otevřenější, jelikož se uživatelé cítí v bezpečí a nemají obavy z odhalení. (Hulanová, 2012). Uživatelé mohou prozkoumávat temná místa internetu s pornografií a násilím, tedy místa a situace, kterým se v reálném světě vyhýbají. (Kabíček a kol., 2014).

Internetová komunikace je velmi specifická, jelikož probíhá ve virtuálním prostředí, kde není možné realizovat komunikaci se zachováním všech potřebných verbálních i neverbálních složek. Internetovou interakci doprovází řada procesů, které výrazně ovlivňují jak obsah, tak i formu samotného sdělení. Jedním z nejvýznamnějších procesů je tzv. online disinibitní efekt (Kopecký, 2015).

Disinhibice vychází ze šesti zdrojů:

- **Anonymita** („Neznáš mě“) – uživatelé skrývající svou identitu pod přezdívkou mohou volně vyjadřovat své názory, uspokojovat své sociální potřeby a ovlivňovat své komunikační partnery, aniž by čelili následkům nebo jakémukoliv postihu;
- **neviditelnost** („Nevidíš mě“) – při online komunikaci se uživatelé navzájem nevidí, tudíž neví, jak se druhý tváří. Nepřítomnost nonverbálních znaků komunikace je nahrazována grafickými symboly, tzv. emotikony;
- **asynchronita** („Tak příště“) – uživatel nemusí reagovat pohotově, jako ve skutečném světě, ale má možnost promyslet si svou odpověď;
- **solipsistická introjekce** („Vše je v mé hlavě“) – solipsismus je termín vyhrazený ve filozofii označující přesvědčení člověka o tom, že vnější svět existuje pouze v jeho hlavě. Absence komunikace tváří v tvář může ovlivnit lidskou mysl, která si na základě čtení psaného textu podvědomě vytváří vizuální obraz o vzhledu a chování osoby, se kterou komunikuje. Tento obraz vzniká na základě vlastních potřeb, přání a očekávání, což vede k tomu, že člověk částečně komunikuje sám se sebou;
- **disociativní představivost** („Je to jen hra“) – někteří uživatelé internetu považují postavu, kterou vytvořili v kyberprostoru, za někoho jiného, tudíž nabývají dojmu, že za ni nemusí nést zodpovědnost v reálném světě. Vše, co dělají na internetu považují za hru, která končí, jakmile vypnou počítač;
- **minimalizace autority** („Jsme si rovni“) – na internetu se dostávají do pozadí naše reálné společenské role. Je nepodstatné, kdo má jaké postavení (Kopecký, 2015).

1.3 Online rizikové chování

Experimentování s rizikovými způsoby chování v dospívání, je do jisté míry považováno za normativní součást vývoje. Tento názor vychází ze skutečnosti, že až 50 % adolescentů se během dospívání zapojí minimálně do jedné formy rizikového chování, přičemž po dosažení dospělosti většinou samo odezní. Mezi časté důvody experimentování s rizikovým chováním patří zvýšení vlastního sebevědomí, sebedůvěry nebo také zapojení do skupiny vrstevníků (Hulanová, 2012). Rizikové chování také mnohdy vzniká z neuspokojení emočních a vztahových potřeb, ale může být také důsledkem nevhodného výchovného vzoru, nebo ze snahy předvést se před okolím. V některých případech může takové chování nevědomě nebo i vědomě dojít až za hranu zákona. Také se může jednat i o záměrné dlouhodobé nerespektování společenských hodnot a norem. Prvotní příčina či motivace k danému chování bývá často hluboce skryta (Kopecký, b.d.) Rizikové chování je široce zkoumaným pojmem sociální a vývojové psychologie, kriminologie, sociální pedagogiky a dalších věd o člověku a společnosti. Z toho důvodu existuje výrazná nejednotnost v terminologii napříč obory, ale i v jednotlivých oborech. Rizikové chování je takové chování, které přímo, ale i nepřímo ústí v psychosociální nebo zdravotní poškození jedince, jiných osob, majetku a prostředí (Nielsen, 2014).

Rizikové chování v kyberprostoru může nabývat různých podob – od návštěvy webů s nevhodným obsahem, přes jeho sdílení, až po rizikovou komunikaci na sociálních sítích. Jsou to právě sociální sítě, kde v současné době probíhá mezi dětmi velké množství rizikových jevů (Kopecký, [b.d.]).

Z různých studií bezpečnosti dětí na internetu vyplynuly následující typy nejrizikovějšího online chování:

- Sdílení citlivých údajů, jako je celé jméno, adresa, telefonní kontakt, přihlašovací údaje nebo důvěrné osobní informace;
- komunikace s neznámou osobou na sexuálně zaměřená témata;
- zasílání nebo zveřejňování erotických fotografií či videí vlastní osoby na internetu;
- zapojení se do živého erotického vysílání přes webkameru s neznámou osobou;
- osobní setkání s člověkem poznaným přes internet bez řádných bezpečnostních opatření;
- poskytování svých intimních fotek za finanční odměnu;

- provozování kybersexu za finanční odměnu (Hulanová, 2012).

Současné děti vyrůstají v prostředí plném digitálních technologií, jako jsou počítače, mobilní telefony, herní konzole či tablety. Dnešní děti se do světa digitálních technologií přímo narodily a už si nedokážou představit život bez mobilních telefonů, elektroniky a internetu. Způsob využívání internetu se liší podle věku dítěte, ale obecně platí, že čím je dítě starší, tím více internet využívá ke komunikaci s ostatními. Internet mnohdy slouží jako důležitý prostor pro vypořádání se s vývojovými úkoly. Je prokázáno, že si děti do svého online světa přenášejí problémy a výzvy, kterým čelí v každodenním životě (Ševčíková, 2014). Čím více času tráví dítě na internetu, tím je větší pravděpodobnost, že se setká s nějakým typem rizika nebo hrozby a čím mladší uživatelé jsou, tím více zábavy budou na internetu hledat (Ševčíková, 2014; Eckertová a Dočekal, 2013). Jedná se o místo, kde se lze setkat téměř s címkoli, co si dokážeme představit. Je to pestrá směs reálného světa a fantazie, obsahující jak důležité informace, tak i polopravdy a lži. Pod legálními a oficiálními strukturami se skrývají kyberzločinci, kteří využívají zejména lidské chyby k vlastnímu obohacení. Velmi často je potrestána nadměrná důvěřivost, naivita a dostatečná informovanost uživatelů (Eckertová a Dočekal, 2013).

Děti byly vždy snadných terčem pro pachatele jakékoli trestné činnosti. Důvodem je jejich důvěřivá povaha, naivita a nezkušenost. Děti jsou přirozeně zvědavé a chtějí neustále zkoušet nové věci. V dospívání se setkávají s různými problémy, bouří se a hledají náklonnost mezi lidmi mimo domov (Hulanová, 2012). Mnoho uživatelů internetu věří, že není možné zůstat anonymní, ale i přesto sdílí velmi osobní informace, které mohou být spojeny s jejich osobou, které mohou způsobit velké potíže. Například publikované osobní informace u dětí školního věku mohou být zneužity ke kyberšikaně, nebo taktéž anonymním agresorem za účelem vyhrožování a vydírání (Ševčíková, 2014). S rychlým přesunem internetových aktivit na mobilní telefony a tablety, souvisí i nárůst specifických rizik, jelikož to, co rodič přistihne na domácím počítači svého dítěte, už neuvidí v jeho chytrém telefonu (Eckertová, 2013). Je prokázáno, že více než polovina českých dětí, které jsou mladší 13 let, používá služby, které jsou pro ně nevhodné a rizikové (Kopecký, 2019). „**Zatímco je běžné dětem říkat at' nikam nechodí s cizími lidmi na ulici, stává se spíše jen ojediněle, že rodiče varují před „chatováním s cizími lidmi na internetu“**“ (Eckertová a Dočekal, 2013, s. 24).

2 FORMY SEXUÁLNĚ RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ V ONLINE PROSTŘEDÍ

Děti začínají používat technologie ještě předtím, než se naučí mluvit, přičemž jakákoli omezení závisí na uvážení informovaných rodičů, v pozdějším věku eventuálně učitelů (Dobešová a kol., [b.d.]). Převážně mladí lidé sdílejí na internetu značné množství osobních až intimních informací, aniž by si byli vědomi rizika, že je může kdokoli a kdykoli zneužít. Také nadměrné trávení času na internetu vede k nedostatečnému zapojení do smysluplných aktivit v jiných oblastech života. Rovněž mnoho mladistvých využívá internetové služby k seznamování se ostatními za účelem sexuálních aktivit, přičemž tyto aktivity většinou začínají online diskutováním o sexu a vyústí v nalezení někoho, kdo je ochoten tyto diskutované sexuální praktiky realizovat v reálném životě (Kabíček a kol., 2014). Nedostatek komunikačních dovedností a životních zkušeností dětí a dospívajících komplikuje schopnost rozpoznat podezřelou, často jen domněle anonymní komunikaci, což zvyšuje riziko překročení křehké hranice mezi bezpečnou a rizikovou komunikací (Dobešová a kol., [b.d.]).

Existuje mnoho forem rizikové online komunikace. V této kapitole se nejdříve budeme věnovat platformám, v rámci kterých k rizikové komunikaci dochází a poté nejčastějším formám sexuálně rizikového chování v prostředí internetu, se kterými se děti a dospívající setkávají.

2.1 Sociální sítě

Sociální sítě jsou specifickým prostředkem komunikace v rámci internetu, který využívají především děti a dospívající. Internetovou sociální síť tvoří uživatelé, které vzájemně spojuje přátelství, příbuzenské vztahy, nebo společné zájmy. Můžeme ji považovat za virtuální komunitu vyznačující se určitými specifiky, které zahrnují používání společného jazyka, veřejný prostor, společné zájmy, hodnoty a cíle, užívání informačních technologií za účelem interakce, nefyzický svět a užívání digitalizovaných identit jako náhrady za fyzickou osobu (Vašutová, 2010). Jedná se o online platformy, které uživatelům poskytují široké možnosti práce s různými typy obsahu, včetně textu, audia, videa a grafiky. Uživatelé mohou obsah sami aktivně tvořit a sdílet s ostatními uživateli, nebo ho pouze pasivně sledovat. Uživatelé na sociálních sítích mohou vytvářet vlastní profily a zpřístupňovat je ostatním, stejně i tak mohou sledovat profily jiných uživatelů. S ostatními uživateli mohou komunikovat, různě interagovat a také je názorově ovlivňovat (Kopecký a Krejčí, 2023).

Navzdory veškeré snaze o zajištění bezpečnosti se na sociálních sítích mohou objevovat problematické aspekty, které vyplývají například z chování některých uživatelů, nebo z právních omezení souvisejících s poskytováním služeb dané platformy. Z tohoto důvodu většina sociálních sítí limituje přístup dětským uživatelům tím, že má nastaven minimální věkový limit pro založení účtu. V České republice byl stanoven věkový limit 15 let pro samostatné poskytnutí souhlasu s využíváním online služeb. Z toho vyplývá, že mladiství od tohoto věku mohou používat sociální sítě bez souhlasu zákonných zástupců, zatímco u mladších dětí je jejich souhlas nezbytný. Tento limit je zakotven v Zákoně č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. I přesto, že má mnoho sociálních sítí nastaveno věkové limity, je velmi složité je vymáhat. Věkový limit lze snadně obejít a sociální sítě používá mnoho mladších dětí (Kopecký a Krejčí, 2023).

Nejpopulárnější sociální sítě

Facebook

Facebook propojuje uživatele z celého světa a umožňuje jim sdílet své myšlenky, názory, fotografie i videa. Prostřednictvím Facebooku mohou uživatelé vytvářet skupiny, události, stránky a mohou i posílat zprávy či realizovat videohovory. Facebook používá algoritmy k vytváření personalizovaného obsahu. To znamená, že na základě uživatelských aktivit, jako je lajkování, komentování, sdílení nebo prohlížení profilů, vybírá a zobrazuje nejrelevantnější obsah pro každého uživatele. Tento algoritmus se neustále učí a přizpůsobuje se chování uživatele. Ačkoli Facebook přináší svým uživatelům mnoho výhod, je důležité zmínit i jeho negativní stránky, ke kterým patří například zneužívání uživatelských dat, rizika spojená se seznamováním, šíření dezinformací a všudypřítomná agrese (Kopecký a Krejčí, 2023).

Instagram

Instagram je sociální síť a mobilní aplikace zaměřená na sdílení fotografií či videí. V roce 2023 měl Instagram více než 1,3 miliardy aktivních uživatelů měsíčně. Jeho hlavní funkcí je prezentace vizuálního obsahu, především fotografií a také umožňuje uživatelům integrovat s příspěvky ostatních. Uživatelé mohou tyto příspěvky komentovat, lajkovat, nebo sledovat vybrané profily. Instagram také nabízí možnost posílat soukromé zprávy, vytvářet příběhy viditelné po omezenou dobu a také sdílet krátká videa, která se zobrazují v nepřetržitém proudu videoobsahu (Kopecký a Krejčí, 2023).

TikTok

Čínská mobilní aplikace a sociální síť, která je zaměřená na sdílení krátkých videí, která lze upravovat prostřednictvím různých nástrojů. TikTok se stal populární kvůli své schopnosti vytvářet virální trendy a komunity, které sdílejí svůj obsah. Tato platforma je známá svou jednoduchostí, dostupností a důrazem na kreativitu. Uživatelé mají možnost sledovat videa ostatních uživatelů, lajkovat je, komentovat a i sdílet. Jednou z klíčových funkcí TikToku je jeho originální algoritmus využívající umělou inteligenci. Na základě uživatelských interakcí a chování na platformě vybírá a zobrazuje videa, která by mohla být pro daného uživatele atraktivní. Velkým problematickým aspektem TikToku je obsah, který je zde sdílen. Stále se na platformě objevují případy videí s nevhodným obsahem (Kopecký a Krejčí, 2023).

Snapchat

Snapchat je sociální síť, která se od ostatních liší především svými specifickými funkcemi, které spočívají v tom, že se zprávy a fotografie odeslané přes tuto platformu po krátké době automaticky smažou. Tento inovativní koncept vychází z myšlenky, že ne všechny digitální zážitky by měly být trvale uchovávány. Je však nezbytné si uvědomit, že i když Snapchat zprávy odstraňuje, stále existuje riziko jejich zachycení, ke kterému může dojít prostřednictvím snímků obrazovky nebo speciálních aplikací. Dalším zásadním problémem je samotná povaha platformy, jelikož je pro rodiče obtížné sledovat, jaký obsah jejich děti na této platformě konzumují a s kým komunikují (Kopecký a Krejčí, 2023).

Aplikace pro zasílání zpráv

V současné době jsou velmi populární různé druhy aplikací pro zasílání zpráv, které představují konkurenci klasickým SMS zprávám. Mezi populární aplikace patří WhatsApp, Messenger, Discord, Telegram, Signal a Viber. Tyto aplikace umožňují posílat i hlasové zprávy, videa a jiné soubory. Kvůli své rychlosti, dostupnosti a efektivitě jsou zmíněné aplikace zvláště populární pro soukromou komunikaci, ale jsou i stále více využívány i v profesním životě (Kopecký a Krejčí, 2023).

2.2 Pornografie online

Pornografie existovala dávno před vznikem počítačů a internetu. Dnes se internet stává hlavním médiem pro šíření těchto materiálů, jelikož slouží jako dokonalý pomocník, který umožňuje výrobu, prohlížení, skladování a distribuci pornografie. Mnoho lidí nabývá dojmu,

že pokud dítě ještě neumí psát a číst, není vystaven žádnému riziku na internetu. Jedná se o velký omyl. Děti jsou velmi učenlivé a zvládnout se dostat na webové stránky, které se jim líbí, jen tím, že odpozorují od svých rodičů, jak se na internetu pohybují (Hulanová, 2012). Setkání se sexuálně explicitním obsahem je v médiích téměř nevyhnutelné. Dítě jej nemusí cíleně vyhledávat, a přesto mu je tento obsah nabízen na sociálních sítích, přes vyhledávač nebo dokonce v chatu (Dobešová kol., [b.d.]). Přibližně 75 % pornografických webů předvádí vizuální lákadla na své úvodní stránce ještě předtím, než se zeptá, zda je uživatel internetu zletilý a pouze 3 % pornografických webů si ověřují věk uživatele. Dvě třetiny pornografických webů neobsahují žádné varování, že se jedná o obsah pouze pro dospělé. Na pornostránky se lze dostat i omylem tím, že se k vyhledávání těchto webů připojují slova s překlepy, nebo také tím, že je obtížné stránku opustit, jakmile byla jednou otevřena (Muller, 2014). K setkání s tímto obsahem přispívají často i spolužáci, online přátelé nebo starší sourozenci. Dle některých výzkumů se první setkání s pornografií děje přibližně v době, kdy dítě obdrží od svých rodičů první mobilní telefon. Zásadním problémem je, že děti nejsou dostatečně před pornografií chráněny a nejsou na ni vůbec připraveny (Dobešová a kol., [b.d.]). Dětství a dospívání jsou základní stádia, ve kterých se utvářejí zvyky, hodnoty, postoje a přesvědčení, tudíž se jedná o nejzranitelnější publikum pro sexuálně explicitní materiály. Dětský mozek věří, že to, co vidí, je skutečné. Újma způsobená vyvíjejícím se mozkům mladistvých, kteří sledují pornografii, je druhem zneužívání (Muller, 2014).

Je mnoho výzkumných studií, které uvádějí souvislost mezi konzumací pornografie a:

- *„Mylnými představami o vztazích, nízkým sebevědomím;*
- *zkreslenými předpoklady ohledně sexu;*
- *zvýšením pravděpodobnosti předčasného začátku pohlavního života;*
- *rizikovými sexuálními praktikami;*
- *možnými problémy se sexuální reaktivitou, zejm. u chlapců“* (Dobešová a kol., [b.d.], s. 6).

V rámci pornografie je důležité zmínit mezinárodní asociaci internetových horkých linek INHOPE, které umožňují nahlášení škodlivého a nelegálního obsahu na internetu. Tato asociace sbírala data z 25 zemí po celém světě o nelegálním a škodlivém obsahu na internetu. Bylo zjištěno:

- Každou vteřinou si téměř 30 000 uživatelů prohlíží pornografii;
- 2, 5 miliard emailů poslaných za den obsahuje pornografii;
- 1 ze 7 dětí a mladistvých obdrží na internetu sexuální nabídku;
- průměrný věk prvního zhlédnutí pornografie je 11 let (Hulanová, 2012).

2.3 Sexting

Jedná se o složeninu dvou slov „sex“ a „textování“. Sexting znamená posílání textových zpráv, fotografií, či videí se sexuálním obsahem (Muller, 2014). Někdy se vytrácejí zábrany a děti posílají fotografie intimních částí těla, nebo také nahrávky se sexuálním aktem buď osobě, na kterou chtějí zapůsobit a sblížit se s ní, nebo aby udělaly dojem na ostatní. Pokud děti mladších osmnácti let posílají nebo vlastní zprávy tohoto charakteru, považuje se to za držení a šíření dětské pornografie. Odjakživa se děti vytahují a pokoušejí se na ostatní zapůsobit. Dívky se snaží udělat dojem na chlapce a chlapci se předvádějí nejen před dívkami, ale také i před svými kamarády. V případě, že se dítě ocitne pod tlakem svého kluka, dívky nebo kamarádů, je pro něj jednoduché ztratit rozumný úsudek ohledně toho, co posílají. Děti příjemcům důvěřují a spoléhají v to, že dotyčný nebude snímky s nikým sdílet, ale nepředvídají, co by se mohlo stát, kdyby jejich vztah skončil, nebo co se stane, když se dostane do rukou někoho jiného. Otázka důvěry je mimořádně složitá ve světě prepubertálních a pubertálních dětí, přičemž některé děti dokážou být velice bezohledné a zlomyslné (Muller, 2014).

Sexting můžeme zařadit do dvou kategorií, a to dobrovolný a vynucený. Dobrovolný sexting je forma sexuální aktivity dětí a dospívajících, prostřednictvím které chtějí jednotlivci uspokojit sexuální zvědavost. Představuje způsob sblížení dvou osob bez sexuální blízkosti. Někteří jedinci používají sexting na přilákání někoho, kdo je zajímá. Prostřednictvím sextingu vyjadřují svou intimitu, důvěru, ale také závazek vůči partnerovi, nebo příteli (Hollá, 2016). Opakem dobrovolného sextingu je sexting vynucený, který může představovat formu sexuálního obtěžování a představuje vyšší riziko zneužití. Tento materiál může osoba použít pro vlastní sexuální uspokojení, ale i pro jiné potřeby, s kterými osoba, která materiál poslala, nemusí být ztotožněna. Hlavním rizikem tohoto typu sextingu je šíření soukromých zpráv, obrázků a videí se sexuálním obsahem (Hollá, 2016). Tyto materiály pachatel používá k vyhrožování či vydírání. V některých případech může pachatel vyhrožovat tím, že zveřejní zaslaný materiál, pokud neobdrží další fotografie či videa

a psychickým nátlakem tak nutí oběť k výrobě a pořizování dalších materiálů. Pokud se jedná o děti, pachatelé tento materiál sdílí v komunitách zaměřenou na dětskou pornografii (Kolouch, 2016).

U sextingu se často jedná o pomstu nebo vyřizování osobních sporů při rozchodech partnerů nebo i kamarádů (Kabíček a kol., 2014). Zásadním problémem je, že citlivý materiál může v prostředí internetu kolovat i dlouhá léta po svém vzniku a jeho odstranění z online prostředí bývá velmi náročné. I když je materiál smazán z konkrétních webových stránek, oběť si nikdy nemůže být jistá, že se nestane terčem opětovného útoku v budoucnu (Kopecký, 2015).

Výzkumy ukazují, že více než polovina českých dětí dostane svůj první telefon ve věku 7 až 8 let. Zatímco v minulosti byl kontakt dětí s erotickým či pornografickým obsahem převážně pasivní, děti byly téměř výhradně konzumenti erotického obsahu, nikoli jeho aktivní tvůrci. S nástupem chytrých telefonů vybavených fotoaparát a videokamerami se role dětí změnila, z pouhých konzumentů se stali tvůrci a šířitelé vlastních intimních materiálů. Výskyt toho jevu se s rostoucím věkem postupně zvyšuje (Dobešová a kol., [b.d.]).

Rizika a následky mohou být pro oběť devastující, jelikož útok na sexualitu dítěte je považován za jeden z nejzávažnějších a nejúčinnějších způsobů poškození. Dítě, které je vydíráno sextingovými materiály obvykle nekontaktuje dospělé osoby a vydírání nenahlásí polici, rodičům, učitelům ani kamarádům (Dobešová a kol., [b.d.]). Sexting vedl i k sebevraždám dětí, které byly obětí šikany a posměchu poté, co se jejich sextovaná fotografie dostala na veřejnost (Muller, 2014).

Sexting a právo

Závažným faktem je, že se obětí sextingu mohou stát děti nebo dospívající mládež. V České republice je pohlavní styk legální mezi mladistvými nad 15 let, nicméně je zakázáno pořizování fotografických a filmových materiálů osob mladších 18 let. Sexting se ve značné míře podílí na vytváření a šíření dětské pornografie, což je globálně nelegální činnost (Kopecký, [b.d.]). Jednání zahrnující sexting může naplňovat skutkové podstaty těchto trestných činů:

- § 171 - omezování osobní svobody;
- § 185 - znásilnění;

- § 187 - pohlavní zneužití;
- § 192 - výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií;
- § 193b - navazování nedovolených kontaktů s dítětem;
- § 201- ohrožování výchovy dítěte;
- § 354 - nebezpečné pronásledování trestního zákoníku (Kopecký [b.d.]).

2.4 Kybergrooming

Hlavní důvod, proč děti tráví čas na chatu a sociálních serverech, bývá přání poznat někoho nového. Není ale vůbec snadné zjistit, kdo má na internetu dobré úmysly, a kdo ne (Hulanová, 2012). Na internetu nelze nikdy vyloučit kontakt se skrytou identitou, jelikož v anonymním online prostředí se může kdokoli vydávat za kohokoliv (Eckertová, 2013). S pomocí falešného profilu na sociální síti, nebo také jen pod přezdívkou na chatu, může být dítě kontaktováno člověkem, který má v úmyslu vybudovat důvěrný vztah, aby po čase záměrně získal například intimní materiály (Eckertová a Dočekal, 2013).

„Kybergrooming je termín označující chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít.“ (Hulanová, 2012, s. 52) V posledních letech přibývá případů kybergroomingu, k nimž dochází zejména na sociálních sítích, jako jsou Facebook, Messenger, Skype, Instagram, Snapchat, WhatsApp a TikTok. Díky propracovaným systémům virtuálních vazeb vytvářejí ideální prostředí pro jeho realizaci. (Kopecký a Szotkowski, 2018). Kybergrooming zahrnuje různé formy manipulace, přičemž děti a dospívající jsou k manipulaci velmi náchylné, jelikož nemají plně rozvinuté sociální dovednosti a mají také nedostatek životních zkušeností. (Kopecký a Krejčí, 2010; Hulanová, 2012). Pachatel může dítě zmanipulovat až do takové míry, aby se prostřednictvím web kamery dívalo na groomerovo sexuální uspokojování, nebo se ho také účastnilo (Kabíček a kol., 2014). Proces manipulace dítětem na internetu probíhá v několika fázích:

- **Vytvoření důvěry a snaha oběť izolovat** – první krok groomingu je obvykle snaha útočníka vzbudit u oběti důvěru. Tato fáze může probíhat například tak, že se groomer v online komunikaci prezentuje jako osoba, která oběti rozumí a soucítí s jejími problémy. Snaží se stát dobrým kamarádem oběti a často s dětmi řeší citlivá témata. Útočník se zároveň snaží oběť izolovat od okolí tvrzením, že oběti rodiče nerozumí a jediný kdo oběť chápe je on sám. Také útočník sděluje oběti, aby se

nesvěřovala ostatním s jejich konverzací, jinak by to mělo špatné následky pro oběť. V této fázi často groomer získá kontaktní údaje o oběti. Útočník často do konverzace zapojuje sexuálně zaměřená témata, žádá oběť o intimní fotografie a navrhuje kybersex pomocí webkamery, což znamená online komunikaci za účelem sexuálního vzrušení;

- **budování kamarádského vztahu, podplácení dárky nebo různými službami** – navázaný vztah s obětí groomer posiluje různými dárky, např. peníze, drahé hračky. Nemusí se jednat jen o materiální věci, ale může oběť pozvat například do kina. Tyto dárky dává dítěti bez příčiny, snaží se dítě podplatit;
- **vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka** – v této fázi už vzniká emoční závislost oběti na osobě útočníka. Groomer zná různá tajemství dítěte, přičemž si dítě vůbec neuvědomuje, jak mocnou zbraň útočnickovi poskytl. Dítě už důvěřuje pouze útočnickovi, často lže rodičům o tom, jak tráví svůj volný čas a přestane se jim svěřovat o svých problémech;
- **osobní setkání** – v této fázi nejpravděpodobněji dojde k nějakému druhu kontaktu, který může být realizován procházkou v parku, návštěvou kina, diskotéky nebo přímo návštěvou bytu groomera. Kybergroomer bývá velmi trpělivý a dokáže s dítětem komunikovat i několik měsíců. Schůzku po dítěti vyžaduje, až si je jeho důvěrou k sobě samému zcela jistý;
- **sexuální obtěžování, zneužití dítěte** – jedná se o poslední a nejzávažnější fázi, a to je sexuální obtěžování a zneužití dítěte groomerem (Hulanová, 2012).

Osoba kybergroomera

Útočníci obvykle disponují několika identitami, které používají k ověření pravosti profilu a často mají své další účty propojeny a snaží se vyvolat dojem, že spolu tráví čas. Profily vytvářejí zajímavě a vkládají zde obsáhlé informace a fotografie. Účelem je větší šance nalákat potencionální oběť, než v případě prázdného profilu (Kožíšek a Písecký, 2016). Tyto profily bývají založeny krátce a fotografie bývají dokonalé a málokdy jsou na profilu sdílené fotky z běžného života. Vlastník profilu se vyhýbá audiovizuálnímu spojení, vždycky si najde výmluvu, proč to nejde. U sofistikovaných útočníků jsou prvky přesvědčování a manipulace na velmi vysoké úrovni, a i pro specialisty je velice obtížné takový profil odhalit (Kožíšek a Písecký, 2016).

Velkým problémem je, že veřejnost přehlíží zásadní fakt, že se mohou dopouštět sexuálního zneužívání dítěte zcela obyčejní lidé. Jelikož lidé, kteří se dopouštějí tohoto zneužívání, nezapadají do stereotypů, které jsou značně prezentovány v médiích, mnoho dětí zůstává společností zcela nechráněných. Lidé, kteří sexuálně zneužívají děti v prostředí internetu, pocházejí z prostředí různých věkových skupin, vzdělání a také z různých socioekonomických úrovní ve společnosti. Jediné, co všechny pachatele spojuje, je znalost informačních technologií (Hulanová, 2012). Může se jednat o právníky, učitele i policisty. V mnoha případech oběť pachatele zná, a je na něm nějakým způsobem závislá, často se stává útočníkem známý rodiny oběti. Dle výzkumu mezi útočníky převažují osoby, které dosud nebyly trestány, ale kybergroomery se někdy stávají i ti, kteří již byli za sexuální útoky proti dětem a mladistvým odsouzeni a dopustili se recidivity (Kopecký a Krejčí, 2010).

U většiny útočníků byl zjištěn patologický zájem o děti. Kybegroomeri navazují kontakty s dětmi, jelikož mají strach z navazování kontaktů s dospělými. Vztahy s dětmi považují za méně ohrožující a cítí se bezpečněji, než ve vztahu s dospělými (Kopecký a Krejčí, 2010). Útočníci vytvářejí často sítě, ve kterých vzájemně spolupracují, a to například v únosech dětí. Dítě je pomocí manipulace donuceno k osobní schůzce, následně je uneseno na území jiného státu, kde je sexuálně zneužíváno, využíváno k výrobě dětské pornografie a fyzicky týráno. Tyto sítě predátorů často shromažďují osobní profily dětí do databází, které poté slouží i ostatním členům sítě (Kopecký a Krejčí, 2010).

Oběti a jejich následky

Rizikovou skupinou dětí jsou adolescenti a teenageři (zajímají se o lidskou sexualitu), děti s nízkou sebeúctou nebo nedostatkem důvěry (lze je jednodušeji citově či fyzicky izolovat), děti s emocionálními problémy (potřebují pomocnou ruku) a děti naivní a důvěřivé (těžce rozeznávají rizikovou komunikaci) (Kolouch, 2016).

Z hlediska pohlaví a věku jsou nejčastějšími oběťmi sexuálního násilí pubertální dívky mezi 13 až 17 lety. Velmi často zneužívány jsou i děti předškolního věku obou pohlaví. Sexuální zneužívání v dětství má za následek dlouhodobé potíže, které se projevují vážnými problémy v oblasti duševního zdraví, poruchami chování a různými formami závislostí. Jedná se o silný traumatizující zážitek dítěte, a to ve všech oblastech jeho psychického zdraví. Sexuální zneužití v něm vyvolává řada trýznivých pocitů, které není dítě často schopno samo zvládnout. Dochází k narušení vztahu dítěte k sobě samému a jsou i narušeny jeho mezilidské vztahy. Čím mladší zneužívané dítě je a čím déle jeho zneužívání trvá, tím

závažnější mohou být jeho následky. Klíčovým faktorem pro překonání tohoto traumatu je podpora ostatních členů rodiny. Pokud tato podpora chybí, dítě se často cítí zcela ztracené. Některé děti se uzavrou samy do sebe, nekomunikují s okolím a nedůvěřují lidem kolem sebe. Samy sebe vidí velmi negativně, bývají úzkostní, identifikují se s rolí obětí, podřizují se a opakovaně se dostávají do situace týrání a zneužívání. U obětí se objevují somatické potíže, poruchy příjmu potravy, závislosti, sebepoškozování a nejhorším případě sebevražedné tendence (Hulanová, 2012).

Kybergrooming a právo

Osoba, která se dopouští kybergroomingu, může svým chováním naplnit znaky některých trestných činů uvedených v trestním zákoníku. (Kolouch, 2016). Obvykle se jedná o trestné činy dle ustanovení:

- § 168 - obchodování s lidmi;
- § 171 - omezování osobní svobody;
- § 175 - vydírání;
- § 185 - znásilnění;
- § 187 - pohlavní zneužívání;
- § 193b - navazování nedovolených kontaktů s dítětem;
- § 201 - ohrožování výchovy dítěte;
- § 209 - podvod;
- § 353 - nebezpečné vyhrožování;
- § 354 - nebezpečný pronásledování trestního zákoníku (Kolouch, 2016; Kopecký, [b.d.]).

2.5 Kyberstalking

Výraz „stalking“ je možno přeložit jako pronásledování nebo slídění. Rozumí se jím opakované a trvalé pokusy o navázání nevyžádaného kontaktu či komunikace, která vyvolává obavy nebo diskomfort oběti (Hulanová, 2012). V online prostředí hovoříme o „kyberstalkingu“, který označuje různé formy páchání násilí nebo obtěžování, které probíhá prostřednictvím mobilních telefonů a sociální medií. Tato jednání zahrnují vyhrožování, sledování nebo ponižování oběti prostřednictvím těchto digitálních nástrojů

(Zavala a Muniz, 2025). Kyberstalking je doprovodný jev stalkingu, tudíž každý stalker může být zároveň i kyberstalker. Je ale důležité zmínit, že kyberstalkeri, kteří k pronásledování využívají pouze informační a komunikační technologie, nikdy nepřistoupí k fyzickému napadení (Kopecký a Krejčí, 2010). Motivací stalkera je naprostá kontrola života oběti na základě sexuálního zájmu, vztah s obětí, která jej zaujala a destrukce dosavadního života oběti, rodinných pracovních či společenských vztahů, její konečná osamělost nebo v nejhorším případě donucení k sebevraždě (Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012). Kyberstalking je mnohem jednodušší a méně riskantní než stalking v reálném životě. Stalker musí svou oběť fyzicky pronásledovat a k tomu je potřeba mnoho času, kyberstalker může své pronásledování realizovat z tepla domova. Získání informací oběti může spočívat pouze v přístupu k různým databázím, nebo zachycení soukromých emailů oběti. Moderní technologie pachateli umožňují pronásledovat více obětí najednou v jeden čas (Sdružení Linka bezpečí, 2012). Z psychologického hlediska se jedná o stalking, pokud dojde k deseti nebo více pokusům o kontakt, pronásledování potrvá minimálně čtyři týdny a jsou jasně vymezeny role pachatel na jedné straně a oběť na straně druhé (Národní centrum bezpečnějšího internetu). Při kyberstalkingu slouží jako nástroj k ovládání a vydírání sextingové materiály pronásledované osoby (Swotzovski, 2020).

Osoba kyberstalkera

Kyberstalker je osoba, která svou zamilovaností, sexuálními motivy nebo vyhrožováním neustále elektronicky obtěžuje určitou osobu prostřednictvím chatu, emailu, SMS apod. (Hulanová, 2012). Pachateli stalkingu jsou především muži. Ženy v roli pachatele se vyznačují větší cílevědomostí, vytrvalostí a vynalézavostí, a to zejména v oblasti rozšiřování negativním dezinformačních zpráv o oběti. Stalker svým chováním nevyjadřuje pouze momentální emoce. Za jeho soustavným a agresivním jednáním často stojí ovládavá myšlenka, posedlost nebo blud (Národní centrum bezpečnějšího internetu). Kyberstalker většinou nepředstavuje přímou hrozbu fyzického násilí, ale sleduje online aktivity své oběti, shromažďuje o ní informace a různými způsoby oběť zastrašuje. Internetová anonymita poskytuje kyberstalkerovi obrovský prostor pro pronásledování své oběti (Sdružení Linka bezpečí, 2012).

Pronásledovatel se zaměřuje především na sociální síť a další veřejně dostupné zdroje, aby získal informace o své oběti a následně je využil jejímu k dalšímu poškozování. Oběti jsou pronásledovány a obtěžovány ve skupinových konverzacích a zahrnovány množstvím zpráv a emailů. Rozlišujeme přímý a nepřímý kyberstalking. U přímého kyberstalkingu

pronásledovat využívá nástroje pro přímou komunikaci s obětí, u nepřímého kybertstalkingu pronásledovatel vyhrožuje, nebo pomlouvá oběť pomocí nepřímých prostředků např. vystavuje informace na webu nebo diskuzních skupinách (NÚKIB, b.d.). Zdroj kyberstalkerovy síly je znalost informací o oběti. Shromažďuje je z důvodu, aby jeho vyhrožování a hrozby vypadaly realističtěji a aby mohl postupně u oběti vyvolat stále větší strach. Právě schopnost vyděsit a následně kontrolovat oběť roste s množstvím informací, které kyberstalker o oběti získá (Sdružení Linka bezpečí, 2012).

Obvykle má kyberstalker vytvořenou celou řadu identit, které využívá ke kontaktování oběti. Kyberstalker může projevit svoji sílu i tím, že zveřejní informace ze života oběti, které může získat z různých online zdrojů (Kolouch, 2016). Kyberstalkeré využívají k získávání kontaktů svých obětí promyšlené strategie a pomocí nich si vybírají, koho napadnou a začnou obtěžovat a pronásledovat. Oběti si vyhledávají v chatovacích místnostech, diskuzních forech, prostřednictvím emailu, opakovaným zasíláním nevyžádané pošty nebo obtěžování v online konverzacích. Často také mění svou identitu podle typu oběti (Sdružení Linka bezpečí, 2012).

Oběti a jejich následky

Obětí stalkingu se může stát v podstatě každý, kdo používá mobilní telefon nebo jiné moderní komunikační technologie, bez rozdílu věku, pohlaví, vzhledu, kulturního zázemí, sociálního postavení, nebo sexuální orientace (Sdružení Linka bezpečí, 2012; Kopecký a Krejčí, 2010). Ve velkém množství případů kyberstalker nikdy svou oběť osobně nepotkal. Oběť vyhledal online, kde ji identifikoval jako zranitelnou osobu. Jeho hlavní motivací je získání moci nad obětí, čehož se snaží dosáhnout skrze získání maxima osobních informací. Tyto informace poté používá k vyvážení hrozeb a propracovaných forem vydírání, čímž se stupňuje strach oběti. Kyberstalkeré využívají telefonní čísla, adresy i záliby k útoku na soukromí svých obětí. Útočník postupně zjišťuje, které věci oběť rozruší a tyto informace používají k jejímu dalšímu obtěžování (NÚKIB, [b.d.]).

Ohroženou skupinou jsou lidé, kteří používají internet krátce a skoro polovina obětí nezná totožnost kyberstalkera. V případě, že oběť kyberstalkera zná, většinou se jedná o bývalou důvěrnou známost oběti. Bývá to převážně online známý, kolega, kamarád, spolužák nebo příbuzný. Nezletilé děti bývají ohroženy kyberstalkingem ze strany jejich vrstevníků a v takovém případě mluvíme o kyberšikaně. U většiny případů se obtěžování stupňuje a s velkou pravděpodobností se může obtěžování přesunout i do reálného světa

(Sdružení Linka bezpečí, 2012). Přesto že se kyberstalking může jevit na první pohled jako neškodný, může oběti způsobit obrovskou a emocionální újmu (Sdružení Linka bezpečí, 2012). Pronásledování se stává pro oběť děsivou zkušeností, která je často traumatizující. K emocionálním následkům patří deprese, úzkost, ztráta sebeúcty, stud, beznaděj a také pocit zranitelnosti. Tyto následky mohou přetrvávat i dlouho po skončení pronásledování. Velký počet obětí má pocit, že svět kolem sebe nemají pod kontrolou a žijí v neustálém stresu a úzkosti. Emoční reakce se liší v závislosti na závažnosti kyberstalkingu. Některé oběti mohou pociťovat nenávist a zlost vůči kyberstalkerovi, v extrémních případech může být oběť vyděšena k smrti (Sdružení Linka bezpečí, 2012). S ohledem na rostoucí počet tragických případů, kdy stalking vedl až ke smrti oběti, byl tento jev v roce 2010 včleněn do trestního zákoníku (Swotzovski, 2020).

3 PREVENCE SEXUÁLNĚ RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ V ONLINE PROSTŘEDÍ

Prevenčí rizikového chování lze označit jakoukoli činnost, která je zaměřena na předcházení jeho vzniku, zastavení jeho dalšího vývoje, zmírnění jeho existujících forem a projevů či řešení jeho následků (Titmanová, 2019). Hlavním účelem primární prevence je přecházet rizikovému chování, což vyžaduje schopnost pružně reagovat na změny ve společnosti. V současné době je pro děti primárním zdrojem informací o sexu a sexualitě obecně internet a následně vrstevníci. Relevantní zdroje informací, jako jsou rodiče a později škola, jsou tak často nahrazeny elektronickými médii různé kvality, což vede k šíření zkreslených informací. Když se děti ocitnou v nesnázích a potřebují radu, tak hledají pomoc spíše na těchto médiích, než aby se svěřili rodičům, či učitelům (MŠMT, [b.d.]).

3.1 Prevence ze strany rodinného prostředí

Sexuální vývoj dítěte probíhá od raného dětství, a právě rodiče jsou ti, kdo znají své dítě nejlépe a také jsou jeho vzorem. Je nezbytné, aby zcela přirozeně vychovávali i v oblasti sexuality a také úměrně jeho věku je seznámit s riziky nevhodného chování nejen v reálném světě, ale také i v kyberprostoru. Klíčem je informovaný rodič a také rodičovská kontrola. Zásadní je komunikace, informovanost, poskytování pozitivního vzoru a v neposlední řadě pěstování důvěrného vztahu mezi rodičem a dítětem. Zákazy limitují otevřenou komunikaci a vedou k hledání cesty, jak je obejít (Dobešová a kol., [b.d.]). Důležitou roli v tom, kolik času děti s dospívající věnují médiím a jaké si vytvářejí mediální návyky, hraje zájem a kontrola rodičů. Jsou to především výchovná a kontrolní funkce rodičů, které mohou omezit výskyt sociopatologického chování, umožňovaného novými médii (Vašutová, 2010).

Je zcela nevhodné zakazovat dětem internet a aktivity s ním spojené. Zodpovědnost leží na dospělých, kteří by měli děti informovat a poučit o online bezpečnosti, a především se dětem věnovat a dávat jim dostatečný prostor pro realizaci i v jiných sférách než v kyberprostoru. Dospělí mohou dětem pomoci v bezpečném užívání kyberprostoru, v prevenci viktimizace i páčání trestných činů. Je nezbytné děti poučit o službách, které jsou v online prostředí k dispozici a o legálnosti jejich obsahu ještě předtím, než tyto služby děti začnou využívat. Rodiče by měli s dětmi mluvit o všech výhodách, ale i rizicích při používání internetu a mobilních telefonů a měli by stanovit pravidla jejich používání. Také je velmi důležité, aby se děti nebály s čímkoli svěřit. Základem při komunikaci rodiče je hlavně otevřenost. Není řešení dítě trestat nebo mu bránit používat internet při jeho

negativních zkušenostech v kyberprostoru, ale řešením je poradit mu, jak se těmto nepříjemným zkušenostem v budoucnu vyhnout. Jak se rodič při podobné situaci zachová, určuje, zda se děti svěří a požádá o pomoc i v budoucnu (Kabíček a kol., 2014).

S přibývajícím věkem s tím se zrající osobností dítěte lze přímo úměrně hovořit o snižování rizikovosti. Věkové hlediska je v tomto kontextu vnímáno jako faktor ovlivňující schopnost dítěte aktivně se bránit a rozpoznat možné ohrožení. Obecně platí, že čím je dítě mladší, tím je i zranitelnější. Z tohoto důvodu by měli rodiče a pečující osoby v tomto ohledu zvláště dbát o ty nejmladší uživatele internetu, která mohou být v kyberprostoru nejvíce ohrožení (Sdružení Linka bezpečí, 2012).

Ideální prevencí ze strany rodiny je kombinace rodičovských doporučení a systémů rodičovské kontroly škodlivého obsahu na internetu. Je nezbytné, aby děti věděly, že lze na internetu náhodně narazit na nevhodný obsah, ale i na zcela neznámého člověka, který nemá dobré úmysly (Eckertová a Dočekal, 2013).

Rodičovská kontrola

Aplikace pro rodičovskou kontrolu zajišťují všeobecně užitečné nástroje pro vychování dětí v online prostředí, prostřednictvím kterých lze nastavit mantinely a rodiče budou mít přehled o chování svého dítěte na internetu (Glamoslíja, 2022). Avšak renomované společnosti vyvíjejí aplikace rodičovské kontroly tak, aby zároveň respektovaly soukromí dětí. Rodiče zjistí, s kým si jeho dítě píše, ale obsah zpráv neuvidí, pokud ho dítě samo neukáže (Dvojklik.cz, 2022).

Základní funkcí rodičovské kontroly je obsahový filtr, který by měl blokovat příspěvky, které jsou s ohledem na konkrétní věk dítěte nevhodný, násilný nebo pornografický. Dalším prvkem je omezení času stráveného u obrazovky nebo hry. Sociální sítě i hry jsou navrženy takovým způsobem, abychom u nich trávili co nejvíce času. Určité softwery rodičům umožňují sledovat online aktivity dítěte, což je žádoucí v případě, kdy jsou děti příliš malé na to, aby se dokázaly samy zorientovat a rozhodnout se, co už pro ně není dobré. Pomocí rodičovské kontroly lze i zakázat stahování určitých aplikací. Rodičovské aplikace obsahují také GPS lokaci, která má dvojí funkci. Rodič může sledovat polohu dítěte a vyplatí se, i v případě, že dítě telefon někde nechá a nemůže jej najít. Také existují aplikace, kde lze na mapě nastavit okruh a rodič dostane upozornění, když se jeho dítěte vzdálí mimo něj (Dvojklik.cz, 2022).

I některé sociální sítě nabízí rodičovskou kontrolu, ale podmínkou je vlastnit účet a dítě rodiče musí odsouhlasit. Sociální síť nelze kontrolovat bez souhlasu a vědomí dítěte. Například sociální síť TikTok obsahuje nástroj rodinného párování. Rodič může nastavit limit pro čas u obrazovky, nastavit omezený režim, díky kterému se dítěti nezobrazí nevhodná videa a rodič může také zakázat dítěti příjem přímých zpráv. Další sociální sítí, která umožňuje rodičovskou kontrolu je Snapchat, kde nalezneme nástroj Family Center, díky které má rodič možnost sledovat, s kým si jeho dítě píše, ale nikoli obsah konkrétních zpráv. Rodič uvidí, s kým si dítě za poslední týden psalo, může nahlédnout do seznamu přátel a případně nahlásit podezřelé kontakty. Další sociální sítí je Instagram, který nabízí rodičům funkci Dohled. Rodič získá informace, jaké účty jeho dítě sleduje a má možnost hlídat čas strávený u aplikace (Dvojklík.cz, 2022). Sociální síť Youtube má dětskou verzi sítě s názvem Youtube Kids, která podléhá zvláštní kontrole a může zobrazovat pouze témata, která jsou vhodná pro nejmladší publikum (Dvojklík.cz, 2024).

Je ale důležité zmínit, že rodičovská kontrola je pouze program, který lze různými způsoby obejít. Pokud rodič využívá Rodičovské párování na určité sociální síti a děti nabydou dojmu, že až příliš pod kontrolou, jednoduše si vytvoří jiný profil, nad kterým rodiče nebudou mít kontrolu vůbec, což patrně naruší vztahy a důvěru mezi rodičem a dítětem (Dvojklík.cz, 2022).

Sexuální výchova v rodině

Jak už jsme zmínili dříve, není dostačující se jako rodič věnovat pouze prevenci rizik spojených s kyberprostorem, ale je nutné se věnovat i prevenci sexuálně rizikového chování obecně. Rodina je tím nejvhodnějším prostředím pro sexuální výchovu. Rodina by měla poskytovat prostředí plné potřebné důvěry a blízkých intimních vztahů. Hraje klíčovou roli při formování postojů, názorů a hodnot, které si dítě přejímá prostřednictvím každodenních zkušeností a pozorování svých blízkých. Právě v rodině vzniká nejvíce přirozených situací k hovoru o tématech sexuální výchovy a zodpovězení otázek o nich (Kaláčková, [b.d.]).

Sexuální výchova v rodině zahrnuje tři základní složky. První z nich je vztah, který představuje schopnost dítěte mít rád druhého člověka a důvěřovat mu. Dále je vzor, což znamená dítě přijímá chování lidí ze svého okolí za své. Poslední je poučení, které se skládá ze znalostí a vědomostí. Nejen obsah poznatků ale také forma sdělení se velmi výrazně podílí na postojích dítěte k sexualitě a k zodpovědnému nebo nezodpovědnému chování. Je nezbytné řídit se jistými zásadami, aby se dosáhlo co nejefektivnějších výsledků. Mezi tyto zásady patří princip spontánnosti, přiměřenosti, důvěry, pravdivosti, návaznosti

a otevřenosti. Často se rodiče snaží co nejdéle chránit své děti před informacemi o sexualitě, aby stále byly dětmi. Pokud ale rodiče začínají se sexuální výchovou příliš pozdě, tak se jejich dítě snaží informace získat někde jinde (Kaláčková, [b.d.]).

Prvotní vysvětlení lidské sexuality tvoří základ pro další utváření hodnot a postojů jedince. Pokud je první informace o sexualitě podána správnou formou, dítě se poté v této problematice lépe orientuje a dokáže rozlišit, co je správné (Kaláčková, [b.d.]).

Na sexuální chování adolescentů má vliv několik faktorů. Rodičovská komunikace o sexualitě s dětmi má výrazný vliv na jejich sexuální život a následky, které z něj vyplývají. Doba prvního pohlavního styku souvisí s tím, jak a kdy se začne v rodině o sexualitě komunikovat. Je pravděpodobnější, že přátelská komunikace bude vést k nižší míře pohlavních styků u adolescentů, oproti expresivní až dramatické komunikace sycené dominancí na straně rodičů. Výzkumy poukazují na fakt, že rodiče hrají klíčovou roli ve formování sexuálního chování dospívajících, přičemž preventivní programy zaměřené na sexualitu dosahují vyšší účinnosti, pokud se na nich podílí rodiče (Děti a jejich sexualita, 2014).

3.2 Prevence ze strany školního prostředí

Vztah mezi školou a rodinou bývá často nevyvážený, přičemž komunikace je minimální nebo žádná. Rodiče mnohdy přistupují ke škole jako k instituci, které je třeba vyhovět, kterou je třeba ignorovat nebo na kterou je třeba si stěžovat. Přičemž je prokázáno, že vzájemná spolupráce výrazně přispívá ke školní úspěšnosti dětí i k prevenci sociálně patologických jevů. Nejde pouze o základní informovanost rodičů o těchto jevech a jejich důsledcích, ale také i ochraně před jejich vznikem. Bez spolupráce na obou stranách nelze provádět efektivní prevenci (MŠMT, [b.d.]).

Rodiče mají většinou o školu největší zájem v předškolním věku dítěte a v období nástupu do 1. třídy a jejím průběhu. Poté jejich zájem klesá. Je nezbytné využít příležitost, kdy jsou rodiče motivováni ke spolupráci, jelikož později už není snadné navázat vzájemnou komunikaci. Nejefektivnější a nejdostupnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole. Kvalitní výchova dětí zároveň slouží jako prevence jednotlivých zdraví poškozujících a život znehodnocujících jevů. Klíčovým faktorem je soulad mezi školou a rodinou (MŠMT, [b.d.]).

Školní metodik prevence

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání stanovuje školám povinnost zahrnout prevenci do výchovně vzdělávací činnosti. Všichni učitelé mají povinnost vyvážet podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologickým jevů (Procházka, 2019).

Ve školách jsou zřizována školní poradenské pracoviště, propojující výchovnou a preventivní oblast školy a jejichž hlavním cílem je poskytování poradenských služeb ve škole. Poradenský tým je složen z ředitele školy, výchovného poradce, školního metodika prevence a třídních učitelů a učitelek. Další služby v rámci školního poradenského pracoviště zajišťuje školní psycholog a školní speciální pedagog (Podpora společenského vzdělávání v pedagogické praxi, 2018).

Školní metodik prevence se zaměřuje na primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů a může jím být jmenován kterýkoli učitel školy (Knotová, 2014). Poskytuje metodickou, koordinační a poradenskou činnost v oblasti prevence rizikového chování jako jsou např. šikana, záškoláctví, užívání návykových látek a rizikové sexuální chování. Zajišťuje všeobecnou informovanost mezi rodiči, učiteli a žáky tak, aby byla zajištěna maximální primární prevence rizikových jevů. Aktivně spolupracuje s třídními učiteli a přispívá k vytváření bezpečného a zdravého školního klimatu. Dále vyhodnocuje varovné signály, které jsou spojeny s možností výskytu rizikového chování a poskytuje poradenskou činnost (Národní ústav pro vzdělávání, [b.d.]). Hlavním úkolem školního metodika prevence je tvorba, koordinace realizace minimálního preventivního programu školy. Na realizaci a plnění preventivního programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Metodik prevence jej vytváří vždy na jeden rok a měl by vycházet z preventivní strategie školy, z priorit školy v oblasti prevence a z aktuálních potřeb školy (Knotová, 2014). Jedná se o komplexní dlouhodobý program školského zařízení, který je součástí školního vzdělávacího programu a vychází z příslušného Rámcového vzdělávacího programu, případně je přílohou učebních plánů a dosud platných osnov. Minimální preventivní program má jasně definované dlouhodobé a krátkodobé cíle a musí být přizpůsoben kulturním, sociálním nebo politickým okolnostem a struktuře školy. Je důležité, aby program důsledně respektoval rozdíly ve školním prostředí a oddaloval, bránil nebo snižoval výskyt rizikového chování a také zvyšoval schopnost žáků činit informované a zodpovědné rozhodnutí (Miovský, 2012).

Sexuální výchova

Klíčovým aspektem primární prevence je vztah. Učitel by měl v první řadě pracovat na vytváření kladného vztahu s každým dítětem jednotlivě. Pokud si vytvoří k dítěti kladný vztah a respektuje ho, je i dítě následně motivováno přijmout to, co učitel říká (Jonášová, [b.d.]). Školní sexuální výchova se jeví jako dobrá strategie, pomocí které oslovit vysoké procento dětí (Dobešová a kol., [b.d.]).

V České republice není sexuální výchova samostatným povinným předmětem, ale je součástí výuky v rámci předmětu Výchova ke zdraví. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy na základních školách a také příručku, která je určena učitelům, s názvem Sexuální výchova – vybraná témata. Zmíněné dokumenty představují ucelenou koncepci pojetí sexuální výchovy v ČR a prezentují nároky na učitele poskytující informace v oblasti sexuální výchovy, organizační podmínky, formy metody výuky spolu s didaktickými náměty. Komponují základní osnovy a témata, stanovují jejich rozsah a poskytují přehledné a faktické informace. Tyto dokumenty doporučují, aby sexuální výchova ve školách navazovala na sexuální výchovu v rodině, rozšiřovala a prohlubovala ji. Kladou velký důraz na rodinu, jako hlavního zprostředkovatele informací o těchto informacích a na důležitost spolupráce s rodiči. (Koliba a kol., 2019).

V roce 2010 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy doporučení k realizaci sexuální výchovy v základních školách. Sexuální výchova by měla být zapracována do minimálního preventivního programu školy, a to z důvodu možnosti každoroční aktualizace na základě potřeb školy (MŠMT, 2010).

Hlavní náplní sexuální výchovy jsou otázky bezpečného sexuálního života, psychické připravenosti na sex a uvědomění si nebezpečnosti pohlavních chorob a seznámení s jejich dopady (Koliba a kol., 2019). Dítě by mělo být seznámeno se základními sexuálními pojmy, mělo by dokázat rozeznat nebezpečí, také znát své práva a dokázat je chránit. Kvalitní sexuální výchova nejen formuje chování dítěte, utváří i postoje a dovednosti, přičemž zdůrazňuje práva a důstojnost každého člověka (Jonášová, [b.d.]). Podstatným úkolem sexuální výchovy je ochrana dětí před předčasnou sexualizací a sexuální traumatizací. V současné době dochází k zásadním společenským změnám, a to hlavně k rozvoji komunikačních technologií a sociálních sítí, kdy se nejrůznější aktivity, včetně těch sexuálních přesunuly do virtuálního světa. Internet se stal nástrojem pro efektivní komunikaci mezi jednotlivými uživateli a tito uživatelé se mohou schovávat za různé identity. Ve virtuálním světě taktéž dochází často k odstraňování zábran, což dává sexuální

výchově nový rozměr. Úspěšná sexuální výchova má pozitivní vliv jak na dítě, tak na jeho citový a sexuální vývoj (Koliba a kol., 2019).

Pro efektivní realizaci primární prevence rizikového chování u dětí a mladistvých ve školách a školských zařízeních v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy je nepostradatelná úzká spolupráce všech zainteresovaných rezortů a subjektů, které se zabývají prevencí v rámci České republiky (MŠMT, [b.d.]).

Každá škola by měla mít vypracovaný seznam institucí, které se vyskytují v jejím regionu a na které se v případě nouze mohla obrátit. Tento seznam je vhodné umístit na webové stránky, aby byl dostupný i pro žáky a rodiče (Dobešová a kol., [b.d.]).

Možnosti pedagoga při intervenci

Při komunikaci se žákem vykazující rizikové chování je vhodné vést rozhovor partnerským způsobem. Rozhovor by měl spočívat v aktivním naslouchání, sdílení obav a společné hledání postupných kroků k řešení situace. Možnosti pedagoga jsou do velké míry ovlivněny jeho úrovní informovanosti, od které se odvíjí schopnost adekvátně reagovat na vzniklou situaci. Klíčová je zde spolupráce kolegů, školního metodika prevence, školního psychologa, sítě partnerů a také spolupráce v komunitě a kraji. Pro nalezení účinné intervence je pochopení sexuálního chování a jeho determinant u dospívajících. Například v případě objevení pornografického materiálu mezi žáky ve škole, je vhodnější přemýšlet nad tím, co za vzniklou situaci stojí, než okamžité hledání viníka a vyšetřování nastalé situace. Důvodem totiž může být zvědavost, tabu, o kterém se nemluví a nedostatek relevantních informací. Při řešení takového problému by nemělo chybět poučení a osvětlení situace adekvátně k věku žáka. Vzhledem k rostoucím rizikům spojených s konzumací a tvorbou pornografického materiálu nezletilými je nezbytné, aby školy zavedly preventivní opatření. Právě vzdělávací programy a otevřená diskuse o pornografii a jejich důsledcích pomohou problematice lépe porozumět a činit informovaná rozhodnutí. Školní psychologové by měli podporovat zdravé vztahy a poskytovat poradenství s cílem zajištění bezpečného prostředí. (Dobešová a kol., [b.d.]).

Rizika sextingu tvoří nedílnou součást dalších nebezpečných komunikačních jevů, což ovlivňuje jejich řešení. Pokud se sexting pojí s kyberšikanou, je vhodné postupovat podle strategie řešení kyberšikan. Kybergrooming a kyberstalking přesahuje kompetence školy, tudíž pro ně nelze v rámci školního prostředí stanovit vlastní strategii řešení. Jedná se

fenomény přesahující kompetence školy a měly by být postoupeny Policií ČR (Dobešová a kol., [b.d.]).

Sexting úzce souvisí s problematikou komerčního sexuálního zneužívání, zejména s dětskou pornografií, jelikož mnohé obrazové či video sexty jako dětské porno charakterizovat lze. V zahraničí je sexting často klasifikován jako trestný čin, zatímco v České republice se jednotlivé případy posuzují individuálně na základě povahy obsahu a okolnostech jeho vzniku. Je nutné, aby byl každý případ posuzován v kontextu a dle závažnosti nastalé situace. Škola by se měla vyvarovat nadměrné kriminalizace sextingu a spíše se zaměřit na preventivní opatření. V případě, že nastanou rizika spjatá se sextingem, měla by být na něj ve svém krizovém plánu připravena, aby dokázala včas a odborně zasáhnout a tím předejít k možnému psychickému poškození dítěte. Pokud k rizikovým činnostem dojde mimo vyučování, škola by měla učinit oznámení příslušným orgánům. Také může reagovat zařazením příslušné preventivní činnosti. Je potřeba brát na vědomí, že narušení sociálních vazeb v kyberprostoru se s velkou pravděpodobností projeví i ve školním prostředí (Dobešová a kol., [b.d.]).

3.3 Prevence ze strany veřejných a soukromých subjektů

Kybernetická kriminalita se v České republice již dlouhodobě k nejstrměji rostoucím trestným činům a nevyhýbá se ani těm nezranitelnějším a to dětem. Děti se neobjevují pouze v roli oběti ale často i jako pachatelé kyberkriminality. Celorepublikovým problémem zůstává počet stoupajících kriminálních deliktů páchaných prostřednictvím sociálních sítí (Iprev, [b.d.]).

Prevence a osvěta v oblasti kriminality hrají klíčovou a nepostradatelnou roli. Je nezbytné posilovat preventivní opatření v kyberprostoru, která umožní tuto problematiku efektivně řešit a snížit tím nejen přibývání zkušeností s kybernetickou kriminalitou, ale také snížit latenci díky posílení důvěry potencionálních obětí v orgány v trestním řízení při nahlásování těchto činů. Cílem všech subjektů, kteří se podílejí na aktivitách směřující ke snižování kybernetické kriminality, je naučit uživatele informačních technologií rozpoznávat varovné signály rizikové komunikace na internetu a správně na ně reagovat (např. nahlásit podezřelé aktivity policii a uchovat důkazné materiály). Je potřeba neustále sledovat nové trendy v páčání kybernetické kriminality a reagovat na ně. Klíčovou roli hraje průběžné poskytování informací o rizicích online komunikace a vzdělávání ohrožených skupin a to dětí, rodičů, pedagogů a dalších (Iprev, [b.d.]).

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy v rámci primární prevence spolupracuje s nestátním neziskovým sektorem, pedagogickými fakultami a odbornými pracovišti vysokých škol, s psychologickými poradnami, středisky výchovné péče a jinými subjekty a institucemi zabývající se primární prevencí (MŠMT, [b.d.]). Nezbytným předpokladem efektivní primární prevence realizace v úzké spolupráci věcně dotčených subjektů, jako jsou například školy, školské poradenské pracoviště, zákonní zástupci, nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží, OSPOD, Policie ČR a další (MŠMT, [b.d.]).

V následujících řádcích bychom chtěli uvést několik vybraných a dle nás nejdůležitějších projektů, programů a portálů, které jsou zaměřeny na prevenci v této oblasti.

Linka bezpečí

Posláním Linky bezpečí je poskytnutí kvalitní a snadno dostupné pomoci dětem, studentům, kteří se dostanou do náročné životní situace nebo řeší každodenní starosti a problémy, se kterými si neví rady. Nabízí krizovou intervenci, poradenství a zajišťuje prevenci klientům z celé České republiky. Zároveň vzdělává odbornou veřejnost, která pracuje s dětmi. Veškeré její aktivity směřují ke zlepšení kvality života dětí. Konzultanti Linky bezpečí jezdí za dětmi do škol, natáčí vzdělávací videa, podcasty a vlastní i blog. Na Linku bezpečí se lze dovolat nonstop a je zde i možnost kontaktu na chatu i v emailové poradně (Linka bezpečí, [b.d.]).

Na počátku roku 2023 vstoupila Linka bezpečí do projektu Safer Internet Centrum ČR, jehož cílem je vytvářet, koordinovat a komunikovat aktivity zaměřené na zlepšování online bezpečnosti dětí a mládeže v České republice. Linka bezpečí do projektu přispívá výrobou podcastů zaměřených na téma pohybu dětí v online prostředí, medializací témat prostřednictvím poradenského obsahu i výrobou specifických videí. Dále poskytuje i konzultace a intervence zaměřené na tuto problematiku nejen na Lince bezpečí ale i Rodičovské lince (Linka bezpečí, [b.d.]).

T- Mobile

Společnost T-Mobile pořádá vzdělávací aktivity, které jsou zaměřeny na rozvoj digitálních technologií pro žáky základních škol. Tyto aktivity jsou postaveny na principu zážitkové pedagogiky. Nabízí program s názvem Digitální stopa, kde se děti seznámí s pravidly používání sociálních sítí, uvědomí si rizika a hrozby internetu, program Bezpečně on-linem, který se věnuje zejména zneužitím nezletilých osob v rámci kybegroomingu a mnoho dalších programů (Magenta Experience Center, [b.d.]).

Policie České republiky a Ministerstvo vnitra ve spolupráci s technologickým partnerem T-Mobile vytvořili osvětový program zaměřený na prevenci kybernetické kriminality. Jeho cílem je upozornit na rizika spojená s online prostředím a ukázat uživatelům, jak se na internetu chovat bezpečně. (Magenta Experience Center, [b.d.]).

O2 chytrá škola

O2 Chytrá škola je projektem Nadace O2, jehož cílem je naučit děti, rodiče a učitele jak správně využívat technologie a zároveň být v bezpečí na internetu. O2 Chytrá škola od roku 2018 podpořila 359 projektů po základní školy a dětské domovy, které byly zaměřeny na výuku digitální, počítačové a mediální gramotnosti a bezpečnosti na internetu. Projekt nabízí výuku Online bezpečnosti, která se věnuje problematice sextingu, kyberstalkingu, kybegroomingu a dalšími rizikovými online výzvami a také výuku zaměřenou na mediální a počítačovou gramotnost (O2 chytrá škola, [b.d.]).

Šance dětem

Šance dětem je internetový portál, který nabízí kvalitní informace zabývající se ohroženými dětmi v České republice. Články umístěné na tomto portálu jsou určeny zejména rodinám s dětmi, které potřebují radu nebo se zorientovat v problémové situaci, kterou právě řeší. Jsou tvořeny ve spolupráci s předními českými odborníky, kteří se na téma ohrožených dětí v různých souvislostech specializují. Rubriky na portálu se zaměřují na zdravotní problémy dítěte, problémy dítěte a rodiny, výchova a vývoj dítěte a také na odbornou knihovnu. Na portálu je dostupná i sekce, kde jsou vloženy odkazy na mapy pomoci a soupisy organizací, které mohou lidem pomoci v nejrůznějších životních situacích, s nimiž si neví rady (Šance dětem, [b.d.]).

NCMEC

Národní centrum pro pohřešované a zneužívané děti, dále nazývána NCMEC, je soukromá, nezisková společnost, jejímž posláním je pomáhat najít pohřešované děti, omezit sexuální vykořisťování dětí a předcházet viktimizaci dětí. Společnost NCMEC spolupracuje s rodinami, oběťmi, orgány působícími v trestním řízení a veřejnostmi s cílem předcházení únosům dětí, nalézat pohřešované děti a poskytovat služby, které bojují proti sexuálnímu vykořisťování dětí. Již 40 let se NCMEC věnuje ochraně bezpečnosti dětí (Missing kids, [b.d.]).

Dopady:

- V roce 2023 NCMEC poskytlo podporu rodinám při řešení 28 886 případů pohřešovaných dětí.
- Za posledních 40 let NCMEC obdrželo více než 5 milionů telefonátů s více než 426 000 nalezenými pohřešovanými dětmi.
- V roce 2023 obdržela NCMEC 36, 2 milionů oznámení o podezření na sexuální vykořisťování dětí online.
- Mezi lety 2021 a 2023 vzrostl počet zpráv o online nabídkách o více než 300 %
- V roce 2023 NCMEC vyškolovalo 42 761 profesionálů pracujících s dětmi, aby posílilo jejich schopnost předcházet případům pohřešování nebo zneužívání dětí a také, jak na tyto případy efektivně reagovat (Missing.kids, [b.d.]).

Projekt E – bezpečí

E – bezpečí je celorepublikový certifikovaný projekt, který se zaměřuje na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu spojenou s rizikovým chováním na internetu a souvisejícími fenomény. Projekt se specializuje zejména na kyberšikanu a sexting, kybegrooming, kyberstalking, zneužití osobních údajů v prostředí elektronických médií a dalším rizikům na sociálních sítích (E-bezpečí, [b.d.]).

Základem projektu je terénní práce s různými cílovými skupinami, přednášková činnost, preventivní vzdělávací akce apod. Tyto besedy nebo přednášky se zaměřují na konkrétní nebezpečné jevy a možnosti prevence a ochrany proti útočníkům. Problematika je představována prostřednictvím modelových situací i skutečných kauz. Besedy jsou multimediální a doplněné prezentacemi a videoukázkami. Mezi cílové skupiny projektu patří žáci a studenti od 1 stupně základní školy, učitelé, vychovatelé, preventisté sociálně patologických jevů, metodici prevence, policisté, manažeři prevence kriminality, pracovníci sociálně právní ochrany dětí a neposlední řadě rodiče (E-bezpečí, [b.d.]).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Digitální technologie vytvořily novou krajinu, v níž děti již od narození vyrůstají. Jedná se o místo, které je obohacující a poučné, ale existují zde i temná zákoutí, která by děti navštěvovat neměly. Mají možnost se setkat s věcmi, které je mohou traumatizovat a vystrašit, jelikož na ně nejsou dostatečně připravené. Na internetu bohužel neexistuje nic, co by dětem zabránilo vstup do takových míst. Lehce se zde setkají s pornografií, násilím a manipulativním obsahem. Online prostředí nám nabízí prostor pro komunikaci s lidmi z celého světa. Bohužel mobilní a počítačová obrazovka poskytuje skvělé maskování, díky němuž nelze poznat, že online kamarád není obyčejný vrstevník se stejnými zájmy, ale může to být nebezpečný dospělý se zlými úmysly (Slussareff, 2022). Děti a dospívající se zapojují do online aktivit, jako je navštěvování sexuálně zaměřených online chatovacích místností, internetové seznamky, sledování pornografie, a tím jsou ohroženy rizikem zneužití (Blinka, 2016). Sociální sítě a sledování online pornografií může sloužit jako účinný nástroj k úniku od vlastních problémů, nepříjemných pocitů a nudy (Slussareff, 2022). Čím dříve dítě přijde do kontaktu s pornografií, tím více se stává potenciální obětí online agresorů (Sejbalová a Martincová, 2021).

Téměř 40 % českých dětí navštěvuje různé druhy videochatů, z toho 31 % dětí se zde setkává se sexuálním obsahem. Více než třetina dětí byla pozvána na schůzku osobou, kterou znali pouze přes internet, přičemž pětina z nich na schůzku dorazila (Kopecký a kol., 2021). Také Britská organizace Internet Watch Foundation, zabývající se ochranou dětí, v roce 2021 zaznamenala více případů sexuálního zneužívání dětí přes internet než dříve za celých 15 let. Počet případů dětí ve věku od 7 do 10 let se rapidně zvýšil (Šancedetem.cz, 2022).

Ani nejpečlivější rodič není schopen plně zajistit kontrolu nad užíváním internetu svého dítěte. Nejedná se totiž pouze o domácí zařízení a jejich kontroly, jelikož děti mají běžně přístup k internetu ve školách, volnočasových zařízení, případně u spolužáků a kamarádů. Děti jsou sociálně a psychické nezralé, tudíž obtížně rozlišují dobré a zlé, jsou lehce ovlivnitelné a snadno se nechají obelstít, čehož často dospělí agresori zneužívají, tudíž je nezbytné, aby při pohybu a komunikaci na internetu dodržovaly bezpečnostní pravidla (Kožíšek a Písecký, 2016). **V našem výzkumu je pro nás klíčové zjistit, jaké faktory posilují a oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí.** Zajímají nás názory odborníků, kteří se v rámci své profese s touto problematikou setkávají, jelikož mají v této oblasti bohaté znalosti a zkušenosti.

4.1 Výzkumné cíle

Naším hlavním výzkumným cílem je zjistit, jaké faktory posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí a které faktory účinnost prevence oslabují. Zajímá nás, jak odborníci hodnotí současnou prevenci a v jakých ohledech podle nich prevence selhává. V neposlední řadě chceme zjistit, jakým způsobem by měla probíhat ideální prevence ve školním a rodinném prostředí.

4.2 Výzkumné otázky

HVO: Jaké faktory posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí a které faktory účinnost prevence oslabují?

4.3 Pojetí výzkumu

V naší diplomové práci jsme zvolili kvalitativní výzkum, jelikož nám umožňuje hlouběji nahlédnout do problematiky sexuálně rizikového chování v online prostředí a odhalit faktory, které posilují účinnost prevence, a naopak oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí. V kvalitativním výzkumu nezáleží na množství respondentů, ale na množství informací, které nám naši respondenti sdělí. Můžeme nahlédnout do problematiky tak, jak ji rozumějí sami odborníci. Naším cílem je prozkoumat prevenci sexuálně rizikového chování v online prostředí a získat o něm maximální množství informací (Švaříček a Šed'ová, 2014).

4.4 Výzkumný soubor

Pro realizaci našeho výzkumu jsme využili techniku polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor můžeme definovat jako nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek. Díky otevřeným otázkám můžeme porozumět pohledu jiných lidí, bez toho, aniž by byli vázáni pouze na výběr položek v dotazníku (Švaříček a Šed'ová, 2014). Při polostrukturovaném rozhovoru si vytváříme schéma, které je pro nás závazné. Schéma specifikuje okruhy otázek, na které se účastníků budeme ptát. Pro sběr dat jsme si definovali tyto otázky:

- **Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí? Proč? V čem?**
- **V jakých ohledech prevence selhává?**

- **Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?**
- **Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?**
- **Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?**
- **Jak by měla probíhat prevence v rámci veřejných subjektů?**

Výhodou polostrukturovaného rozhovoru je, že můžeme dotazovaného požádat o upřesnění a vysvětlení odpovědí, a tím si ověříme, zdali jsme danou věc správně pochopili a interpretovali. V průběhu rozhovoru klademe různé doplňovací otázky a téma rozpracováváme do hloubky, do jaké je to užitečné vzhledem k našim definovaným cílům a výzkumným otázkám (Miovský, 2006). Výpovědi našich účastníků nám měly pomoci nález odpověď na naši hlavní výzkumnou otázku: **Jaké faktory posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí a které faktory účinnost prevence oslabují?**

4.5 Výzkumný nástroj

Naším výzkumným souborem jsou odborníci, kteří se v praxi setkávají s problematikou sexuálně rizikového chování v online prostředí. S touto problematikou se shledávají v rámci své profese, tudíž mají o prevenci této problematiky značný rozhled. Výzkumný soubor byl vybrán na základě záměrného výběru. **Jedná se o profesi sociálního kurátora pro děti a mládež, policisty z kriminální policie, školního psychologa, policejního psychologa, sexuologa a učitelky výchovy ke zdraví.**

Profese sociálního kurátora pro děti a mládež působí na orgánu sociálně právní ochrany dětí. Výkon sociálně právní ochrany dětí upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Sociální kurátor preventivně působí na rodinné vztahy a zaměřuje se na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy, přičemž kladou důraz na prevenci a minimalizaci důsledků působení těchto jevů (Novotná a Fejtl, 2009). Naším účastníkem výzkumu je sociální kurátorka pro děti a mládež z Olomouckého kraje, která se v rámci své práce věnuje i prevenci rizikového chování.

Profese policisty z kriminální policie a vyšetřování, se věnuje kyberkriminalitě, sexuálním a mravnostním trestným činům a jejich prevencí. Prevence kriminality je spolu s represí nedílnou součástí policejní praxe a zahrnuje veškeré aktivity, které se zaměřují na ovlivňování kriminogenních podmínek jak na potencionální pachatele, tak i potencionální a faktické oběti trestné činnosti (Policie.gov.cz, 2025). V rámci našeho výzkumu proběhl

rozhovor s policistou zařazeného v rámci služby kriminální policie a vyšetřování s celostátní působností, který se ve své profesi věnuje sexuálnímu zneužívání dětí. Taktéž vyučuje předměty na vysoké škole, týkající se kybernetické trestné činnosti a pořádá přednášky věnující se prevenci ve školských a jiných zařízeních.

Profese školního psychologa představuje součást poradenského pracoviště školy, kde spolupracuje s metodikem prevence, výchovným poradcem, případně i školním speciálním pedagogem a ostatními pedagogy. Jeho práce zahrnuje konzultace, poradenství, metodickou podporu a poskytování informací. Spolupracuje se žáky, učiteli i rodiči (Shaw, 2012).

Profese sexuologa zabývá zejména sexuálně výchovou dětí, mládeže a dospělých, doškolováním pedagogů všech stupňů škol v sexuální výchově. Dále se zabývá vyšetřováním, posuzováním a ochranným léčením sexuálních delikventů a také vyšetřováním, posuzováním a terapií obětí sexuálních deliktů a v neposlední řadě se věnuje poruchám sexuálního chování v dětství (Sexuologickaspolečnost.cz, 2025). Naším účastníkem výzkumu je sexuolog, který působí ve Zlínském kraji a velmi důležitou částí jeho práce jsou přednášky o sexuální výchově na základních školách, které se zaměřují na prevenci a výchovu. Jedná se o léta uznávaného lékaře.

Profese učitele se v rámci předmětu výchovy ke zdraví zaměřuje na formování a rozvoji zdravotní gramotnosti, podpoře adekvátního životního stylu, prevenci vzniku onemocnění a také prevenci rizikového chování. Výchova ke zdraví se stává aktuálním vyučovacím předmětem na základních školách, přestože bývá považována za okrajový předmět (Učitel21.cz, 2020). Naši účastníci výzkumu je učitelka, která má akademické vzdělání v oboru výchovy ke zdraví a tento předmět vyučuje na základní škole ve Zlínském kraji.

Výzkum doplňujeme dvěma rozhovory, které byly realizované přes emailovou korespondenci. Jednalo se o rozhovor se sociální kurátorkou, která působí na Orgánu sociálně-právní ochrany dětí ve Středočeském kraji. Další rozhovor proběhl s policejním psychologem, který je taktéž vysokoškolský pedagog. Policejní psycholog poskytuje psychologickou pomoc osobám, které se staly obětí trestné činnosti a poskytuje krizovou intervenci. Spolupracuje s dalšími pracovišti policie, také s týmy posttraumatické intervenční péče, s institucemi mimo policii při zajištění návazné psychologické péče a v neposlední řadě s týmem anonymní telefonní linky pomoci v krizi (Policie.gov.cz, 2025).

Pro náš výzkum jsme si stanovili určitá kritéria, abychom získali co nejvíce přesné informace ohledně dané problematiky. Prvním kritériem, které musí náš výzkumný soubor splňovat, je **mít zkušenost s řešením sexuálně rizikovým chováním u dětí mladších 15 let v online prostředí**. Druhým kritériem je **délka působení více než 5 let v jejich profesi**, abychom získali respondenty, kteří mají dostatek zkušeností v rámci jejich profese. Vybíráme z každé profese jednoho odborníka. Účastníci výzkumu byli osloveni prostřednictvím emailových adres, které mají k dispozici na svých webových stránkách.

Tabulka 1. Výzkumný soubor

Profese	Kraj	Délka praxe
Sociální kurátorka 1	Olomoucký kraj	10 let
Sociální kurátorka 2	Středočeský kraj	20 let
Policista z kriminální policie	Středočeský kraj	8 let
Sexuolog	Zlínský kraj	25 let
Školní psycholog	Zlínský kraj	6 let
Policejní psycholog	Středočeský kraj	35 let

(zdroj vlastní)

4.6 Způsob zpracování dat

Nejdříve proběhl sběr dat pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly se souhlasem účastníků nahrávány a následně zpracovány do elektronické podoby. K analýze získaných dat jsme využili metodu Tematické analýzy. Tematická analýza je metoda systematické identifikace, uspořádání a interpretace významových vzorců (témat), napříč daty (Clarke a Braun, 2019 in Kushnir, 2025). Jedná se o flexibilní metodu, která se přizpůsobuje různým výzkumným otázkám a teoretickým rámcům. Tematická analýza poskytuje systematický způsob tvorby kódů a následných témat. Tvorba témat vychází z důkladného a opakovaného zkoumání dat. Cílem není shrnout data, ale také je interpretovat dle výzkumné otázky (Clarke a Braun, 2017; Kushnir, 2025).

Tematická analýza má 6 fází:

1. **Seznámení se s daty** – zahrnuje důkladné a opakované čtení dat a tvorbu počátečních poznámek, postřehů jak k jednotlivým částem, tak celému souboru dat;
2. **kódování** – jedná se o systematické procházení dat s cílem identifikovat smysluplné segmenty, ke kterým se přiřazují jednotlivé kódy;
3. **vytváření počátečních témat** – kódy se seskupují do širších celků (témat). Témata jsou vytvářena na základě dat, výzkumných otázek a porozumění výzkumníka;
4. **přezkoumání a úprava témat** – v této fázi se výzkumník zamýšlí nad tím, jak dobře témata vystihují kódovaná data i celý kódovaný soubor;
5. **upřesnění, definování a pojmenování témat** – každé téma je jasně vymezeno a definují se jeho hlavní myšlenky. Vytvářejí se výstižné názvy a stručné shrnutí jednotlivých témat;
6. **zápis analýzy** – závěrečná fáze psaní spojuje analytické úvahy s citacemi z dat a vytváří ucelený příběh odpovídající výzkumné otázce. (Braun a Clarke, 2022).

V tematické analýze existují různé přístupy, přičemž dva hlavní jsou induktivní a deduktivní tematická analýza. V induktivní tematické analýze se témata vynořují ze samotných dat, bez předem připravených myšlenek nebo teorií. Deduktivní analýza dat začíná již s existující teorií, nebo rámcem, kterým se analýza řídí. Výzkumník analýzu začíná identifikací konceptů a témat, které jsou významné pro výzkumnou otázku a poté hledá jejich důkazy v datech (Mindthegraph, 2023). V našem výzkumu jsme zvolili kombinaci těchto dvou přístupů. Základní struktura byla dána výzkumnou otázkou a otázkami v rozhovoru, přičemž témata v rámci těchto oblastí vzešly induktivně z dat.

5 ANALÝZA DAT

Nejdříve se zaměříme na první část našeho výzkumného cíle, a to na **faktory, které posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování**. Vyplynuly nám zde témata: **Připravenost na potencionální riziko v rukou rodičů; Škola jako podpůrný prvek v prevence; Cesty k úspěšné prevenci**.

Tabulka 2. Faktory posilující účinnost prevence

Výzkumný cíl	Témata	Kody
Faktory, které posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí	PŘIPRAVENOST NA POTENCIONÁLNÍ RIZIKO V RUKOU RODIČŮ	Začít v rodině Opora v rodině Budování hodnot Nastavení pravidel Nejdříve rodiče, poté až děti Projevení zájmu o dítě Dávej si pozor
	ŠKOLA JAKO PODPŮRNÝ PRVEK V PREVENCÍ	Včasná prevence Ucelená koncepce sexuální výchovy Pomoc zvenčí Prevence součástí výuky Vhodná osoba Důvěrná osoba
	CESTY K ÚSPĚŠNÉ PREVENCÍ	Sex je běžná věc Využití online prostoru k prevenci Ucelená koncepce prevence Materiály pro rodiče Spolupráce je klíč V zahraničí to funguje Prostor v informatice Dokument v síti

(zdroj vlastní)

Téma: Připravenost na potencionální riziko v rukou rodičů

Téma se zaměřuje klíčové kroky, které by měla rodina v prevenci podniknout, aby byla co nejefektivnější. Všichni odborníci, se kterými jsme vedli rozhovor se jednoznačně shodli na faktu, že rodina je považována za hlavní faktor prevence, jelikož správně nastavená prevence v rodinném prostředí vytváří základ pro následnou prevenci ze strany školy, státních a neziskových organizací, či jiných subjektů. Efektivní prevence by měla začínat

v rodinném prostředí a ideálně v raném věku dítěte. Rodiče by měli představovat důvěryhodné a stabilní zázemí, v němž dochází k rozvoji jak odpovědnosti za své chování, tak i empatie, a i psychické odolnosti, která je v online prostředí velmi důležitá. V momentě, kdy rodič dítěti svěří telefon, je nezbytné zároveň zahájit prevenci ohledně online rizik a společně nastavit jasná pravidla pro jeho užívání. Aby však rodiče mohli v této oblasti efektivně působit, je nutné poučit je samotné. Zároveň jen nezbytné, aby rodiče projevovali zájem nejen o reálný, ale i digitální svět dítěte.

Téma sytí kódy: **Začít v rodině; Opora v rodině; Budování hodnot; Nastavení pravidel; Nejdříve rodiče, poté až děti; Projevení zájmu o dítě; Dávej si pozor.**

Kód **Začít v rodině** – odráží klíčový aspekt prevence, který zdůrazňuje nezbytnost zajištění prevence v okamžiku, kdy dítěti svěří jeho první telefon. Tento krok je považován za zásadní, jelikož právě rodiče hrají zásadní roli v informovanosti svého dítěte o možných rizicích, se kterými se jejich dítě může na internetu setkat. **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru uvádí: „*V tom rodinném prostředí je základ. Od malička by se to mělo brát jako něco běžného a otevřeně se o tom bavit. Takže za mě je prostě potřeba vychovávat a projevovat zájem o to dítě od malička, ne až už je pozdě.*“ **Policejní psycholog** dále udává: „*Rodiče by s dětmi měli komunikovat. Jak už o sexualitě obecně, tak sexuálních chování v online prostředí.*“ **Sexuolog** udává: „*To by měli začít rodiče, v rodině. Měla by prostě proběhnout základní sexuální výchova.*“ **Policista z kriminální policie** dodává: „*Prevence by měla vypadat tak, že by primárně měla být ze strany rodičů, kdy dítě dostane nový mobil. Rodiče by měli začít mluvit s dětmi o rizicích...*“

Kód **Opora v rodině** – v tomto tématu je více než důležité, aby si děti byly vědomy, že se mohou na své rodiče v případě jakýchkoliv problémů obrátit. Je potřeba neustále pracovat na určité důvěře mezi dítětem a rodičem, protože pouze v případě, že dítě rodičům důvěřuje, bude ochotné se svěřit a brát na vědomí rodičovské rady. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Když se o tom mluvit nebude, tak nastane problém a je důležité, aby dítě nemělo z rodiče strach.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Jak se zachová v takové situaci rodič je velmi důležité, protože pokud by se k tomu postavil špatně, tak už za ním ta dcera příště s nějakým problémem nepřijde, protože se bude bát.*“

Kód **Budování hodnot** – U dětí je nezbytné od samého začátku rozvíjet empatii, psychickou odolnost, a také odpovědnost za své chování, a to nejen v reálném životě, ale i v online prostoru. Děti by si měly uvědomovat, že následky jejich chování se vztahují nejen k reálnému životu, ale i k jejich aktivitám provozovaných v kyberprostoru. **Policejní**

psycholog v rozhovoru uvádí: „*Měli bychom se především zaměřit na formování postojů dětí a mladistvých k online rizikům, aby byly schopné rozpoznat sexuální chování a zvyšovat jejich odolnost vůči lákadlům sexuálně rizikového chování.*“ **Sociální kurátorka 1** uvádí: *U dětí by se měla od začátku v rodině budovat zodpovědnost a empatie a mělo by to jít v ruku v ruce se školou a společností.*“ **Sexuolog** dodává: *Děti jsou náchylné k tomu, že je tam nějaký pedofil a začnou si spolu vykládat, oni to s nimi pěkně umí, žádá to dítě, aby mu poslalo nějakou fotku, a to dítě fotku pošle a už je to. V podstatě je to otázka rodičů, protože oni těm dětem umožnili jít na ty sociální sítě, kde děti navazují tyto kontakty. Děti by měly vědět, jak se na těch sociálních sítích chovat, ne pouze sexuální prevence.* **Školní psycholog** udává: „*To samé je v prostředí toho internetu, taky jsou tam hranice, které si ty děti musí hlídat a mít nějakou zodpovědnost a vědět, že všechno má své důsledky.*“

Kód Nastavení pravidel – v kyberprostoru se děti mohou snadno dostat k obsahu, který pro ně není vhodný, jelikož nejsou ještě dostatečně vyzrálé. V případě, že rodiče dětem svěří mobilní telefon, měli by si s dítětem nastavit určitá pravidla v užívání internetu, ať se to týká době strávené na internetu, tak i stránky či aplikace, které děti mohou navštěvovat. **Sociální kurátorka 2** v rozhovoru uvádí: „*Vhodný je rodičovský zámek a kontrola aktivity dítěte, zejména u mladších dětí. Ideální je také pravidelná kontrola zařízení, zejména u dětí nad 12 let, které již rodičovský zámek nechťejí, což je třeba dělat pravidelně od nízkého věku, neboť pak to děti nemusí brát jako narušení soukromí, ale ochranu ze strany rodičů.*“ **Policejní psycholog** udává: „*Děti by měly mít nastavená pravidla, jak v přístupu k určitým stránkám nebo aplikacím, tak i dobu trávení na tom telefonu, či počítači.*“ **Sexuolog** dodává: „*Pokud dám dítěti mobil v 1., 2., 3. třídě, tak by to mělo být s určitým limitem a rodičovskou ochranou.*“ **Policista z kriminální policie** uvádí: „*Každopádně je důležitý rodičovský zámek, který je alfa omega, díky kterému mohou monitorovat, co jejich dítě na sociálních sítích dělá, co dělá na mobilním telefonu. Nastavit také časové limity a věkové omezení.*“ **Školní psycholog** sděluje: „*Já se těm rodičům vždycky snažím vysvětlit, že by nějakým tím způsobem ta kontrola měla probíhat, než jim ujede vlak, který už možná ujel. Jako asi je to pro rodiče nepříjemné, ale je potřeba, aby se to nastavilo zdravě i do budoucna.*“

Kód Nejdříve rodiče, poté až děti – aby rodiče mohli poučovat své děti o rizicích, které jsou spojeny s užíváním internetu, je nutné, aby si tyto rizika uvědomovali a byli o nich dostatečně informováni. Až v případě, že budou sami poučeni o rizicích, budou schopni předávat určitou prevenci týkající se této problematiky svým dětem. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru sděluje: „*Já si myslím, že by se prevence měla primárně zaměřit na*

rodiče, aby nějakým způsobem pracovali na kladném vztahu s dítětem, nějakým způsobem budovat s dětmi důvěrný vztah, samozřejmě nějaký rodičovský zámek a podobně. Aby s prvním telefonem přišla i ta prevence. To je velmi důležité.“ **Učitelka výchovy ke zdraví** uvádí: „I nějaké organizace by se do prevence měli zapojovat a dělat osvětu i pro rodiče a taky ty rodiče učit, jak s těmi žáky o takových věcech mluvit.“ **Sociální kurátorka 1** udává: „A za mě by určitě měli být přednášky pro rodiče, protože někteří rodiče ani neví, co se na tom internetu všechno děje, tak jak to pak můžou říkat svým dětem.“ **Sociální kurátorka 2** uvádí: „Jednou z cest je podpora rodiny, jelikož je v tomto tématu nejvíce klíčová. Rodičům by preventivní programy měly ukázat, jak pracovat v tomto ohledu s dětmi, jak je poučit a ochránit.“

Kód Projevení zájmu o dítě – děti se rodičům svěří a budou chtít sdílet své zkušenosti až v momentu, kdy rodič projeví zájem o jejich svět. Je žádoucí mluvit s dítětem o tom, co ho zajímá, co na internetu vyhledává, s kým si píše apod. Pokud rodiče projeví zájem o dítě, nejen že se tím prohlubuje vztah mezi dítětem a rodičem, ale dává to rodičům i prostor pro určitou prevenci. **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru uvádí: „Dítě více uvítá, když se ten rodič třeba podívá, co to vlastně sleduje a projeví ten zájem. Třeba u těch různých her nebo aplikací se nám prostě otevírá ta příležitost, to téma rozvinout dál, ale musí se rodič tomu dítěti věnovat.“

Kód Dávej si pozor – vyzdvihuje nutnost poučování dětí o rizicích spojených s užíváním internetu, jelikož si děti nemusí být vůbec vědomi toho, s čím se na internetu mohou setkat. Je nezbytné, aby děti věděly, jak reagovat na určité zprávy, obsahy, příspěvky a byly schopny odhalit určité riziko. Poučení by se nemělo týkat pouze sexuálně rizikového chování v online prostředí, ale sexuálního chování obecně. **Učitelka výchovy ke zdraví** uvádí: „Prevence by se určitě měla zaměřit na ten online svět. Na to, aby žáci neposílali žádné fotografie, aby si uvědomili, že mohou být zneužity. Ale taky si myslím, že určitě na metody, jak neotěhotnět, antikoncepční metody a na přenos pohledně přenosných chorob.“ **Sexuolog** sděluje: „Je důležité vysvětlit těm dětem, na co dávat pozor. Co dělat, když je někdo osloví, začne si s nimi vykládat a podobně.“ **Sociální kurátorka 2** udává: „Jakmile se dítě již pohybuje v online prostředí, rodiče by jej měli poučit o možných rizicích, o chování v online prostředí a zároveň, jak situaci řešit.“

Téma: Škola jako podpůrný prvek v prevenci

Škola zastává významnou roli v prevenci. V ideálním případě by měla plynule navazovat na prevenci realizovanou v rodinném prostředí, bohužel v každém rodinném

prostředí prevence neprobíhá, tudíž tuto preventivní roli přebírá základní škola. Téma se zaměřuje na konkrétní kroky, které by škola měla učinit k zajištění co největší efektivity prevence. Prevence by měla být zahájena včas. Někteří naši respondenti by byli ochotni podporovat zařazení prevence již na 1. stupeň základní školy. Významnou součástí efektivní prevence by měla být ucelená koncepce sexuální výchovy, jelikož je nutné sexuální výchově věnovat dostatečný prostor. Důležitým faktorem pro úspěch prevence je rovněž spolupráce s odborníky a organizacemi, které mohou do prevence přinést nové perspektivy, zkušenosti i rady. Pro zajištění maximální účinnosti, by měla být prevence součástí pravidelné výuky. K tomu je nutné, aby prevenci realizoval pedagog, či jiná osoba, který je v této oblasti vzdělaná a má dostatečný přehled, aby mohla téma co nejvíce efektivně žákům předat.

Téma sytí kódy: **Včasná prevence; Ucelená koncepce sexuální výchovy; Pomoc zvenčí; Prevence součástí výuky; Vhodná osoba, Důvěrná osoba.**

Kód **Včasná prevence** – ve většině případů, rodiče dětem svěřují telefonu již v 1. či 2. třídě, tudíž je potřeba preventivně působit v co nejdřívějším věku. Preventivní aktivity být zaváděny už v nižších ročnících, aby se rizika podchytila, co nejdříve. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Sexuálně rizikové chování nastává opravdu už, nebo může nastat u dětí, které dostanou první mobil. Takové případy policie řeší.*“ **Učitelka výchovy ke zdraví** sděluje: „*Máme nastavené, že tady na škole máme výchovu ke zdraví v 8. a 9. třídě, ale určitě bych se nebála jít i níž, klidně už v té 6. třídě. Čím dřív, tím líp a myslím si, že by se o tom mělo bavit už na prvním stupni...*“ **Sexuolog** dodává: *Někdo je dospělý v 18 letech, ale někdo je dospělý už ve 13, ve 14 letech. Pokud je to dítě zralé a je schopno to pochopit, tak čím dřív, tím líp. Ale prostě nějakou vhodnou formou.*“

Kód **Ucelená koncepce sexuální výchovy** – je potřebná ucelená koncepce sexuální výchovy, jelikož doposud mnoho škol integruje sexuální výchovu do několika jednotlivých předmětů, což může vést k nedostatečné komplexnosti výuky. **Učitelka výchovy ke zdraví** v rozhovoru uvádí: „*Mluvit o tom sexuálně rizikovém chování i obecně, ne pouze o sexuálně rizikovém chování. Nemyslím si, že je v pořádku, aby dítě v 6 třídě prostě nevědělo, že mají holky menstruaci, aby nevědělo prostě, jak se dělají děti, aby si myslelo, že z jedné pusy vznikne dítě. Tohle je úplně zcestné.*“ **Policista z kriminální policie** dodává: „*Tak si myslím, že by to mělo začít od Ministerstva školství, kdy opravdu zakomponovat do těch vzdělávacích programů nějakou sexuální výchovu.*“

Kód **Pomoc zvenčí** – škola by uvítala při prevenci pomoc různých odborníků, či organizací, kteří by „usnadnily“ práci školních metodiků. Odborníci mají mnoho užitečných

informací a zkušeností, které by žákům mohli předat. **Školní psycholog** v rozhovoru uvádí: „*Já si myslím, že to asi neleží úplně na škole, že jako nějak částečně by mohli prevenci zajišťovat externí organizace., který se tomu věnují a které je možno k tomu přizvat, aby se nějakým způsobem ta prevence ve škole realizovala.*“ **Policista z kriminální policie** sděluje: „*Je opravdu důležité, aby to dítě bylo informováno ze strany rodičů, ale i školy, případně policejních preventistů a nějakých neziskovek. Například společnost T-mobile dělá perfektní prevenci, jezdí do škol, vymýšlí preventivní kampaně.*“

Kód Prevence součástí výuky – je nezbytné, aby prevence probíhala kontinuálně a byla systematicky integrována do vzdělávacího procesu, čím by se stala nedílnou součástí výuky. Digitální svět se neustále inovuje a vznikají nové platformy, které mohou představovat nová rizika, tudíž je potřeba na ně včasné reagovat. **Školní psycholog** v rozhovoru uvádí: *Nejideálnější je pracovat už s nějakými skupinkami, než s několika třídami zároveň, protože by to už nebylo tak intenzivní.*“ **Sociální kurátorka 1** sděluje: „*Ty technologie se každým dnem vyvíjí, neustále vznikají nové aplikace, tak by to i ta škola měla zkusit nějak podchytit a zařadit do výuky.*“ **Policejní psycholog** udává: „*Neměla by to být pouze jedna přednáška za rok, ale mělo by se s tím tématem poté více pracovat v hodinách.*“ **Policista z kriminální policie** dodává: „*Nejúčinnější forma je soustavné vzdělávání.*“ **Učitelka výchovy ke zdraví** udává: „*Na každé škole by měly být hodiny výchovy ke zdraví.*“

Kód Vhodná osoba – prevenci by měl předávat zkušený a informovaný pedagog, či odborník, který dokáže žáky zaujmout a předat užitečné informace v dané problematice. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: „*I ti učitelé by měli být vyškolení a měli by mít nějaké materiály. To je prostě základ.*“ **Učitelka výchovy ke zdraví** sděluje: „*Nejlépe, aby to učil člověk, který se orientuje v té problematice.*“ Dále uvádí: „*Většina učitelů, kteří učí výchovu ke zdraví nebo rodinku, tak to nemají vystudované.*“

Kód Důvěrná osoba – v této problematice je důležité, aby si děti byly vědomi možnosti obrátit se v případě problému na pedagoga, či jiného pracovníka, kterému mohou důvěřovat a svěřit se. **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru uvádí: „*Jako ono je i fajn mít v každé škole psychologa, kterému by se ty děti mohly případně svěřit a řešit to s ním. Ale ten psycholog není na každé škole jo, a ne každý učitel má k dětem tak kladný vztah, aby se mu svěřily. Jako asi se najde na každé škole nějaký fajn učitel, kterému je možné se svěřit, ale některým jako vůbec.*“ **Školní psycholog** sděluje: „*Já mám u sebe na nástěnce, napsané, že za mnou mohou přijít i tehdy, když má někdo pocit, že se děje to, co by nemělo.*“ **Učitelka výchovy ke zdraví** dodává: „*Obávám se, že ta důvěra v rodinách je nalomena a žáci nemají tendenci*

se svěřovat rodičům. Za mnou tady chodí holky s gynekologickými problémy, místo toho, aby šli za rodiči.“

Téma: Cesty k úspěšné prevenci

Téma zahrnuje podněty, návrhy a úvahy, které mohou přispět k účinné prevenci. Každý odborník, se kterými jsme vedli rozhovor, nahlíží na prevenci z vlastního úhlu pohledu i přesto se ukazují oblasti, v nichž panuje mezi odborníky shoda. V první řadě je důležité přestat vnímat sexualitu jako tabu a začít ji věnovat náležitou pozornost. Školy by měly být v oblasti prevence jednotné, přičemž každému tématu prevence by měl být poskytnut dostatečný prostor. Účinnost prevence by významně podpořila i spolupráce mezi pedagogy, odborníky a organizacemi, které mohou přinést nové perspektivy do prevence. V rámci rozhovoru bylo poukázáno zajímavou formu zajištění prevence rodičům, a to vytvoření materiálů ohledně rizik spojených s užíváním internetu, které by jim byly předány školou. Vzhledem k tomu, kolik času děti tráví na internetu, by bylo vhodné využít tento online prostor k prevenci. V neposlední řadě bylo poukázáno na prevenci v zahraničí, která je na dobré úrovni.

Téma sytí kódy: Sex je běžná věc; Ucelená koncepce prevence; Spolupráce je klíč; Materiály pro rodiče; Dokument V Síti; Využití online prostoru k prevenci, V zahraničí to funguje; Prostor v informatice.

Kód **Sex je běžná věc** – téma sexuality by mělo být vnímáno jako běžná součást života, kterou společnost nebere jako tabu. Pokud se o sexualitě s dětmi nebude otevřeně mluvit, přiměřeně k věku, je velmi obtížné je připravit na sexuální život a všechny aspekty s ním spojeny. **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru sděluje: *„Tak mělo by to začít v rodině. Hned od malého věku jako nedělat ze sexu úplně nějaký tabu. Jako samozřejmě citlivě vůči věku, ale nedělat z toho tabu.“* **Učitelka výchovy ke zdraví** uvádí: *„Dokonce jsem se setkala i s tím, že za mnou žáci chodili a ptali se mě, proč nemáme takový předmět každý den a že probíráme konečně něco do života.“* **Policista z kriminální policie** sděluje: *„Primární problém je v tom, že jako společnost nejsme připraveni otvírat takové téma. Spousta expertů by vám řekla, myslím tím sociologů a psychologů a obecně lidem, kteří se věnují dětem, že ta sexualita se opravdu posunula a na tenhle problém podle mě není společnost připravena. Když máte v 1., 2., třídě dětem říkat, že existuje nějaká sexualita, tak si myslím, že jako společnost na to nejsme připraveni a budou stížnosti ze strany rodičů, jak si to může někdo vůbec dovolit. Dále v rozhovoru uvádí: „Když jdu přednášet na ZŠ, tak tam jsou stížnosti ze strany rodičů a když jsem jim pak vysvětlil, jak je to aktuální, tak úplně změnili komunikaci*

se mnou, protože já nejsem žádný teoretik a s tímto se setkávám v praxi, takže nás tohle téma velmi pálí.“

Kód Ucelená koncepce prevence – abychom docílili, co nejvíce efektivní prevence, měla by být systematická a komplexní. Je nezbytné, aby prevenci byl věnován dostatečný prostor a byla předávána osobou, která je v této tématice vzdělaná. Bylo by vhodné, aby školy v prevenci byly jednotné a každá škola přistupovala k prevenci zodpovědně. **Sexuolog** v rozhovoru sděluje: *„To je těžko, kdo by to měl mít na starosti, ale jako apriori si myslí, že hlavní je Ministerstvo školství a vnitra, a i krajské úřady. Ale zase podle mě by to měl mít na starosti, a to je u nás těžké, já nevím, jeden úřad, jedná část, která by se tomu věnovala a zpracovávala by to třeba celorepublikově, bylo by to v metodických doporučení. Pokud to jeden kraj bude dělat tak, tato škola to bude dělat takhle a další škola to bude dělat takhle, tak je to pěkné, je to super, ale to mišmaš všeho. Není to ucelená sexuální výchova a prevence kyberkriminality. To by prostě mělo být v osnovách a globálně dané v celé republice stejně, a ne aby si to dělal každý v podstatě na koleni.*“ **Školní psycholog** uvádí: *„Ale myslím si, že by měl být konkrétně ukotvený koncept prevence, kde by se i podílely veřejné instituce a bylo by to v rámci nějakého povinného předmětu.*“

Kód Spolupráce je klíč – k efektivní prevenci napomáhá i spolupráce rodiny se školou, stejně jako zapojení do prevence různých odborníků a neziskových organizací, které mohou žákům předat své cenné zkušenosti a možnou podporu. Díky spolupráci rodičů se školou, může škola navázat na informace, které byly předány v rodině a taktéž může rodina navázat informace ze školního prostředí. **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru uvádí: *„U těch dětí by se měla od začátku v rodině budovat zodpovědnost a empatie a mělo by to jít v ruku v ruce se školou a společností. Škola s rodinou by měli být v nějakém souladu. Ale dneska každý jede to svoje a nejdou do nějaké harmonie, spolupráce.*“ **Učitelka výchově ke zdraví udává:** *„Určitě by nebylo špatné, kdyby se do toho více zapojily třeba i lékaři a dělali nějakou osvětu na těch školách, nebo nějaké přednášky.*“ **Sexuolog** sděluje: *„A teď je problém v tom, že se občas tyto dvě instituce bijou a rodiče řeknou necháme to na škole a škola řekne, primárně by to měli řešit rodiče. Takže tady si myslím, že je to oboustranné a že by mělo prostě dojít k nějaké shodě.*“ **Sociální kurátorka 2** udává: *„Ideální prevence by měla být výsledkem společné kooperace školy, policie, peer programu. Tato prevence by měla být již součástí výuky, doplněna pravidelnými peer programy s osvětou policie již od 1. tříd základní školy, samozřejmě uzpůsobeno věku. Neboť i my se setkáváme s natáčenými videi nezletilých se sexuálním podtextem, které jsou již v 1., 2. třídě a natáčejí se nahé apod.*“

Dále uvádí: „*Veřejné subjekty by měly přikládat tomuto tématu rozhodně větší důležitost. Zde by měla vzniknout, nebo se zlepšit spolupráce policie, metodiků prevence, na úřadech a školách. Síť těchto partnerů je dobrá, nicméně musí více fungovat a více propagovat své aktivity a myšlenky.*“

Kód Materiály pro rodiče – mnoho rodičů nemá přehled o rizicích, které jsou spojeny s využíváním internetu. Pro přehled základních rizik spojených s online prostředím, by bylo vhodné vytvořit materiály pro rodiče, které by obsahovaly přehled hrozeb. Tyto materiály by mohly být distribuovány prostřednictvím třídních schůzek, ideálně již v 1. třídě, aby rodiče měli možnost včas připravit své děti na zodpovědné využívání online prostoru. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: „*Jako nejvíc ty rodiče zapojíte ve spolupráci s tou školou. Drtivá většina, 90 % rodičů chodí na třídní schůzky, tak pokud se tam ti rodiče potkají, tak tam vidím určitou možnost je na něco takového upozornit. Vytvořit třeba materiál, který ukáže ty hlavní problémy, ty hlavní rizika a těm rodičům to předat na třídních schůzkách. Ale předat jim to už v 1. třídě, aby věděli, než ten telefon dítěti dají, jaké ty rizika jsou, ale musí to být nějaký materiál, který bude dobře vypracovaný, kde by bylo poučení o tom, co se může stát a jak tomu zabránit, i prevence.*“ **Školní psycholog** dodává: „*Ale u těch rodičů je to těžko, oni by se jako asi rádi dovzdělávali, ale musí jim to někdo strčit pod nos.*“

Kód Využití online prostoru k prevenci – internet se stal nedílnou součástí každodenního života dětí, tudíž se nabízí možnost využít tento prostor k prevenci. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Nejúčinnější forma dle mého názoru a hodnotím to ze své pozice, by měly být krátké videa na TikToku, na Instagramu, nejlépe ve spolupráci s nějakým neziskovým sektorem, s influencery, se zpěváky a podobně, což se dneska jakžtakž daří a nějaké preventivní projekty jsou. Každopádně dneska děti nevidí nějaký vzor v rodičích, ve škole, v učitelích, ale vidí to spíše u těch influencerů. Jen by teď rád zmínil super influencera, nebo youtubera JIRKA VYSVĚTLUJE VĚCI, který spolupracuje s PČR a vysvětluje nějaké úskalí na sociálních sítích a kyberprostoru. Jak útokům, které směřují vůči dětem, tak i vůči dospělým. To je docela zajímavé. Tohle podle mě má smysl.*“ **Policejní psycholog** sděluje: „*Myslím si, že například masmédia mohou být účinným nástrojem prevence v podobě podcastů, které si mohou pouštět například rodiče s dětmi v autě při jízdě v autě, místo poslouchání rádia.*“

Kód Dokument V Síti – někteří odborníci, se kterými jsme vedli rozhovor poukazují na dokument, který se věnuje tématu sexuálně rizikového chování v online a lze využít jako nástroj prevence, ale ukázalo se, že to mělo i opačný efekt. **Učitelka výchovy ke zdraví**

v rozhovoru uvádí: „*Ted'ka se dá pracovat hodně s tím dokumentem V Síti. Já s tímto dokumentem pracuji ve výchově ke zdraví.*“ **Sociální kurátorka 1** sděluje: „*Jedna z forem prevence byl ten dokument V Síti. Myslím si, že to hodně lidem otevřelo oči, ale myslím si, že spíše těm dospělým než těm dětem.*“ Dále uvádí: „*Ale pak jsme měli školení a pán, co se orientuje na tu kyberkriminalitu říkal, že to trošku udělalo medvědí službu v tom, že ty holky potom měly tendenci jako ty predátory chytat, což je vystavilo šilenému riziku.*“

Kód V zahraničí to funguje – každá země má prevenci na jiné úrovni a respondenti v rámci rozhovorů poukazovali na určité země, které mají prevenci na velmi dobré úrovni a tato prevence má dobré výsledky. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Oproti jiným evropským státům, které v 1., 2., 3. třídě v rámci té výuky učitelé děti informují o rizicích na sociálních sítích, o závadovém chování možných ze strany pachatelů, protože ty rizika jsou a s prvním telefonem přicházejí. Takhle by měla vypadat prevence.*“ **Sexuolog** udává: „*Ted'ka podle těch nových výzkumů, myslím si, že Irsko, Slovensko ty telefony ve škole zakázaly a ty výsledky dětí jsou mnohem lepší.*“ Dále uvádí: „*U nás není ani ucelená sexuální výchova, ani není dobře udělaná, ta je dobře třeba v těch severských státech, Finsko, Švédsko. Jako oni jsou takoví, až někdy moc free, ale tím, že oni tam zapojili tu sexuální výchovu, tak tam mají výsledky. Prostě tam jde vidět, že oni zahajují sexuální život později, je tam méně nechtěných těhotenství, pohlavních nemocí.*“

Kód Prostor v informatice – v rámci rozhovorů bylo často poukazována na prostor k prevenci ve výuce informatiky, jelikož se v rámci předmětů věnují práci s počítačem a digitálními technologiemi. Tento návrh byl ale školním psychologem zpochybněn. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Já si pamatuji, že jsme měli informatiku, a i ted' když se bavím s kamarády, tak jejich děti ve školách probírají to stejné, jako jsme probírali před několika lety my. Takže píšou tabulky do excelu a píšou ve wordu texty, ale tam by měl být právě prostor pro tu prevenci.*“ **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru udává: „*Za mě je na tohle ideální prostor ve výuce informatiky, určitě by to tam šlo začlenit. Ale to by se musely rozhýbat staré struktury, a to bude úplně nejtěžší.*“ **Školní psycholog** dodává: „*Je to takový těžký, jakože chtít po informatikovi, aby vlastně redukoval, nebo pracoval s tímto tématem, který je vlastně velmi citlivý. Já si myslím, že jako spousta informatiků se jako sekla, že by to nebylo pro ně, že oni jsou tady od toho, aby vyučovali informatiku, a ne prevenci digitálních technologií.*“

V rámci druhé poloviny výzkumného cíle, které faktory oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí, vyplynuly témata: **Nedostatečná prevence v rodinném prostředí, Příčiny neúspěšné prevence ve školním prostředí; Digitální svět a Strach z neúspěchu jako bariéra v prevenci.**

Tabulka 3. Faktory oslabující účinnost prevence

Výzkumný cíl	Témata	Kódy
Faktory, které oslabují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí	NEDOSTATEČNÁ PREVENCE V RODINNÉM PROSTŘEDÍ	Hašení požáru Zavřené oči Zákaz nic neřeší Nezájem rodičů
	PŘÍČINY NEÚSPĚŠNÉ PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	Vytíženost školy Absence ucelené koncepce sexuální výchovy Vlastní uchopení Omezený dosah
	DIGITÁLNÍ SVĚT	Digitální generace Digitální gramotnost rodičů Zkreslené představy Nevědomá hrozba
	STRACH Z NEÚSPĚCHU JAKO BARIÉRA V PREVENCÍ	Je to na Vás, zda mě oslovíte Stejně by nepřišli

(Vlastní zdroj)

Téma: Nedostatečná prevence v rodinném prostředí

Všichni naši respondenti se shodli na faktu, že prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí je v současnosti nedostatečná. Hlavní roli v informovanosti v oblasti sexuální výchovy, tak v oblasti bezpečného užívání informačních technologií zastává rodina. Téma se zaměřuje na faktory, které vedou k selhávání prevence v rodinách. Zásadním problémem je skutečnost, že je často prevence realizována až v momentě, kdy problém již nastal. Významné riziko představuje nízká míra zájmu rodičů o online aktivity svých dětí, přičemž si často neuvědomují, jak velkému riziku mohou být jejich děti vystaveny. Problematická je rovněž reakce rodičů na výskyt sexuálně rizikového chování v online prostředí, jelikož často volí neadekvátní formy trestů.

Téma sytí kódy: **Hašení požáru**, **Nezájem rodičů**, **Zavřené oči**, **Zákaz nic neřeší**.

Kód **Hašení požáru**: V rodinách je velmi častým úskalím fakt, že se na rizika upozorní až v okamžiku, kdy je problém již aktuální. K prevenci dochází až v případě, že rodiče daný problém řeší. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Zajímají se, až je problém na světě, až vznikne takové video, nebo v horším případě, až je to dítě zneužito online. Ze svých zkušeností vím, že až se stane nějaký případ, že je dítě zneužito, nebo natočilo nějaké video, tak až pak přichází od rodičů nějaká prevence a začínají se zajímat.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Většina rodičů se tomu začne věnovat, až v případě, kdy bude nějaký problém.*“

Kód **Zavřené oči** – rodiče často přehlíží skutečnost, že se problematika sexuálního rizikového chování může týkat i jejich dětí. Nepodporují otevřenou komunikaci o těchto tématech, nevěnují pozornost změnám v chování svých dětí a tím pádem opomíjejí včasné rozpoznání možných rizik. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Opravdu se rodiče bojí, nějakým způsobem o sexualitě mluvit nebo nevědomky nemluví, protože se vůbec nedomnívají, že by se to dítě o sexualitu mohlo zajímat.*“ Dále udává: „*Vím, ze svých zkušeností, že ti rodiče sociální sítě mají, ale domnívají se, že jejich dítě nemůže být obětí. Když jsem ty rodiče vyslyšel, tak přesně to bylo ta typická věta: Já jsem si myslel, že se to Františkovi nemůže stát. Ale v závěru pro to nic neudělali.*“ **Učitelka výchovy ke zdraví** sděluje: „*Nemají přehled o tom, že dítě už tady tu tematiku zná, že už ho to prostě zajímá. Protože ta rodina čím dál míň spolu tráví čas a více se to posouvá na tu internetovou úroveň.*“ **Sexuolog** dodává: „*V globále si myslí, že si to dítě jen něco vyhledává na internetu.*“

Kód **Nezájem rodičů** – někteří rodiče nemají žádný přehled o aktivitách svých dětí na internetu. Je otázkou, zda si neuvědomují rizika, kterým mohou jejich děti v kyberprostoru čelit, zda důvěřují svým dětem natolik, že považují kontrolu za zbytečnou, nebo zda jim chybí čas či zájem se v tomto ohledu dítěti věnovat. Sexuolog v rozhovoru uvádí: „*V globále si myslím, že by všichni rodiče byli velmi překvapeni, kdyby se podívali do historie toho, co ty děcka vyhledávají. Ale že to jako prostě takto extra neřeší.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Já, když mám tady nějaké dítě, tak se vždycky ptám, jak často tráví čas na telefonu nebo na počítači a málokterý rodič mi řekne, že limituje čas.*“ Dále udává: „*Hlavně je důležité sledovat to dítě, jestli se ním něco neděje. Jenomže si myslím, že spousta rodičů to nevidí, nebo nevím, jestli nevidí, nechtějí vidět nebo jsou zaměstnaní jinými myšlenkami.*“ Dále uvádí: „*Běžně vidím, že rodiče nemají rodičovské zámky.*“ **Školní psycholog** sděluje:

„Rodiče vůbec nemají přehled o tom, co na tom telefonu to dítě dělá. Ale jak říkám, všichni rodiče takoví nejsou. Rodiče, kteří to mají nějakým způsobem podchycené se ke mně nedostanou, jelikož nemáme co řešit.“ Dále uvádí: *„Jsou tady i rodiče, kteří to jako žádné riziko neberou a třeba se tomu i vysmějí i v případě, že se jedná o něco velmi závažného.“*

Učitelka výchovy ke zdraví uvádí: *„Děti jsou zvědavé a tyto témata je zajímají a doptávají se a já cítím takový tlak, že je to vlastně vesměs na mě a já se fakt snažím a jim odpovídám na ty dotazy, jo, aby se všechno dozvěděly, co je zajímavé.“*

Kód Zákaz nic neřeší – v případě, kdy rodiče musí řešit problém, který souvisí s touto problematikou, mnohdy volí extrémní opatření, jako je zákaz používání internetu, což v konečném důsledku neřeší podstatu problému. Děti jsou od přírody zvědavé a vynalézavé, a hledají způsoby, jak se k internetu opět dostat. Takový přístup může vést k narušení důvěry mezi rodiči a dětmi. **Policista z kriminální policie** sděluje: *„Většinou to dopadne ještě tak, že to dítě dostane totální zákaz, což také není řešení, protože děti jsou a všichni jsme tvůrci a rádi obcházíme nějakým způsobem překážky.“* **Sociální kurátorka 1** dodává: *„Někdy fakt rodiče s hrůzou zjistí, že to děcko je třeba 8 hodin v kuse na mobilu a potom ti rodiče začnou vyvádět a dělat pořádky.“*

Téma: Příčiny neúspěšné prevence ve školním prostředí

Školní prostředí představuje významný prvek v primární prevenci rizikového chování. Z uskutečněných rozhovorů však vyplynulo, že ani v této oblasti není prevence realizována na dostatečné úrovni. Téma se zabývá identifikací možných příčin, které snižují efektivitu prevence ve školním prostředí. Jednou z významných bariér v prevenci je vytíženost jak samotné školy, tak metodika prevence, což velmi ovlivňuje kvalitu realizované prevence. Sexuální výchova je nástrojem prevence, bohužel ji není věnován dostatečný prostor a absentuje její ucelenost, a to se negativně promítá do znalostí žáků. Preventivním aktivitám není poskytován dostatečný prostor, přičemž výběr témat bývá ovlivněn preferencemi pedagogů, což může vést k opomenutí zásadních oblastí prevence.

Téma sytí kódy: **Vytíženost školy; Absence ucelené koncepce sexuální výchovy; Vlastní uchopení; Omezený dosah.**

Kód Vytíženost školy – metodik prevence, který je zodpovědný za prevenci na základní škole, často čelí časovým a organizačním omezením, jelikož má zároveň povinnost vyučovat jiné předměty. Prevence není součástí výuky, tudíž se ji věnuje nad rámec vyučovacích hodin, což znamená, že ji mnohdy není věnován dostatečný prostor. **Školní**

psycholog v rozhovoru sděluje: „*Jedná se o učitele, který se nevěnuje pouze prevenci, ale má i několik předmětů, které vyučuje, takže nemá prostor na to pojmout vlastně všechna témata, která jsou jako potřebná na nějaký obecný rovině a spíš se zaměřuje na témata, která jsou na dané škole akutní.*“ Dále uvádí: „*Preventisté nemají ty hodiny navíc, nemají ten prostor na to se na ty témata soustředit. Protože když je preventista zároveň třídní učitel a zároveň má na starosti nějaké další předměty, tak se to prostě nedá uchopit. Bylo by fajn, kdyby ty veřejný subjekty vstupovaly do výuky prevence a aby to právě neleželo čistě na učitelích. Aby pedagog nemusel být právě jako psychologem, krizovým interventem, preventistou apod. Bylo by dobře, kdyby se očekávání od těch pedagogů trochu zúžili.*“

Kód Absence ucelené koncepce sexuální výchovy – na některých školách není zavedena sexuální výchova, což vytváří mezery ve vědomostích žáků. Sexuální výchovu je nutné zavést do výuky co nejdříve, aby byly děti včas chráněny a přistupovaly k sexuálnímu životu zodpovědně. Vzhledem k tomu, že někteří rodiče se o sexualitě s dětmi nebaví je důležité, aby škola ty vědomostní mezery vyplnila. **Policista z kriminální policie** v rozhovoru uvádí: „*Na základě svých zkušeností vím, že nějaká sexuální výchova na školách není.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Škola má podle kurikula určené hodiny, které musí odučit a co všechno musí stihnout, teďka úplně přesně nevím, jak to tam je. A jestliže tam nejsou schopni zavést hodiny tady na ty vztahy, tak jak můžou mít prostor na nějakou sexuální osvětu. Ať už normálního fyzického sexu, natož sexuálního chování v online prostředí.*“ **Sexuolog** uvádí: „*Souvisí to obecně se sexuální výchovou. Nejen se sextingem, rizikovým chováním na internetu, ale obecně se sexuální výchovou.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Tak v první řadě by se to mělo zaměřit na kontaktní sex, ať ty děcka vůbec ví, o čem se bavíme. Až poté se může navázat na to online prostředí a bezpečnost v něm.*“

Kód Vlastní uchopení – když už je sexuální výchova zařazena do výuky, ať už jako samostatný předmět nebo v rámci jiných předmětů, často dochází k tomu, že někteří učitelé téma sexuality považují za nekomfortní, což může vést k tomu, že se tomuto tématu vyhýbají nebo mu nevěnují dostatečnou pozornost. Je na každém učiteli, jak předmět uchopí, čemu bude věnovat pozornost a jak celkově strukturuje výuku. **Učitelka výchovy ke zdraví** v rozhovoru uvádí: „*Oficiálně vlastně Ministerstvo školství vydává rámcově vzdělávací programy, kde jsou vlastně stanovené výstupy, co musí umět žák, když odejde z 9. třídy. Tyto výstupy musíme naplnit a pak už je na škole, v jakých předmětech a s jakou hodinovou dotací si to naplníme, takže je tam jakoby závazné, co já musím s těmi žáky probrat v průběhu toho 2. stupně. A samozřejmě, já si tam i přiřazuji něco navíc. Věnujeme se hodně tomu online*

světu, obecně závislosti i na internetu a tady toto tam třeba nemáme jako úplně stanovené. Nicméně, já si to tam jako přidávám, protože si myslím, že je to aktuální téma“. Dále sděluje: „*Myslím si, že většina tento předmět odbývá. Třeba na bývalé škole, můj kolega, který byl tělocvikář a zeměpisář, měl učit tady tu výchovu ke zdraví. Svěřil se mi, že vůbec tyhle témata neprobíral. Vzal žáky místo toho většinou na počítače, nebo jim pouštěl nějaké filmy“.*

Kód Omezený dosah – sexuální výchova a některá témata prevence jsou často řešena formou jednorázových přednášek, což má omezený dosah. Přednášky obvykle nemají pokračování, což znamená, že na ně nenavazuje žádná systematická výuka, ani diskuse, čím nedochází k prohlubování získaných informací. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: „*Jsou školy, kam jezdím pravidelně a školy, které mi občas zavolají, ale že by to měl někdo pravidelně. Tak dvě, tři školy, u kterých vím, že jednou za rok za nimi zajedu, dám jim přednášku. Většinou je to osmá a devátá třída, což je už trošičku pozdě. Mám dvě školy, kde to mám v páté třídě a tam je to takové, že si myslím, že to na ten začátek sedne, ale to pořád hodinka, není to tak dlouhé.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Myslím si, že nějaké přednášky, jak se to dělávalo dřív, když jsme se všichni sešli v kině a tam jsme poslouchali přednášku na téma drogy už jako nemá smysl. Ty děcka neudrží tu pozornost.*“

Téma: Digitální svět

Internet ovlivnil život každého z nás a stal se přirozenou součástí našeho každodenního fungování. Slouží jako prostředek komunikace, zdroj informací i jako forma trávení volného času. Téma poukazuje na specifickou internetu a na rizika, se kterými se mohou děti v online prostředí setkat. Současně poukazuje na generační rozdíly ve způsobu využívání digitálních technologií mezi rodiči a jejich dětmi, což může vést k nedorozuměním i k narušení rodinných vztahů.

Téma sytí kódy: **Digitální generace; Digitální gramotnost rodičů; Nevědomá hrozba; Zkreslené představy.**

Kód Digitální generace – děti se v online prostředí často orientují lépe než jejich rodiče. Mají širší přehled o fungování internetu a jsou obeznámeny s různými aplikacemi a platformami, což jim umožňuje se snadněji adaptovat na nové trendy, zatímco rodiče jsou v této oblasti omezenější. Také komunikace se stále více přesouvá do online prostředí a děti již netráví tolik volného času venku, ale spíše u obrazovek a mobilních telefonů. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: „*Dneska se ty děti dostanou na to porno velmi jednoduše. Tady nejde jenom o porno, tady jde o hromadu jiných věcí a dostanou se na to velmi jednoduše, s mobily*

dvěma kliknutími a tím, že člověk dostane mobil a připojení k internetu, tak je schopný se tam dostat, ale i nevědomky, i nevědomky během chvilíčky.“ Dále uvádí: *„Ty děcka nechodí ven, nehrají si, nemají ten sociální kontakt, neumí si vykládat mezi sebou, nejsou schopni tak komunikovat mezi sebou, navazovat vztahy a podobně.“* **Policista z kriminální policie** sděluje: *„Ten telefon může být zbraň, dítě samozřejmě umí dobře používat telefon, ale ty následky toho případného rizikového chování mohou být fatální.*“ Dále uvádí: *„Děti přijdou ze školy a pokud nemají žádné kroužky, tak jsou celou dobu na mobilu.“* **Sociální kurátorka 1** v rozhovoru uvádí: *„A co si budeme nalhávat, ty děti neříkám že ví víc, ale jako rozhodně v tom online prostředí se mnohdy pohybují snáz, než ti rodiče.“*

Kód Digitální gramotnost rodičů – někteří rodiče využívají digitální technologie pouze k vyhledávání informací a vyřizování určitých náležitostí a nemusí být vůbec obeznámeni se sociálními sítěmi, aplikacemi či platformami, které používá jejich dítě. Tím pádem nemají dostatečný přehled o online aktivitách svých dětí a potencionálních rizik, kterým mohou jejich děti čelit. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: *„Je důležité, vysvětlit těm dětem na co si dávat pozor. Co dělat, když je někdo osloví, začne si s nimi vykládat a podobně. Jenomže druhá věc je, že ti rodiče toto častí vůbec neznají, protože vyrůstali v jiném prostředí. Hromada rodičů vůbec nevím, jak funguje TikTok, Instagram, Facebook a ani nic takového nemají. Podle mě hromada těch rodičů vůbec neví, jak fungují sociální sítě a co to dítě může na těch sítích najít.“* **Školní psycholog** sděluje: *„Na naší škole jsme měli i seminář zaměřený právě na rodiče, pro seznámení s problematikou sexuálně rizikového chování. Na tom semináři šlo vidět, že jsou ti rodiče zaskočení a že to upoutalo jejich pozornost.“* **Policejní psycholog** udává: *„Úroveň a kvalita prevence v rodině je dána tím, jak moc se rodiče v této problematice orientují.“* **Sociální kurátorka 1** uvádí: *„Podle mě možná nějak jako rodiče, kteří jsou trošku osvícenější tady v tom, nebo ti, kteří mají už blbou zkušenost, tak s těmi dětmi o tom mluví.“* **Sociální kurátorka 2** udává: *„Prevence selhává primárně v tom, že nejsou rodiče dostatečně informováni a tím pádem své děti nemohou poučit o možných rizicích, které by je v online prostředí mohla potkat.“*

Kód Nevědomá hrozba – internet může být velmi nebezpečným místem. Pokud děti nebudou včas obeznámeni s riziky, se kterými se mohou při používání internetu setkat, dostávají se do situace, kdy si nemusí být vědomi, že jsou zrovna nějaké hrozbě vystaveni. **Učitelka výchovy ke zdraví** v rozhovoru uvádí: *„To online prostředí je zrádné a děti si neuvědomují, že i je někdo může zneužít. Mnohdy neví, že co po nich chtějí, není v pořádku, že to může mít důsledky. Neuvědomují si ani, že když tam zveřejní svou fotografii nebo pošlou*

někomu svou nahou fotografii, že může být zneužita“. Dále uvádí: *„Je to veliký problém a sami se mi potom přiznávají, že s tím mají zkušenost, že jim třeba chodí na Facebooku žádosti o zprávy, otevřou zprávu a tam je prostě fotografie penisu člověka, kterého ani neznají. Opravdu v každé třídě se mi třeba přihlásí 2-3 holky, i nějaký kluk se občas přihlásí.“* **Policista z kriminální policie** udává: *„Je to ovšem velký problém, že to dítě neví vůbec, že dělá něco špatného a když ví, tak nedomýšlí ty následky, které mohou být jako fatální. Ta digitální stopa, to video je jedenkrát v kyberprostoru a navždy tam bude.“*

Sociální kurátorka 1 uvádí: *„Pro to děcko jsou různé ty výsledky tady na to téma fakt náročný. Jako o nás jsou i ty tresty postavené na hlavu. Jako dneska se za znásilnění dávají podmínky, což je jako úplně tristní a dávají to i za znásilnění nezletilých, což je největší prasárna. Takže jestli tady máme takové tresty, přičemž za znásilnění si člověk odnáší trampa do konce života, tak tady toto v tom online prostředí je už úplně marné. Za prvé je to asi nedohledatelné, a to trestní stíhání bude složitější. V tomhle případě by se asi měli lépe nastavit ty zákony, například i v tom, aby ty služby a aplikace museli ty data sdílet s policií apod.“*

Kód Zkreslené představy – internet se stal klíčovým zdrojem informací nejen pro děti, ale pro nás všechny. Nicméně zásadním problémem je, že ne všechny informace, které na internetu nalezneme, jsou pravdivé. Tudíž děti mohou mít zkreslené představy a informace vnímat jako důvěryhodné, přičemž to tak vůbec nemusí v realitě být. **Učitelka výchovy ke zdraví** v rozhovoru uvádí: *„Když jim to neřekneme my ve škole, nebo rodiče doma, tak oni udělají to, že si sednou na ten internet a tam najdou takové bludy a hrůzy a úplně jiné informace.“* **Sociální kurátorka 1** sděluje: *„Dneska je velmi snadné stáhnout si porno u tak malých dětí. Já teda nebyla svědkem něčeho takového, ale vím, že jsou studie, že už děti v 1. třídách normálně běžně koukají na porno, jo, takže je důležité ukázat, vlastně co je a co není normální, protože v pornu nejsou úplně běžný ty praktiky a nemusí to dělat každý.“*

Téma: Strach z neúspěchu jako bariéra v prevenci

Téma odhaluje jeden z možných důvodů, proč může prevence selhávat. V rámci rozhovorů došlo k situaci, kdy dvě odbornice vzdaly snahu o prevenci ještě před jejím zahájením na základě předpokladů a domněnek. Tyto domněnky však v rozhovorech s dalšími odborníky zcela vyvráceny. Pokud jednotlivci, kteří působí v oblasti prevence neprojeví iniciativu a aktivně neusilují o navázání spolupráce, nelze vytvořit účinný systém prevence.

Téma sytí kódy: **Stejně by nepřišli; Je to na vás, zda mě oslovíte.**

Kód Stejně by nepřišli – osoby, které mají v kompetenci prevenci vzdávají své snahy dříve, než by se o ně skutečně pokusili. Metodička prevence spolu s učitelkou výchovy ke zdraví polemizovali o tom, že by si do školy pozvali v rámci prevence určitého odborníka, ale díky předčasným závěrům ho neoslovily. Taktéž sociální pracovnice na OSPOD neuskutečnily přednášku pro rodiče, jelikož měly obavy, že o přednášku nebude zájem, přičemž školní psycholog v rozhovoru uvedl, že na škole, kde působí, byla realizována přednáška pro rodiče ohledně rizik spojených s užíváním informačních technologií a měla velký úspěch. **Učitelka výchovy ke zdraví** v rozhovoru uvádí: „*Bavily jsme se o tom tady s naší paní metodičkou, říká, že je to dobrý nápad, že by mohla zkusit oslovit gynekoložku, jestli by třeba neudělala povídání o těch třeba i pohlavně přenosných chorobách a tady toto. Nicméně, pak jsme se vlastně shodly na tom, že si myslíme, že ani na to nebude mít čas.*“ **Sociální kurátorka 1** udává: „*Jako my jsme tady taky řešili, že bychom udělali třeba nějakou přednášku pro rodiče nebo něco ale pak jsme si říkali, kdo by vlastně přišel.*“

Kód Je to na vás, zda mě oslovíte – někteří odborníci, se kterými jsme vedli rozhovor pořádají preventivní přednášky, ale podmínkou je, že je musí oslovit škola, či jiná instituce. **Sexuolog** v rozhovoru uvádí: „*Jsou školy, kam jezdím pravidelně a jsou školy, které mi občas zavolají.*“

6 INTERPETACE DAT

V rámci našeho výzkumu jsme si položili výzkumnou otázku, **Jaké faktory posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování a které faktory účinnost prevence oslabují** a ty to otázky jsme si rozdělily na dvě oblasti.

Nejdříve jsme se zaměřili **na faktory, které účinnost prevence posilují**. Výsledky všech realizovaných rozhovorů ukazují, že rodinné prostředí představuje klíčový faktor v prevenci sexuálně rizikového chování. **Než se začneme zabývat sexuálně rizikovým chováním v online prostředí, je žádoucí se nejdříve zaměřit na obecnou sexuální výchovu v rámci rodiny, která poskytuje základ pro porozumění a zodpovědný přístup k této problematice.** Sexualita by měla být vnímána jako přirozený aspekt lidského vývoje a rodiče by o sexualitě měli mluvit s dětmi zcela otevřeně a už od raného věku. Každé dítě prochází procesem dospívání individuálně, což vyžaduje zahájit sexuální výchovu včas, přičemž je nutné přihlížet k vývojovým potřebám každého dítěte. **Psycholožka Smetáčková uvádí**, že s výjimkou osvícených rodin, ve kterých se citlivě reaguje na to, co děti aktuálně zajímá, tak lze říci, že jsou děti se sexem konfrontovány ve chvíli, kdy zůstanou samy na internetu, tedy často již na prvním stupni základní školy. Téma sexu je na internetu všudypřítomné, i když třeba dítě hledá informace o svém oblíbeném sportu či počítačové hře (Endrštová, 2021). Rodiče často neví kdy, nebo jakým způsobem mluvit o sexuálních tématech. Chybí jim informace, vzdělání a komunikační dovednosti, což omezuje kvalitu a obsah rozhovorů s dětmi. Pokud rodiče sami nejsou schopni mluvit o těchto tématech, měli by využít pomoc třetí osoby, například pedagoga, poradce nebo i lékaře (Vilanculos a Nduna, 2017).

Až bude v rodině zajištěna základní sexuální výchova, mohou se rodiče zaměřit na problematiku v kontextu online prostředí. Jsou to právě rodiče, kteří umožňují dětem přístup k digitálním technologiím, tudíž jsou zodpovědní za možné následky, které užívání těchto technologií přináší jejich potomkům. S prvním svěřeným telefonem by měla přijít i první prevence o rizicích, se kterými se mohou jejich děti na internetu setkat. Aby rodiče mohli preventivně působit, je nezbytné, aby byli dostatečně informováni o online rizicích a fungování virtuálního světa obecně. Pokud rodiče v tomto ohledu informováni nebudou, je zřejmé, že tato neinformovanost se přenesení i na jejich děti. Je velmi důležité, aby rodiče projevovali zájem jak o reálný svět, tak virtuální svět dítěte. Měli by mít přehled o zájmech dítěte, jeho aktivitách v online prostředí, o osobách, s nimiž komunikuje prostřednictvím internetu, o obsahu, který konzumuje a o způsobech, jakými je na internetu aktivní. Díky

rodičovským zámčkům mají rodiče přehled o těchto aktivitách a mohou prostřednictvím těchto zámku limitovat čas jejich dětí strávený na internetu. Pokud rodiče rodičovské zámky nevyužívají, je žádoucí, aby si s dětmi nastavili určitá pravidla v užívání informačních technologií.

V prevenci sexuálně rizikového chování je podstatné budovat důvěru v rodinném prostředí, aby děti neměly strach s rodiči mluvit o takových tématech a věděly, že se na rodiče v případě problému mohou obrátit. Pokud dítě vnímá rodinné prostředí jako důvěryhodné, vytváří to prostor pro rodiče k efektivnímu předávání informací nejen o sexualitě jako takové, ale i o rizicích spojených s užíváním internetu. Také by se v dětech měla vytvářet zodpovědnost za své chování a podporovat odolnost vůči vlivům online prostředí, jelikož dítě nemusí být pouze v roli potencionální oběti, ale i potencionálního pachatele.

Na rodinnou prevenci by dále měla navazovat školní prevence. **Aby prevence byla co nejefektivnější, měla by probíhat spolupráce mezi rodinou a školou.** Spolupráce přináší řadu výhod. Kooperace mezi učiteli a rodiči je klíčová pro úspěšný vývoj a vzdělávání dětí. Stejčková ve svém článku zmiňuje, že pokud mezi školou a rodinou panuje vzájemná důvěra a spolupráce, vytváří se stabilní a podpůrné prostředí, které je pro dítě nesmírně důležité. Pozitivní vztahy mají mezi školou a rodinou přispívají nejen k lepším školním výkonům dítěte, ale také mají pozitivní dopad na emocionální pohodu, sebevědomí a celkový rozvoj dítěte (Strejčková, 2025). Rodiče se mohou spolu s dětmi účastnit preventivních aktivit, přednášek a dalších školních akcí, čímž si zároveň prohlubují své znalosti a dovednosti. Díky spolupráci mají rodiče přehled o probíraných tématech a mohou na tyto témata navázat v rodinném prostředí. **Prevence by měla být totiž soustavná a komplexní, jelikož digitální technologie se každým dnem vyvíjejí a vznikají neustále nové koncepty a aplikace, na které je potřeba včas reagovat.** Jako přínosný považuji návrh jednoty z našich respondentů, který navrhl zajištění materiálů pro rodiče, ohledně rizik spojených s užíváním internetu, právě zprostředkovaným školou. Jednalo by se o příručku, kde by byla uvedena stručně uvedena rizika a jejich možná prevence, či intervence. Tyto materiály by měla škola rodičům poskytovat na třídních schůzkách, a to už na prvním stupni.

Zmíněná spolupráce je důležitá nejen s rodinou, ale i s různými externisty a neziskovými organizacemi. Využít k prevenci externisty se jeví jako dobrá cesta. Jsou to osoby, které jsou s touto problematikou v praxi pravidelně konfrontovány, tudíž mají mnoho zkušeností a značný přehled. V případě, že ve škole proběhne přednáška s externistou, nebo

ji uspořádá některý z pedagogických pracovníků, je žádoucí, se danému tématu nadále věnovat v rámci výuky, aby prevence dosáhla větší efektivity. V rámci rozhovorů nám byl předložený zajímavý pohled na realizaci prevence v rámci výuky. Jeden z respondentů uvedl, že se mu osvědčila práce s emocemi a vedení prevence prostřednictvím prožitku. Tento přístup v dětech zanechal trvalejší dojem a měl hlubší dopad. Pokračování v rámci výuky poskytuje prostor pro děti, které se obávají klást otázky před širším kolektivem a umožňuje jim vyjádřit své dotazy v bezpečnějším a méně stresujícím prostředí. Ve školním prostředí je také velmi důležitá sexuální výchova. Předávání sexuální výchovy by nemělo probíhat pouze v rámci rodiny, ale mělo by být i součástí výchovně-vzdělávacího procesu školy. Tyto informace by měli předávat osoby, který je v tomto tématu vzdělané. Potužníková ve svém článku z roku 2023 uvádí, že by sexuální výchovu měl vyučovat odborník, který má jistotu, že ho téma zajímá a dokáže o něm mluvit bez rozpaků a přirozeně. Pouze tehdy, když je sexuální výchova dětem překládána včas a bez předsudků, vnímají ji jako bezpečný prostor, což zvyšuje jejich vlastní bezpečí. Díky tomu jsou děti schopny se lépe vypořádat s těmito tématy během svého dospívání (Potužníková, 2023). Stejně jako v rodinném prostředí, tak i ve školním prostředí by měla být sexuální výchova včasná a přizpůsobena věku. Respondenti v průběhu rozhovoru odkazovali na dokument V Síti, který vnímají jako účinnou formu prevence. Učitelka výchovy ke zdraví s tímto dokumentem aktivně ve výuce pracuje. Fraňková a kol. ale ve vyjádření k preventivnímu využití filmu V Síti udává, že mezi silné zážitky, které film u diváků spouští, je údiv a šok, což z hlediska prevence je považováno za neefektivní formu preventivního působení (Fraňková a kol., 2020).

Jako jedna z nadějných forem prevence je využití online prostoru. Současné děti vyrůstají v prostředí, které je silně propojeno s digitálním světem. Internetová organizace dvojklík ve svém článku uvádí, že dřívější generace vnímala jako vzor různé zpěváky či herce, dnes jsou vzory spíše influenceri, kteří působí na sociálních sítích. Příspěvky influencerů mohou významně ovlivnit názory a chování ostatních a stávají se atraktivními vzory a vytvářejí iluzi důvěryhodnosti. Existuje řada pozitivních influencerů, kteří mohou hrát významnou roli ve výchovném procesu (Dvojklík, 2023). V tomto kontextu se nabízí možnost využití obsahu influencerů na sociálních sítích, jako nástroje pro upozornění na konkrétní rizika spojená internetem. Někteří influenceri mají schopnost efektivně přitahovat pozornost uživatelů, tudíž velmi snadně by mohli předat důležité informace ohledně této

problematiky svému publiku. V současné době už někteří influenceři využívají svůj obsah pro prevenci rizik spojených s online obsahem.

Respondenti v rozhovorech poukazovali na prevenci v zahraničí, která má skvělé výsledky. Konkrétně zmínili, že Severské státy, které se věnují sexuální výchově už ve velmi brzkém věku a doprovází je až do dospělosti, mají lepší výsledky.

Následně jsme se zaměřili na druhou oblast výzkumné otázky, a to na **faktory, které účinnost prevence oslabují**. Stejně jako v přechodí oblasti, se budeme nejdříve věnovat rodinnému prostředí, jelikož je pro prevenci sexuálně rizikového chování v online prostředí dle provedených rozhovorů nejdůležitější. Na úvod je nezbytné zdůraznit, že ne každá rodina je funkční, což znamená, že prevence nemusí být v některých případech vůbec realizovatelná. V rámci prevence vycházíme z předpokladu, že základy sexuální výchovy jsou předávány dětem v rodině, avšak v průběhu rozhovoru s učitelkou základní školy se ukázalo, že vícero dětí žádné základy sexuální výchovy nemají a obrací se v tomto ohledu na pedagogy. Může to být z důvodu, že pro rodiče může být téma sexuality nepříjemné a citlivé, což vede k tomu, že se takové konverzaci vyhýbají. Kromě toho rodiče mohou mít dojem, že děti nemají zájem se o takovém tématu s rodiči bavit, nebo že je pro ně takové téma v současnosti nepodstatné. **Konsent ve své brožuře *Děti to chtějí vědět taky*** uvádí, že dospívající se chtějí se svými rodiči bavit o sexualitě, ale mnozí se jen bojí reakce rodičů a rodiče mají největší vliv na jejich rozhodnutí ohledně sexuálního života (Konsent, [b.d.]). Děti jsou odjakživa zvědavé a téma sexuality je zajímavá a pokud se informace týkající se sexuality nedozví v rodině, často tyto informace vyhledávají na internetu, nebo zjišťují od svých vrstevníků. Zde už může být počátek závažného problému, jelikož děti mohou být vystaveny nepravdivým a zkresleným informacím, které mohou vnímat jako pravdivé a užitečné. Tyto informace mohou dosti závažně ovlivnit jejich chápání sexuality. **Anderson a kolektiv ve své studii** uvádí, že média vytvářejí nerealistické normy o sexu a vztazích, což ovlivňuje sexuální chování dospívajících (Anderson a kol., 2020).

V této problematice také velmi záleží na reakcích rodičů. V případě, že mají děti z rodičů strach, nebudou mít odvahu se jim svěřit. Rodiče v určitých situacích ani nevědí, jak reagovat a mnohdy zvolí nevhodný trest, jako například zákaz používání telefonů, tabletů, či počítačů, což ale žádný problém nevyřeší. Děti se mohou připojit přes na internet přes spolužáka, nebo kamaráda a v činnosti dále pokračovat a rodiče si s dítětem pouze naruší důvěru, což zvýší pravděpodobnost, že se příště s žádným problémem nesvěří.

Velkým úskalím v prevenci je také digitální gramotnost rodičů. Děti se lépe orientují v prostředí internetu a mají větší přehled o různých sociálních sítích a aplikacích. Virtuální svět se neustále inovuje a vznikají nové platformy, se kterými se děti bohužel seznamují dříve než jejich rodiče. Drtivá většina rodičů nemá ani ponětí, s čím se jejich děti mohou při používání různých internetových platform setkat. Pokud si rodiče neuvědomují rizika spojená s užíváním internetu, mohou být přesvědčeni, že jejich děti jsou v bezpečí a nejsou vystaveny žádným hrozbám. Tudíž se jejich děti se mohou volně pohybovat v online prostředí, aniž by nějakým způsobem monitorovány, či omezovány. Z rozhovorů ale vyplynulo, že i rodiče, kteří nějaké povědomí o rizicích spojených s užíváním sociálních sítí mají, tak i přesto činnost svých dětí na internetu žádným způsobem nekontrolují, jelikož si myslí, že jejich dětem se něco takového stát nemůže. **Mnoho rodičů nepoužívá žádné rodičovské zámky, ani nelimitují svým dětem čas strávený na internetu.** Tudíž se děti v online prostředí setkávají s obsahy, na které nejsou ještě dostatečně vyzrálé, což může mít závažné dopady. Děti si ani nemusí uvědomovat, že jsou manipulovány, či zneužívány kyberagresorem, jelikož nemají ponětí o tom, že by se s něčím takovým mohly na internetu vůbec setkat. **Centrum prevence rizikové virtuální komunikace ve své studii uvádí,** že se snaží téměř každý rodič o nějakou formu omezování času stráveného online, ale většina z nich se spoléhá především na ústní dohodu a vzájemnou důvěru. Pokud jde o přístup dětí k online prostoru, rodiče jsou taktéž benevolentní. Podle výzkumu šest z deseti rodičů neomezuje vyhledávání na internetu a opět v tom hraje roli důvěra (Žurnál UP, 2017).

Následně se zaměříme na školní prostředí, kde **ústředním problémem je vytíženost pedagogů, kteří by se prevenci měli aktivně věnovat.** Pedagog, který se na základní škole věnuje prevenci, rovněž vyučuje jiné předměty, tudíž nemá tolik času, se prevenci dostatečně věnovat. Také i okresní metodici prevence, jsou velmi vytíženi, tudíž je náročné s nimi realizovat určitou prevenci. Někteří naši účastníci výzkumu si tento fakt uvědomují a poukazují na možnost částečné prevence ve výuce informatiky, což ale jeden z účastníků vyvrátil, přičemž uvedl, že prevence nespadá do kompetencí pedagoga, který vyučuje informatiku a domnívá se, že by do této oblasti nechtěli nějakým způsobem zasahovat.

Jako další významný problém v prevenci ve školním prostředí spatřujeme **neucelenou koncepci sexuální výchovy.** V mnoha školách jsou jednotlivé části sexuální výchovy rozděleny do několika předmětů a není jí tak věnován dostatečný prostor. Někteří učitelé se dokonce tématům týkajících se sexuality vyhýbají, jelikož se dostávají do nekomfortní zóny,

nebo si neví rady, jak dané téma uchopit. **Sexuolog Radim Uzel uvádí**, že nejméně třetina pedagogů není k výuce sexuální výchovy vhodná (Brzybohatá, 2019).

Stejně jako postrádáme ucelenou koncepci sexuální výchovy, absentuje i komplexní a systematická koncepce prevence. Je na každé škole, či pedagogovi, jak prevenci uchopí. Někteří pedagogové k prevenci přistupují zodpovědněji, jiní pouze okrajově. Také záleží na škole, zda se rozhodne pozvat externího odborníka, nebo zda prevenci uchopí vlastními silami a přístupy. V rámci rozhovoru zaznělo, že škola nevyužívá externí odborníky, jelikož se domnívá, že jsou časově vytíženi, aniž by tuto možnost skutečně vyzkoušeli, přičemž další dva respondenti spolupracují se školami a pořádají preventivní přednášky, avšak podmínkou je, že je škola musí oslovit. Ale i v případě, že je ve škole realizována přednáška zaměřená na prevenci, bohužel se většinou jedná o jednorázový příliv informací, se kterým se dále už nepracuje. Jeden z našich respondentů v rozhovoru zmínil, že se i setkal s negativními reakcemi rodičů ohledně přednášky týkající se této problematiky, jelikož se rodičům nelíbilo, že takové věci s dětmi rozebírají. V okamžiku, kdy byla rodičům vysvětlena závažnost daného tématu, došlo k okamžité změně jejich postoje, přičemž rodiče vyjádřili i vděk za uskutečněnou přednášku. Tyto přednášky se ale většinou realizují až na 2. stupni, nejčastěji až v 8. a 9. třídě, což je velmi pozdě, jelikož většina dětí dostává svůj první telefon již v 1. či 2. třídě.

Přednášky zaměřené na rizika spojená s užíváním informačních technologií by byly vhodné i pro rodiče. Je ale velmi pravděpodobné, že si rodiče o takovou přednášku sami neřeknou. Z tohoto důvodu to záleží na základních školách, neziskových organizacích, či sociálních pracovnících, kteří se věnují podpoře rodiny, aby určitou přednášku zrealizovali. Ale právě jeden z našich respondentů, který se zabývá podporou rodin, v rozhovoru zmínil, že na jeho pracovišti přemýšleli o přednášce pro rodiče, ale nakonec žádná neproběhla, jelikož měli strach, že o přednášku nebude zájem.

Nejzásadnějším faktorem, který vede k oslabení či selhání prevence, je tendence nevěnovat dostatečnou pozornost danému problému, dokud není situace natolik závažná, že vyžaduje okamžité řešení. Jinými slovy, často se jedná spíše o intervenci než prevenci sexuálně rizikového chování v online prostředí, což se vztahuje nejen k rodinnému prostředí, ale i školnímu prostředí. V mnoha případech se prevenci začíná věnovat, až v momentě, kdy se děti s daným problémem skutečně setkají, což je velmi pozdě. V rozhovoru zazněla výstižná myšlenka, že tato problematika je ve společnosti již značně rozšířená a teprve nyní se jí snažíme, někým způsobem uchopit. Domnívám se, že naše

společnost je formována tak, že otevřená diskuze o sexualitě je považována za tabu. Existuje obecný strach a diskomfort mluvit o sexuálních tématech, což představuje zásadní překážku pro efektivní prevenci v této oblasti.

6.1 Shrnutí

V rámci tematické analýzy vyplynulo sedm témat, které se vztahují k faktorům ovlivňujícím efektivitu prevence. V následujících řádcích se zaměříme na souhrn jednotlivých témat.

Prvním zásadním bodem je potřeba vnímat sexualitu jako přirozenou součást lidského života. O sexualitě by se s dětmi mělo hovořit otevřeně, bez zbytečných obav. Děti jsou zvědavé a pokud zůstane téma sexuality v rodině či škole tabuizované, budou děti pravděpodobně vyhledávat informace někde jinde, což není vhodné, jelikož se může jednat o nepravdivé či zkreslené informace. Téma sexuality se stále více přesouvá do online prostoru, proto je důležité, aby se s dětmi bavilo otevřeně i v této oblasti.

Digitální prostředí přináší mnoho výhod, ale existují zde i nebezpečná úskalí. Děti se mnohdy v tomto prostředí orientují lépe než jejich rodiče, což je zásadní překážka v prevenci. Mohou zde narazit na obsahy, na které ještě nejsou dostatečně vyzrálé, ale mohou se i dostat do interakce s osobou, která s nimi nemá dobré úmysly a děti si toho vůbec nemusí být vědomy. Internet slouží dětem nejen jako zdroj zábavy, ale i jako zdroj informací, které však nemusí být vždy pravdivé. To může vést ke zkreslenému vnímání reality, což může ovlivnit jejich porozumění světu.

Rodinné prostředí se v rámci analýzy jeví jako nejzásadnější prvek v oblasti prevence. Rodina by měla být primárním zprostředkovatelem informací týkajících se sexuality a taktéž by měla poučit děti o využívání informačních technologií, jelikož i oblast sexuality, stejně jako řada dalších aspektů života, se stále více přesouvá do online prostředí. Jsou to zpravidla rodiče, kdo dítěti zpřístupňuje informační technologie, tudíž zůstává na rodičích zodpovědnost za to, že bude jejich dítě adekvátně poučeno. Aby mohli rodiče tyto informace svým dětem, předat musí projevit o dítě zájem a sami si být vědomi potencionálních rizik.

Školní prostředí by v ideálním případě mělo navazovat na rodinnou prevenci. Škola by měla vyplňovat mezery v prevenci a více prevenci rozvíjet. Bohužel mnohdy školy prevenci nevěnují dostatečný prostor, a to především z důvodu časové vytíženosti a množství jiných povinností. V tomto ohledu by byla přínosná spolupráce s odborníky, či neziskovými organizacemi, které by se mohly do realizace prevence zapojit. Také by se prevence měla začlenit do výuky, což by přispělo k zajištění její soustavnosti a komplexnosti, jelikož to jsou klíčové prvky pro její efektivitu. V rodinném a školním prostředí představuje velké úskalí fakt, že se prevenci často začíná věnovat až v momentě, kdy je problém aktuální. Je nutné, aby byla prevence zahájena včas, což by umožnilo předejít vzniku problému.

V rozhovorech bylo poukazováno na prevenci realizovanou v zahraničí, která je zahajována velmi brzy, což se ukázalo jako účinný přístup.

V průběhu rozhovoru bylo poukázáno na možná řešení, která by přispěla k efektivní prevenci. Byl zmíněn návrh na vytvoření materiálů pro rodiče zaměřených na online rizika, které by byly rodičům předávány prostřednictvím třídních schůzek již v 1. třídě. Dalším zajímavým návrhem je využití online prostoru k prevenci, neboť děti tráví značnou část svého času na internetu. Prevence by tak mohla být prezentována poutavou a lehce přístupnou formou.

6.2 Doporučení pro praxi

Na základě provedených rozhovorů se ukázalo, že prevence v rodinném i školním prostředí je nedostatečná. V rodinném prostředí prevence selhává především kvůli tomu, že rodiče nevěnují dostatečnou pozornost rizikům spojených s užíváním digitálních technologií. Ve školním prostředí selhává z důvodu nedostatku času a prostoru, jelikož jsou školy vytíženy.

V tomto kontextu vidíme významnou roli pro sociálního pedagoga, který může fungovat jako prostředník mezi školou a rodinou. Vzhledem k tomu, že komunikuje s rodiči, mohl by poukázat na rizika spojená s užíváním digitálních technologií a upozornit na důležitost prevence v této oblasti. V rámci školy by sociální pedagog mohl spolupracovat s metodiky prevence a dalšími pedagogickými pracovníky a podílet se na tvorbě preventivních programů, čímž by se škole podařilo věnovat větší pozornost prevence. Také vidíme přínos sociálního pedagoga v jeho častější komunikaci se žáky, díky čemuž s dětmi může pracovat na důvěrném vztahu, což vytváří prostor pro možné sdílení problému, se kterými se žáci právě potýkají. Tudíž by sociální pedagog mohl mapovat aktuální témata v prevenci, na které je potřeba se zaměřit.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zabývali prevencí v oblasti sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí, které s rozvojem digitálních technologií nabývá stále většího významu. V teoretické části jsme definovali základní pojmy jako sexualita, online prostředí a online rizikové chování. Dále jsme se věnovali formám sexuálně rizikového chování a platformám, prostřednictvím kterých k tomuto chování dochází a v neposlední řadě jsme se zaměřili na prevenci ve školním a rodinném prostředí a prevenci v rámci veřejných a soukromých subjektů. Hlavním cílem praktické část bylo zjistit, jaké faktory posilují účinnost prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí a které faktory účinnost prevence oslabují. Zvolili jsme metodu tematické analýzy s využitím polostrukturovaných rozhovorů s odborníky, kteří se v praxi setkávají se sexuálně rizikovým chováním v online prostředí.

V rámci zkoumané problematiky je zásadní vnímat sexualitu jako součást lidského života, nikoliv jako tabuizované téma. O sexualitě je potřeba s dětmi mluvit otevřeně, ale citlivě s ohledem na jejich věk. Jakmile děti získají základní informace týkající se sexuality, lze navázat na rizika, které s sebou přináší online prostředí. Sexualita jako mnoho dalších oblastí života, se stále více přesouvá do digitálního prostoru, což přináší nové výzvy i rizika. K prevenci sexuálně rizikového chování je nezbytné přistupovat zodpovědně a věnovat ji dostatečný prostor. Online svět se neustále inovuje a vznikají stále nové aplikace, sociální sítě a další platformy, na které je nutno včas reagovat. Tato témata by neměla být opomíjena a odkládána, jelikož každé dítě, které se pohybuje v online prostředí, se dříve nebo později s určitým rizikem může setkat. Prevence však nemůže stát pouze na jedné instituci, protože její účinnost spočívá v propojení a spolupráci všech subjektů, tedy rodiny, školy, ale i veřejných a soukromých subjektů. Pouze společným úsilím lze vytvořit bezpečné prostředí, ve kterém budou děti schopny čelit výzvám současného světa.

Na náš výzkum by bylo vhodné navázat například disertační prací, která by byla zaměřena na kvantitativní výzkum. Kvantitativní výzkum by umožnil shromáždit data od většího počtu respondentů a získat tak komplexnější informace o vnímání prevence sexuálně rizikového chování v online prostředí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

BLINKA, Lukas, 2016. Online závislosti. Grada. ISBN 978-80-271-0991-3. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/online-zavislosti-1218/>

BRAUN, Virginia a Victoria CLARKE, [2022]. Thematic analysis: a practical guide. Los Angeles: SAGE. ISBN 978-1-4739-5324-6.

Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy, 2014. V Brně: CPress. ISBN 978-80-264-0290-9.

ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL, 2013. Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3804-5.

HOLLÁ, Katarína, 2016. Sexting a kyberšikana. Vydanie: prvé. Bratislava: Iris. ISBN 978-80-8153-061-6.

HULANOVÁ, Lenka, 2012. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-545-9.

KABÍČEK, Pavel, Ladislav CSÉMY a Jana HAMANOVÁ, 2014. Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-793-4.

KNOTOVÁ, Dana, 2014. Školní poradenství. Grada. ISBN 978-80-247-8949-1. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/skolni-poradenstvi-960/>

KOLAŘÍK, Marek, Jan ŠMAHA a Ondřej GLASE, 2023. Závislostní chování na internetu. Proměny chování generací v digitální éře. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6288-2. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/zavislostni-chovani-na-internetu-promeny-chovani-generaci-v-digitalni-ere-12542/>

KOLIBA, Peter, Petr WEISS, Martin NĚMEC a Markéta DIBONOVÁ, 2019. Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-2039-0.

KOLOUCH, Jan, 2016. CyberCrime. Praha : CZ.NIC, z.s.p.o. CZ.NIC ;. ISBN 978-80-88168-15-7.

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2017. Sexting a rizikové seznamování dětí na internetu [online]. [cit. 2024-10-18]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/96-sexting-a-rizikove-seznamovani-2017/file>

KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ, 2023. Sociální síť: úvod do problematiky.

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6369-8.

KOPECKÝ, Kamil, 2015. Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Pavla DOBEŠOVÁ, 2021. Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ, 2016. Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online. Grada. ISBN 978-80-271-9074-4. Dostupné na:

<https://www.bookport.cz/kniha/bezpecne-na-internetu-1313/>

MIOVSKÝ, Michal, 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.

Praha: Grada. Psyché. ISBN 80-247-1362-4. Dostupné na:

<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:f1fcf280-7893-11e5-99af-005056827e52>

MULLER, Mary Margaret, 2014. Jak ochránit děti před pornografií na internetu. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0694-1.

NIELSEN, Sobotková, 2014. Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Grada. ISBN 978-80-247-9308-5. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/rizikove-a-antisocialni-chovani-v-adolescenci-773/>

NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT, 2009. Sociálně-právní ochrana dětí. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-77-8. Dostupné na:

http://toc.nkp.cz/NKC/200910/contents/nkc20091994485_1.pdf

PROCHÁZKA, Miroslav, 2019. Metodik prevence a jeho role na základní škole. V Praze: Pasparta. ISBN 978-80-88290-28-5.

SLUSSAREFF, Michaela, 2022. Hry, síť, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty. V Brně: Jan Melvil Publishing. Žádná velká věda. ISBN 978-80-7555-156-6.

SZOTKOWSKI, René, 2020. Sexting u českých dětí. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5793-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-5010-1.

ŠTĚRBOVÁ, Dana a Miluše RAŠKOVÁ, 2016. Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě II: pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením - z empirického výzkumu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Monografie. ISBN 978-80-244-4994-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

TITMANOVÁ, Michaela, 2019. Prevence rizikového chování: praktická příručka pro práci se třídou. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7603-034-3.

VAŠUTOVÁ, Maria, 2010. Proměny šikany ve světě nových médií. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. ISBN 978-80-7368-858-5.

WEISS, Petr, 2008. Sexuální deviace: Klasifikace, diagnostika a léčba. Portál. ISBN 978-80-262-0231-8. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/sexualni-deviace-3241/>

WEISS, Petr, 2010. Sexuologie. Grada. ISBN 978-80-247-9099-2. Dostupné na: <https://www.bookport.cz/kniha/sexuologie-1809/>

Internetové zdroje:

ANDERSON, Laura E., Genevieve A. DINGLE, Beth O'GORMAN a Matthew J. GULLO. 2020. Young adults' sexual health in the digital age: Perspectives of care providers. Sexual & Reproductive Healthcare [online]. 25 [cit. 2025-4-13]. DOI: 10.1016/j.srhc.2020.100534. ISSN 18775756. Dostupné na: <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1877575620301725>

BRAUN, Virginia a Victoria CLARKE, 2019. Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health [online]. 11(4): 589-597 [cit. 2025-4-9]. DOI: 10.1080/2159676X.2019.1628806. ISSN 2159-676X. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2159676X.2019.1628806>

BRZYBOHATÁ, Anna, 2019. Třetina učitelů tápe v sexuální výchově. Jako pomůcky volí okurky a banány [online]. [cit. 2025-4-11]. Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sexualni-vychova-na-skolach-predmety.A190926_113028_domaci_brzy?

CLARKE, Victoria a Virginia BRAUN, 2017. Thematic analysis. The Journal of Positive Psychology [online]. 12(3): 297-298 [cit. 2025-4-9]. DOI:

10.1080/17439760.2016.1262613. ISSN 1743-9760. Dostupné na:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17439760.2016.1262613>

DOBEŠOVÁ, Pavla, Kamil KOPECKÝ a René SZOTKOWSKI. Metodické doporučení k primární prevenci [online]. [cit. 2025-2-16]. Dostupné na:

https://msmt.gov.cz/uploads/PPRCH/Rizikove_sexualni_chovani_final.pdf

DVOJKLIK.CZ, 2022. Přehled aplikací rodičovské kontroly: jak ohlídat děti online

[online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: <https://www.dvojklík.cz/saferkidsonline/prehled-aplikaci-rodicovske-kontroly-pro-operacni-systemy-i-socialni-site/>

DVOJKLIK.CZ, 2024. Jak zabezpečit dětem YouTube a YouTube Kids? [online]. [cit.

2025-2-17]. Dostupné na: <https://www.dvojklík.cz/saferkidsonline/jak-bezpecne-nastavit-detem-youtube/>

EBEZEPČÍ.CZ. Informace o projektu [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na:

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

GLAMOSLIJA, Katarina, 2022. 5 nejlepších aplikací pro rodičovskou kontrolu 2025

[online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: <https://cs.safetydetectives.com/best-parental-control/>

IPREV.CZ. Prevence kriminality [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na:

<https://www.iprev.cz/prevence-rizikoveho-chovani/1-prevence-kriminality-2/>

JONÁŠOVÁ, Iveta. CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA [online]. [cit.

2025-2-17]. Dostupné na:

https://www.pppuk.cz/soubory/primarni_prevence/priloha_18_rizikove_sexualni_chovani.pdf

KALÁČKOVÁ, Tereza. Rodina a sexuální výchova? [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné

na: <https://www.planovanirodiny.cz/sbornik-2015/111-rodina-a-sexualni-vychova>

KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2018. Kybergrooming a sextortion [online].

[cit. 2025-2-16]. Dostupné na:

https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_seminare/E-Bezpeci_-_Kybergrooming_a_sextortion.pdf

KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ, 2010. Rizika virtuální komunikace [online]. [cit. 2025-2-16]. Dostupné na:

https://archiv.zsstipa.cz/informace/ke_stazeni/enebezpeci_a5_3.pdf

KOPECKÝ, Kamil, 2019. Více než polovina českých dětí mladších 13 let používá služby, které jsou pro ně nevhodné [online]. [cit. 2025-2-16]. Dostupné na: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/pohledem-vedy/1568-vice-nez-polovina-ceskych-deti-mladsich-13-let-pouziva-sluzby-ktere-jsou-pro-ne-nevhodne>

KOPECKÝ, Kamil. Bezpečně v kyber! [online]. [cit. 2025-2-16]. Dostupné na:

https://nukib.gov.cz/download/publikace/vzdelavani/Brozura%20bezpecne%20v%20cyber_A5.pdf

KUSHNIR, Iryna, 2025. Thematic analysis in the area of education: a practical guide. Cogent Education [online]. 12(1) [cit. 2025-4-9]. DOI: 10.1080/2331186X.2025.2471645. ISSN 2331-186X. Dostupné na:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2331186X.2025.2471645>

LINKABEZPEČÍ.CZ. O nás [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na:

<https://www.linkabezpeci.cz/jak-to-funguje>

MAGENTAEXPERIENCECENTER.CZ Vzdělávací programy [online]. [cit. 2025-2-18].

Dostupné na: https://magentaexperience.cz/pro-skoly.html?fbclid=IwY2xjawIYizVleHRuA2FlbQIxMAABHVgpqtyHzjI85NLnkzPdNMW-qjfxvi01cLGTwIMsqfvE5-janrvnsn3lww_aem_14mepsESXCKPfv581_8Npw

MAGENTAEXPERIENCECENTER.CZ. Jak se v online světě vyhnout problémům a nikomu nenaletět? [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: [https://www.t-](https://www.t-mobile.cz/microsites/klik-pro-klid/index.html#bezpecnostni-desatero-1)

[mobile.cz/microsites/klik-pro-klid/index.html#bezpecnostni-desatero-1](https://www.t-mobile.cz/microsites/klik-pro-klid/index.html#bezpecnostni-desatero-1)

MINDTHEGRAPH.COM, 2023. Umění interpretace: Cesta tematickou analýzou [online]. [cit. 2025-4-9]. Dostupné na: <https://mindthegraph.com/blog/cs/tematicka-analyza/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2010. Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách [online]. [cit. 2025-2-17].

Dostupné na: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuceni-msmt-k-realizaci-sexualni-vychovy-v-zakladnich>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: https://msmt.gov.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Školní preventivní program pro mateřské a základní školy a školská zařízení [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: https://msmt.gov.cz/file/7347_1_1/

MIOVSKÝ, Michal, 2012. Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy [online]. Praha [cit. 2025-2-17]. ISBN 978-80-87258-74-3. Dostupné na: https://www.adiktologie.cz/file/331/minim-prevent-program-web.pdf?fbclid=IwY2xjawISw7FleHRuA2FlbQIxMAABHfysY4XqBv5_HJcpBvXkauq0K8llMq8Xcu6IRcCSd_l4Py-p6Fxo0VQG7g_aem_GVccliQEASEMPQfPSwHahA

MISSINGKIDS.ORG. About us [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: <https://www.missingkids.org/footer/about>

MISSINGKIDS.ORG. Our Impact [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: <https://www.missingkids.org/ourwork/impact>

NÁRODNÍ CENTRUM BEZPEČNĚJŠÍHO INTERNETU, 2012. Kybergrooming a kyberstalking [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: [file:///C:/Users/kater/Downloads/kybergrooming_metodika_196%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kater/Downloads/kybergrooming_metodika_196%20(1).pdf)

NÁRODNÍ ÚŘAD PRO KYBERNETICKOU A INFORMAČNÍ BEZPEČNOST. Kyberstalking 3 [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: <https://osveta.nukib.gov.cz/mod/page/view.php?id=1123>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Školní metodik prevence [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: <https://archiv-nuv.npi.cz/projekty/rspp/skolni-metodik-prevence.html>

O2CHYTRÁŠKOLA.CZ. O nás [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: https://o2chytraskola.cz/vyuka?fbclid=IwY2xjawIYjtleHRuA2FlbQIxMAABHevlabWtRFyvc2Bctxd0NDdomrlyh6WEepsSiBUzXg7xkQORpJ6y-xJvyA_aem_OEALla7lt8-sC7K1j5y-AA#online-bezpecnost

PODPORA SPOLEČENSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V PEDAGOGICKÉ PRAXI, 2018. Školní poradenské pracoviště [online]. [cit. 2025-2-17]. Dostupné na: <http://www.inkluzevpraxi.cz/kategorie-reditel/1149-povinnosti-skolniho-poradenskeho->

[pracoviste?fbclid=IwY2xjawISyxNleHRuA2FlbQlXMAABHa8458fFk1-hnndtCeO4wzUTLojWiY95ZNhiKeKGJB6MR1FNej_qPeKtbA_aem_4MtHftGsXXCobiG4Hs7UQ](https://www.policie.cz/clanek/odbor-prevence.aspx?fbclid=IwY2xjawISyxNleHRuA2FlbQlXMAABHa8458fFk1-hnndtCeO4wzUTLojWiY95ZNhiKeKGJB6MR1FNej_qPeKtbA_aem_4MtHftGsXXCobiG4Hs7UQ)).

POLICIE.GOV.CZ, 2025. Odbor prevence [online]. [cit. 2025-1-26]. Dostupné na: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-prevence.aspx>

POLICIE.GOV.CZ, 2025. Oddělení psychologických služeb [online]. [cit. 2025-1-26]. Dostupné na: <https://policie.gov.cz/clanek/oddeleni-psychologickych-sluzeb.aspx>

SANCEDETEM.CZ, 2022. Zneužívání dětí přes internet: situace ještě nikdy nebyla tak zlá [online]. [cit. 2025-1-26]. Dostupné na: <https://sancedetem.cz/o-cem-se-mluvi/zneuzivani-deti-pres-internet-situace-jeste-nikdy-nebyla-tak-zla>

SDRUŽENÍ LINKA BEZPEČÍ, 2012. Děti a online rizika [online]. Praha [cit. 2025-2-17]. ISBN 978-80-904920-3-5. Dostupné na: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>

SEJBALOVÁ, Petra a Jana MARTINCOVÁ, 2021. Průzkum na téma: Děti ohrožené pornografií a on-line sexuálními agresory [online]. [cit. 2025-1-26]. Dostupné na: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2021/03/14.pdf>

SEXUOLOGICKASPOLECNOST.CZ, 2025. Definice oboru [online]. [cit. 2025-1-26]. Dostupné na: <https://www.sexuologickaspolecnost.cz/definice-oboru>

SHAW, Martina. 2012. Psychologická podpůrná činnost [online]. [cit. 2025-4-14]. Dostupné na: <https://portal.csicr.cz/userdata/Methodika%20-%20Psychologick%C3%A1%20podp%C5%AFrn%C3%A1%20%C4%8Dinnost.pdf>

SANCEDETEM.CZ. Základní informace [online]. [cit. 2025-2-18]. Dostupné na: <https://sancedetem.cz/zakladni-informace>

UČITEL21.CZ, 2020. Výchova ke zdraví [online]. [cit. 2025-4-9]. Dostupné na: https://www.ucitel21.cz/post/v%C3%BDchova-ke-zdrav%C3%AD?fbclid=IwY2xjawJjua9leHRuA2FlbQlXMAABHsCvMIWN107JjBei3kKMhV1TdQdeZkM70WG4R99YD8ydkoj9gdPLMmKz_6qr_aem_VztHnvojkzmeiZENmNI4tg

VILANCULOS, Esmeralda a Mzikazi NDUNA, 2017. “The child can remember your voice”: parent–child communication about sexuality in the South African context. *African Journal of AIDS Research* [online]. 16(1): 81-89 [cit. 2025-4-13]. DOI:

10.2989/16085906.2017.1302486. ISSN 1608-5906. Dostupné na:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.2989/16085906.2017.1302486>

ZÁKONYPROLIDI.CZ, 2013. Víte, jaké sexuální aktivity Vás mohou dostat za mříže?

[online]. [cit. 2025-4-10]. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/blog/sexualni-aktivity-co-vas-dostanou-za-mrize.htm>

ZAVALA, Egbert a Caitlyn N. MUNIZ, 2025. A test of target congruence theory on cyber dating abuse among youth [online]. : 1 - 18 [cit. 2025-2-17]. DOI:

10.1080/02732173.2025.2451253. Dostupné na:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02732173.2025.2451253>

ZURNALUPOL.CZ, 2017. Rodiče svým dětem na internetu důvěřují a spoléhají na

"čestné" slovo [online]. [cit. 2025-4-14]. Dostupné na:

[https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-](https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-slovo/?fbclid=IwY2xjawJpqq5leHRuA2FlbQIxMAABHux5RqwqQD2H-kaTBqSWsql9veb9xSviTYHgOvvtlZppfjMobfqXHZZ5BqMD_aem_ZGq8F8RW4lDgEHpE8QMzHg)

[slovo/?fbclid=IwY2xjawJpqq5leHRuA2FlbQIxMAABHux5RqwqQD2H-](https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-slovo/?fbclid=IwY2xjawJpqq5leHRuA2FlbQIxMAABHux5RqwqQD2H-kaTBqSWsql9veb9xSviTYHgOvvtlZppfjMobfqXHZZ5BqMD_aem_ZGq8F8RW4lDgEHpE8QMzHg)

[kaTBqSWsql9veb9xSviTYHgOvvtlZppfjMobfqXHZZ5BqMD_aem_ZGq8F8RW4lDgEHpE8QMzHg](https://www.zurnal.upol.cz/nc/zprava/clanek/rodice-svym-detem-na-internetu-duveruji-a-spolehaji-na-cestne-slovo/?fbclid=IwY2xjawJpqq5leHRuA2FlbQIxMAABHux5RqwqQD2H-kaTBqSWsql9veb9xSviTYHgOvvtlZppfjMobfqXHZZ5BqMD_aem_ZGq8F8RW4lDgEHpE8QMzHg)

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1. Výzkumný soubor.....	49
Tabulka 2. Faktory posilující účinnost prevence	51
Tabulka 3. Faktory oslabující účinnost prevence	61

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NCMC	National Center for Missing & Exploited Children
OSPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
PČR	Policie České republiky

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha P 1: Ukázka kódování
- Příloha P 2: Přepis rozhovoru se sociální kurátorkou 1
- Příloha P 3: Přepis rozhovoru se sociální kurátorkou 2
- Příloha P 4: Přepis rozhovoru s policistou z kriminální policie
- Příloha P 5: Přepis rozhovoru se sexuologem
- Příloha P 6: Přepis rozhovoru s učitelkou výchovy ke zdraví
- Příloha P 7: Přepis rozhovoru se školním psychologem
- Příloha P 8: Přepis rozhovoru s policejním psychologem

PŘÍLOHA P 1: UKÁZKA KÓDOVÁNÍ

Myslíte si, že by ta prevence měla více cílit na sexuální výchovu nebo na kyberbezpečnost?

Nejdříve něco o sexu, poté až o kybersexu
Já si myslím, že se v dnešní době zaměřuje prevence primárně na ty sociální sítě, na nějaké útoky apod., ale vůbec nějakým způsobem jako společnost nereagujeme na tu zvýšenou sexualitu. Sex je běžná věc
Takže otevírat ty témata co se týkají sexuality, se dle mého názoru bojíme. Vyučuji na vysokých školách, občas mám přednášky na základních školách a opravdu se rodiče bojí, Sex je běžná věc
nejakým způsobem s dětmi o sexualitě mluvit, nebo nevědomky nemluví, protože se vůbec nedomnívají, že se to dítě o sexualitu mohlo Zavřené oči
zajímat. Zajímají se, až je problém na světě, až vznikne takové video, nebo v horším případě, až je to dítě zneužito online. Hašení požárů

Na co by se prevence měla nejvíce zaměřit?

Nejdříve rodiče, poté až děti
Já si myslím, že by se prevence měla primárně zaměřit na rodiče, aby nějakým Opora v rodině
způsobem pracovali na kladném vztahu s dítětem, nějakým způsobem budovat s dětmi důvěrný vztah, samozřejmě nějaký rodičovský zámek a podobně. Ale aby s prvním Nastavení pravidel
telefonem přišla i ta prevence, to je velmi důležité. Ten telefon může být zbraň, dítě Začít v rodině
samozřejmě umí dobře používat telefon, ale ty následky toho případného rizikového chování mohou být fatální. Myslím si, že prevence, co se týče dětí je taky důležitá, ať se Digitální generace
děje ze strany policie a určitých neziskových organizací a podobně.

V čem podle vás prevence selhává?

začít v rodině
Vidím problém v tom, že by prevence měla vypadat tak, že by primárně měla být ze strany rodičů, kdy dítě dostane nový mobil. Rodiče by měli začít mluvit s dětmi o Dávej si pozor
rizicích, že tam bohužel ti pánové jsou, co budou chtít poslat nějaké fotky, že tam je

PŘÍLOHA P 2: PŘEPIS ROZHOVORU SE SOCIÁLNÍ KURÁTOROU 1

ROZHOVOR – KURÁTORKA OSPOD Olomoucký kraj

T: Dobrý den, chtěla bych Vám poděkovat, za to, že jste byla ochotná se mnou uskutečnit rozhovor pro naši diplomovou práci, který se týká prevence sexuálního rizikového chování v online prostředí. Souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

D: Ano

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálního rizikového chování dětí mladších 15 ov online prostředí?

D: Myslím si, že systémová prevence ani neexistuje. Určitě ne. Myslím si, že neexistuje ani ve školách pořádně, že je to vždycky jenom o těch dospělých, kteří ty děti vychovávají. Konkrétně kdo ty děti vychovává nebo kdo je učí. Takže jako rozhodně to není systémově nějak jako podchyceno. A co si budeme nalhávat, ty děti neříkám, že ví víc, ale jako rozhodně v tom online prostředí se mnohdy pohybují snáz než ti rodiče, že jo. A to je první kámen úrazu. Ti rodiče vlastně ani neví, jako co tam ty děcka na tom telefonu dělají. Jim přijde zvláštní a divné kontrolovat dětem telefony. Jo, oni jsou schopni kontrolovat, kdy tu děcko je, jsou schopní jim dávat GPS do telefonu, hodinky a tak dále, aby věděli, kde se to dítě pohybuje. Oni vidí, kde jsou, ale neví nic o tom, co jejich děti dělají na tom internetu. Já se nepovažuji za starou, ale taky už mám prostě jedenáctileté dítě a sama si nedokážu představit, co na tom internetu všechno je a jak snadné je, se k něčemu dostat. Jako jasné, děti jsou od rodičů poučeny o tom, co je to sex a že by to měl být nějaký jako konsensuální, že se ho nikdo nesmí dotýkat na intimních místech a možná někteří z těch rodičů i děti varují před posíláním svých fotek jiným lidem. Ale teď je i nová výzva umělá inteligence, která je už je v podstatě dostupná téměř všem. Dokáže vytvořit reálně vypadající fotku a s tím si myslím, že neumíme ani my a už vůbec ne ty děti jako zacházet. Podle mě jako systémově uchopená prevence určitě není. A v rodinách, možná minimálně a asi to je podle toho, jak jsou rodiče zdatní a jak moc si uvědomují rizika, na které jejich děti mohou v tom online světě narazit.

T: Myslíte si tedy, že škola nezaměřuje prevenci na tuto problematiku?

D: Jelikož mám dítě v 5. třídě na základní škole, tak můžu sama říct, že nikdy nic takového ve škole neměli. Jako jasně, je to ještě nízký věk, ale myslím si, že děti dneska

od 6 - 7 let používají ty telefony jako běžně. Běžně vidím, že rodiče nemají nastavené rodičovské zámky. Jejich děti mohou chodit kam chtějí a těm rizikům jsou zcela vystaveni, už jen na tom blbým YouTube nebo TikToku. Nějaké ty věkové hranice ty rodiče vůbec nerespektují. Podle mě možná nějakí jako rodiče, kteří jsou trošku osvěcenější tady v tom, nebo ti, kteří mají třeba už blbou zkušenost, tak s těmi dětmi o tom mluví, ale systémově ta prevence určitě uchopena není, určitě ne. A myslím si, že ani ve školách. Určitě existují nějaké výjimky, jako zas neříkám, že se nenajde škola, kde by ta prevence byla nějak dobře uchopená. Asi se někde o tom mluví, ale nemyslím si, že by to nějak masivně probíhalo.

T: V jakých ohledech prevence selhává?

D: Přijde mi, že se furt jenom mluví tom, jaké je to riziko, ale nic se nedělá pro to, aby se ty děti před ním ochránily. Ve školách je těžké zavést jenom nějaký blbý hodiny na to, aby si tam děcka vytvořily nějaký dobrý vztahy. Škola má podle kurikula určené hodiny, které musí odučit a co všechno musí stihnout, tedka úplně přesně nevím, jak to tam je. A jestliže tam nejsou schopni zavést hodinu tady na ty vztahy, tak jak můžou mít prostor na nějakou sexuální osvětu. A to ať už normálního fyzického sexu, natož sexuálního chování v online prostředí. Takže ta prevence selhává, jelikož vůbec není.

T: Na co by se teda měla ta prevence zaměřit?

D: Tak v první řadě by se to mělo zaměřit na kontaktní sex, ať ty děcka vůbec ví, o čem se bavíme, protože taky si myslím, že mají zkreslený představy. Dneska je velmi snadné stáhnout si porno i u tak malých dětí. Já teda nebyla svědkem něčeho takového, ale vím, že jsou studie, že už děti v 1 třídách normálně běžně koukají na porno jo, takže je důležité ukázat, vlastně co je, a co není normální, protože v pornu nejsou úplně běžný ty praktiky a nemusí to dělat každý. A až poté se může navázat na to online prostředí a na bezpečnost v něm. Varovat děti, ať neposílají žádný fotky, že je prostřednictvím internetu může kontaktovat někdo, kdo nemá dobré úmysly apod. U těch dětí by se měla od začátku v rodině budovat zodpovědnost a empatie a mělo by to jít ruku v ruce se školou a společností, což je ale velmi těžký. Jako dneska to prostě nefunguje, zvlášť když je to zaměřené všechno na ten individualismus. Lidé si říkají, co je mi po 2 rodině hlavně že moje děcko se má dobře. No ale když se k tomu vrátím, teda na co by se měla

zaměřit, tak hlavně na to, jak snadné je někomu ublížit, jak rychle se můžu stát obětí, kde všude se s tím můžou setkat apod. Občas se s tím tady jako setkávám v práci, ale ne vždy myslím si, že to rodiče nahlásí. Buď se to rodiče nedozví vůbec, protože jim to jejich děcko neřekne anebo to nehlásí na policajty, protože přece jenom i pro to děcko jsou různé ty výsledky tady na to téma jako fakt náročný. Nejmladší jsem tady měla snad devítiletou holku, která posílala fotky nějakému chlápku, prostě v kalhotkách jako jo a o on jí pak posílal penis a tak. Samozřejmě byla z toho traumatizovaná, už jenom z těch fotek. Takže je fakt důležité s tou prevencí začít co nejdříve.

T: A když jste řešila takový případ, věděla ta holčina vůbec, že ji něco takového na internetu může potkat?

D: To bylo přes Snapchat myslím. Ona si posílala fotky s někým přes Snapchat, já úplně přesně nevím, jak ten Snapchat funguje, ale zdá se mi, že se ta fotka neukládá. A ona si tam psala takhle s nějakýma kamarádkama, protože se přestěhovala vlastně jako do větší vzdálenosti a takhle s nima udržovala kontakt. Jako ona věděla, že ji tam může někdo cizí oslovit. Ale ti predátoři na internetu to s děckama umí, oni ví jak na něj, takže jdou na to pomaličku polehoučku, nejdřív tamto, pak ono, prostě jdou na to postupně. Ta holka věděla, že nejednala správně. Naštěstí tam velmi dobře zafungoval tatínek, nic jí nevyčítal a postavil se k tomu opravdu jako vůči té holčičce dobře. Jak se zachová v takové situaci rodič je velmi důležité, protože pokud by se k tomu postavil špatně, tak už za ním ta dcera příště s nějakým problémem nepřijde, protože se bude bát. Samozřejmě se ten případ odložil, protože je to nedohledatelný. Ten Snapchat je nějak nastavený, že neposkytuje informace ani policii.

T: A co vnímáte jako nejúčinnější formou prevence této problematiky?

D: Tak mělo by to začít v rodině. Hned od malého věku jako nedělat ze sexu úplně nějaký tabu. Jako samozřejmě citlivě vůči věku, ale nedělat z toho tabu. Aby se o tom děcko nebálo mluvit před těmi rodiči, aby se nebálo svěřit. A ve škole to určitě zařadit nějakým způsobem do výuky.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Jako myslím si, že ty technologie ve školách vůbec nejsou zohledněny. Ty technologie se každým dnem vyvíjí, neustále vznikají nové aplikace tak by to i tak škola měla zkusit

nějak podchytit a zařadit do výuky. A hlavně škola s rodinou by měli být nějakým souladu. Ale dneska každý jede to svoje a nejdou do nějaké harmonie, spolupráce. To bude asi ta největší chyba. Ale kdyby si alespoň každý jel to svoje, tak to není tak špatné, jak když nikdo nejede nic, to je úplně to nejhorší.

Jako ono je i fajn mít v každé škole psychologa, kterému by se ty děti mohli případně svěřit a řešit to s ním. To si myslím, že zas dnešní děti jsou tady v tom jako otevřenější, že už se nebojí jít za nějakým odborníkem. Za mě byl psycholog takový tabu a teď je tomu jinak, což si myslím, že je jako dobrý, že už to není takový stigma. Ale ten psycholog není v každé škole jo a ne každý učitel má k dětem tak kladný vztah, aby se mu svěřily. Jako asi se najde na každé škole nějaký fajn učitel, kterému je možné se svěřit, ale některým jako vůbec. Takže bych to vedla cestou zařazení do běžné výuky. Ať už do rodinné výuky, nebo občanky, jako alespoň takhle. Myslím si, že nějaký přednášky, jak se to dělávalo dřív, když jsme se sešli všichni v kině a tam jsme poslouchali přednášku na téma drogy už jako nemá smysl. Ty děcka neudrží tu pozornost. A za další, ono by se určitě mělo pracovat i s vyhledáváním informací, aby dokázali rozpoznat, co je vhodné, fake news, a tak dále. Toho se to taky týká a vůbec tady něco takového není. Já si myslím, že jsou ty děcka tím úplně nepolíbené, pokud jim to rodiče nějakým způsobem nevysvětlí. Stačí jim říct, jak rozeznávat informace, jak si ověřovat zdroje, čemu věřit a čemu nevěřit. Tohle je v tomto tématu taky strašně důležité. V té škole by se mělo mluvit otevřeně, jako sex je citlivé téma a děcka se tomu smějou, ale mělo by se o tom bavit naprosto otevřeně, co se tam děje, co se mi všechno může stát. Vysvětlit, že ne každá fotka může být reálná a taky by ty děcka měly vědět nějaké trestní dopady, které takové chování má, to oni vůbec nevědí. Takže bavit se o tom hlavně otevřeně prostě jo, sex je takový citlivý téma děcka dělají chichichi chachacha, ale bavit se o tom naprosto otevřeně naprosto otevřeně říct, co se tam děje, co se mi všechno může stát. A za mě by určitě měli být přednášky pro rodiče, protože někteří rodiče ani neví, co se na tom internetu všechno děje, tak jak to pak mohou říkat těm dětem. Jako my jsme tady taky řešili, že bychom udělali třeba nějakou přednášku pro rodiče nebo něco, ale pak jsme si říkali, kdo by vlastně přišel.

T: Takže by byla vhodnější nějaká soustavná výuka místo jednorázových přednášek?

D: Ideální by byla každý týden. Jako oni mají v rámcovém programu nějaké výstupy. Že mají například v 5. třídě znát to a to. Jako za mě je na tohle ideální prostor ve výuce

informatiky, určitě by to tam šlo začlenit. Ale to by se musely rozhybat ty staré struktury, a to bude úplně to nejtěžší.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?

D: V tom rodinném prostředí je základ. Bohužel ne každé rodinné prostředí funguje, že. Od malička by se to mělo brát jako něco běžného a otevřeně se o tom bavit. Vlastně si jako myslím, že ani spousta rodičů a nechci křivdit jo, to zas nevím, ale myslím si, dají tomu dítěti telefon a už se vůbec nezajímají o to, co na tom mobilu dělá. Přitom stačí, si s tím děckem sednout a říct, hele pojď mi ukázat, co na tom mobilu děláš, ty hraješ nějakou hru? Pojď mi ji ukázat a takovým způsobem projevit zájem o to dítě. Jako my automaticky vnímáme negativně, že je na tom telefonu, ale tím, že rodič projeví zájem o jeho svět, tak se mu otevírá prostor pro nějakou důvěru. Když ten rodič řekne, ježíš maria, neotravuj mě s tou hrou, nebo ty už zase hraješ, nebo si s někým píšeš, tak to dítě jen od sebe oddaluje. Dítě více uvítá, když se ten rodič třeba podívá, co to vlastně sleduje a projeví nějaký ten zájem. Třeba u těch různých her nebo aplikací se nám poté otevírá ta příležitost to téma rozvinout dál, ale musí se rodič tomu dítěti věnovat. A samozřejmě limitovat ten čas na telefonu. Já, když mám tady nějaké dítě, tak se vždycky ptám, jak často tráví čas na telefonu, nebo na počítači a málokterý rodič mi řekne, že limituje čas. Důvody jsou například, že nemůžou doma vypnout wifi, nemůžu mu vzít mobil, protože má na něm nastavený budík. Jako kdo chce, hledá způsoby, kdo nechce, hledá výmluvy. Na jednu stranu to těm rodičům vyhovuje a na druhou stranu si pak uvědomí, že jejich dítě sedí 8 hodin na telefonu. Někdy fakt rodiče s hrůzou zjistí, že to děcko je třeba 8 hodin v kuse na mobilu a potom ti rodiče začnou vyvádět a začnou dělat pořádky. Takže za mě je prostě potřeba vychovávat a projevovat o to dítě zájem od malička, a ne až je pozdě. Zase část rodičů se tomu určitě věnuje, ale většina rodičů se tomu začne věnovat až v případě, kdy bude nějaký problém. Možná si to neuvědomují, nebo to neřeší a nechcous to vidět. Mají zavřené oči jo a nevěří, že by dvanáctiletá holka mohla, nebo jedenáctiletá holka tam mohla sdílet nějaký svoje intimní fotky. Jako měla jsem tady kluka, kterej v 15 letech vyžadoval od holek intimní fotky. Náhodně si asi psal ty čísla jako nebo já ani vlastně nevím, kde ani sehnal ty čísla. To se přiznám, že jsem se nějak neptala. Takže různě po republice oslovoval holky. A když mu ty holky něco poslaly, ale pak už posílat přestaly, tak začal vyhrožovat. A první reakce jeho matky byla, jak to

její syn mohl udělat, že je hodnej a nemá s ním žádné problémy. Jo ale to, že mu je 15 let, že je to introvert, nedokáže si najít holku a tohle je velmi snadný způsob, jak se na nějakou podívat. Jako jasně, klidně si může stáhnout porno, ale je pro něj lepší vidět nějakou reálnou fotografii. V tu chvíli si to ta matka uvědomila, že by to měla s klukem řešit a více se o něj zajímat. Takže ta prevence by se neměla zaměřovat jenom jako na oběti potenciální, ale i na potenciální pachatele, protože to je velmi snadný jo a příležitost dělá zloděje, jak se říká, a ty děcka fakt neuvažuju nad těmi následky. Takže od úzkého věku od začátku, co to děcko dostane mobil do ruky by se rodiče měli zaměřit na to, že mu můžou psát cizí lidi a že by s cizími neměli komunikovat. Nejdůležitější je otevřený vztah s dítětem vy výchově, aby se to děcko nebálo za tím rodičem přijít. Říct mu třeba předem, že dostane telefon, ale že mu ho občas zkontrolují. Jako jasně, nebudu mu číst zprávy, ale když uvidím, že je tam nějaké cizí číslo, tak se na něj podívám. A hlavně je důležité sledovat to dítě, jestli se s ním něco neděje. Jenomže si myslím, že spousta rodičů to nevidí nebo nevím, jestli nevidí, nechtějí vidět nebo jsou zaměstnaní jinýma myšlenkami.

T: Jakým způsobem by se do prevenci měli zapojit veřejné subjekty?

D: Legislativně to prostě nějakým způsobem uchopit a určitě dát to do toho rámcového vzdělávacího programu. Jako u nás i ty tresty jsou postavené na hlavu. Jako dneska se za znásilnění dávají podmínky, což je teda jako úplně tristní a dávají to i za znásilnění nezletilých, což je největší prasárna. Takže jestliže tady máme takové tresty, přičemž za znásilnění si ten člověk odnáší trauma do konce života, tak tady toto v tom online prostředí je už úplně marné. Za prvé je to asi nedohledatelný, a to trestní stíhání bude složitější. V tomhle případě by se asi měli lépe nějak nastavit ty zákony, například i v tom, aby ty služby a aplikace museli ty data sdílet s policií apod. I aby za to nepadali jako nějaký směšný podmínky. Jedna z forem prevence byl ten dokument V Síti, já nevím, kolik let je to zpátky, ale to není ani moc zpátky a už je to vlastně zastaralý, protože teď se už ani Skype nepoužívá a jsou zase nové aplikace, teď celkem fičí ten telegram. Tady v práci se řešilo nějaký jako porno, dětský porno a ten kluk tvrdil, že si ho nestáhl. A pak se i potvrdilo, že se mu to stáhlo automaticky do telefonu. A to bylo fakt jako hrozný dětský porno, a právě že právě na tom telegramu se mu to nějak automaticky stahovalo

do telefonu. Ale potom jako jak máme rozlišit, kdo si to tam opravdu stahoval a kdo ne. Takže legislativně by se to prostě mělo nějak podchytout.

T: No, a když jste zmínila ten dokument v síti, vnímáte to jako dobrou formu prevence?

D: Já nevím, jestli dneska. Jako asi v té době, i když je to nedávno, tak jo, to bylo teda jako velký haló. Myslím si, že to hodně lidem otevřelo oči, ale myslím si, že spíše těm dospělým než těm dětem. Ale pak jsme měli školení a pán co se orientuje na tu kyberkriminalitu říkal, že to trošku udělalo medvědí službu v tom, že ty holky potom měly tendenci jako ty predátory chytat, což je vystavovalo šílenému riziku. Myslím si, že to určitě bylo dobré pro ty rodiče, že jim to otevřelo ty oči, co co všechno se tam může dít, protože to děcko vlastně může být sexuálně zneužito takhle. A ten rodič je vedle v pokoji a nedokáže si uvědomit, co to děcko zažívá za šílený strach a ponížení. A ti rodiče si říkají, jsem doma, vždyť to je bezpečné prostředí pro moje děti, ale není. Pokud má u sebe telefon, který není zabezpečený, který to děcko může používat kdykoliv, tak v bezpečí určitě není, a to i v případě, že je doma s rodiči.

PŘÍLOHA P 3: PŘEPIS ROZHOVORU SE SOCIÁLNÍ KURÁTKOU 2

ROZHOVOR – KURÁTORKA OSPOD Středočeský kraj

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálního rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí? Proč? V čem?

D: Víme, že existují určité nějaké programy ve školách i na obcích, nicméně efekt příliš nemají. Hlavním problémem je to, že jsou často jen zaměřeny na odborníky, děti, ale vůbec ne na rodiče. Pro nás neohroženějšími dětmi jsou ty, kterých rodiče se vůbec neumí pohybovat v online prostředí, neumí ani komunikovat se školou pomocí aplikace. Aby rodiče mohli poučovat své děti a kontrolovat, musí vědět, kde jsou ta rizika a jak je poučovat, prostě jak se chovat v online prostředí, znát hodnotu osobních údajů, fotografií apod. Tato téma je celospolečenským problémem, ani politicky a ani zákoně nemá dostatek pozornosti.

T: V čem podle vás prevence selhává?

D: Prevence selhává primárně v tom, že nejsou rodiče dostatečně informováni a tím pádem své děti nemohou poučit o možných rizicích, které by je v online prostředí mohla potkat.

T: Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?

D: Mělo by určitě proběhnout poučení rodičů například ze strany školy, jelikož si myslím, že to nejjednodušší cesta, jak rodičům informace o rizicích, které jsou na sociálních sítích, předat. Je více než důležité, aby rodiče věděli, jak ochránit své děti. Školy by měly spolupracovat s rodiči, nabízet jim určitá školení, aby byly schopni své děti před těmito riziky ochránit.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Ideální prevence by měla být výsledkem společné kooperace školy, police, Peer programu. Tato prevence by měla být již součástí výuky, doplněná pravidelnými Peer programy a osvětou policie již od 1. tříd ZŠ, samozřejmě uzpůsobeno věku. Neboť i my se setkáme s natáčenými videi nezletilých dětí se sexuálním podtextem, které jsou 1. -2. třídě a natáčejí se nahé apod. Mladší děti často sledují Tik Tok, You Tube, Snapchat, kde můžou narazit na různé věci, na které ještě nejsou připravené a neví, jak na ně reagovat.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?

D: Jakmile se dítě již pohybuje v online prostředí, rodiče by jej měli poučit o možných rizicích, o chování v online prostředí, a zároveň jak situaci řešit. Vhodný je rodičovský zámek a kontrola aktivity dítěte, zejména u mladších dětí. Ideální je také pravidelná kontrola zařízení, zejména u dětí nad 12 let, které již rodičovský zámek nechtějí, což je třeba dělat pravidelně od nízkého věku, neboť pak to děti nemusí brát jako narušení soukromí, ale ochranu ze strany rodičů. Zapojení rodičů je určitě na místě, většina rodičů nemá takové povědomí o aplikacích, které děti mají stažené v mobilech a možnostech, jak vůbec využívat, ale zároveň zneužívat tyto aplikace. Vhodné by je bylo v rámci školy zapojit do programů, nabídnout jim možnost školení odborníků a policie, aby měli větší přehled o možných rizicích. |

T: Jakým způsobem by se do prevence měly zapojit veřejné subjekty?

D: Veřejné subjekty by měly přikládat tomuto tématu rozhodně větší důležitost. Zde by měla vzniknout nebo se zlepšit spolupráce police, metodiků prevence na úřadech a školách. Síť těchto subjektů je dobrá, nicméně musí více fungovat a více propagovat své aktivity a myšlenky.

PŘÍLOHA P 4: PŘEPIS ROZHOVORU S POLICISTOU Z KRIMINÁLNÍ POLICIE

ROZHOVOR – POLICISTA Z KRIMINÁLNÍ POLICIE

T: Jak hodnotíte současnou prevence sexuálního rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí?

D: Hodnotím ji pozitivně z nějakého celosvětového hlediska, jelikož na základě svých zkušeností jako policista vím, že nějakým způsobem máme jako v celoevropském i celosvětovém žebříčku tu prevenci na docela dobré úrovni. Ale domnívám se, že tam máme každopádně velké mezery, kdy opravdu sexuální prevence, nebo respektive sexuální rizikové chování opravdu nastává už, nebo může nastat u dětí, které dostanou první mobil, takže to může být klidně v 1. a 2. třídě. Takové případy policie řeší, kdy opravdu dostane dítě v 8 letech první mobilní telefon, hraje na něm hry, sleduje různé příspěvky na sociálních sítích, ale vznikají ji případy, kdy se ty děti natáčejí a pak ty videa uploadují na různé sociální sítě. Tyto sítě samozřejmě takové videa zablokují a pošlou hlášení pomoci služby nebo respektive organizace NCMEC, takže nějakým způsobem i policie ČR se o tomhle dozví. Poté je to dítě nějakým způsobem šetrně vyslechnuto a je zjištěna ta příčina. Většinou jsou to důvody nevědomé dětské hry, ale každopádně to může být i nějaká zvýšená sexualita u toho dítěte. Takže jak jsem říkal, myslím si, že máme prevenci na docela dobré úrovni, ale jsou tam mezery, které spatřuju hlavně v rodičích, kde je takové celospolečenské téma, s dětma se budu bavit o sexualitě a o sexu někdy ve 12, 13, 14 letech ale ta sexualita, jako vše se posouvá a vidím v tom jako problém, kdy na to rodiče nereagují a škola na to nereaguje a podobně. Pak je to ovšem velký problém, že to dítě neví vůbec, že je dělá něco špatného a když ví, tak nedomýšlí ty následky které můžou být jako fatální. Ta digitální stopa, to video je jedenkrát v kyberprostoru a navždy tam bude.

T: Myslíte si, že by ta prevence měla více cílit na sexuální výchovu nebo na kyberbezpečnost?

D: Já si myslím, že se v dnešní době zaměřuje prevence primárně na ty sociální sítě, na nějaké útoky apod., ale vůbec nějakým způsobem jako společnost nereagujeme na tu zvýšenou sexualitu. Takže otevírat ty témata co se týkají sexuality, se dle mého názoru bojíme. Vyučuji na vysokých školách, občas mám přednášky na základních školách a opravdu se rodiče bojí, nějakým způsobem s dětma o sexualitě mluvit, nebo

nevědomky nemluví, protože se vůbec nedomnívají, že se to dítě o sexualitu mohlo zajímat. Zajímají se, až je problém na světě, až vznikne takové video, nebo v horším případě, až je to dítě zneužito online.

T: Na co by se prevence měla nejvíce zaměřit?

D: Já si myslím, že by se prevence měla primárně zaměřit na rodiče, aby nějakým způsobem pracovali na kladném vztahu s dítětem, nějakým způsobem budovat s dětmi důvěrný vztah, samozřejmě nějaký rodičovský zámeček a podobně. Ale aby s prvním telefonem přišla i ta prevence, to je velmi důležité. Ten telefon může být zbraň, dítě samozřejmě umí dobře používat telefon, ale ty následky toho případného rizikového chování mohou být fatální. Myslím si, že prevence, co se týče dětí je taky důležitá, ať se děje ze strany policie a určitých neziskových organizací a podobně.

T: V čem podle vás prevence selhává?

D: Vidím problém v tom, že by prevence měla vypadat tak, že by primárně měla být ze strany rodičů, kdy dítě dostane nový mobil. Rodiče by měli začít mluvit s dětmi o rizicích, že tam bohužel ti pánové jsou, co budou chtít poslat nějaké fotky, že tam je oprava nějaké riziko. Samozřejmě by pak měla přijít nějaká prevence ze strany školy, a to 1., 2., 3., třída. Na základě svých zkušeností vím, že nějaká sexuální výchova na školách není. Oproti jiným evropským státům, které v 1., 2., 3. třídě v rámci té výuky učitelé děti informují o rizicích na sociálních sítích, o závadovém chování možných ze strany pachatelů, protože ty rizika jsou a s prvním telefonem přicházejí. Takhle by měla vypadat prevence, ale myslím si, že teďka nějakým způsobem je na místě cpát tu prevenci k těm rodičům, aby se oni aktivně zajímali o to, co dělají jejich děti na sociálních sítích, protože ze svých zkušeností vím, že až se stane nějaký případ, až je dítě zneužito, nebo natočilo nějaké video, tak až pak přichází od rodičů nějaká prevence a začínají se zajímat. Většinou to dopadne ještě tak, že to dítě dostane totální zákaz, což také není řešení, protože děti jsou a všichni jsme tvůrčí a rádi obcházíme nějakým způsobem překážky. Takže si myslím, že opravdu je důležité vybudování důvěrného vztahu s dítětem a aby to dítě bylo nejen informováno ze strany rodičů ale i školy, případně od policejních preventistů a nějakých neziskovek. Důležitá prevence je i na sociálních sítích od influencerů, což dneska funguje. Mělo by jít o soustavnou

vzdělávací činnost, která by měla přicházet dle mého názoru s prvním mobilním telefonem.

T: Takže si myslíte, že se v současné době není prevence včasná?

D: Ano. Myslím si, že je samozřejmě důležitá i na druhém stupni. Jen ta prevence musí vypadat už trochu jinak. Na základě svých zkušeností si myslím, že by měla přicházet prevence nejen sexuálního charakteru, ale i o rizicích sociálních sítí už od 1. a 2. třídy. Zase záleží, jestli dítě má mobilní telefon. Ale sama víte, že když dítě dostane telefon a je na něm nějaký rodičovský zámek, tak například na Discortu, na TikToku a na těchhle sociálních sítí se opravdu může dostat k jakýmkoliv materiálům, jako například řezání hlavy, pornografii, dětské pornografii a podobně. Tohle bohužel naše děti čeká v kyberprostoru, proto by měla přicházet prevence od toho prvního mobilního telefonu, protože to je problém.

T: Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence?

D: Nejúčinnější forma je soustavné vzdělávání, každopádně nejúčinnější forma dle mého názoru a o hodnotím to ze své pozice, by měly být krátké videa na TikToku, na Instagramu, na Facebooku, nejlépe ve spolupráci s nějakým neziskovým sektorem, s influencery, youtubery, se zpěváky a podobně, což se d'neska jakžtakž daří a nějaké preventivní projekty jsou. Každopádně dneska děti nevidí nějaký vzor v rodičích, ve škole, v učitelích, ale vidí to spíše u těch influencerů. Jen bych teď rád zmínil super influencera, nebo youtubera JIRKA VYSVĚTLUJE VĚCI, který spolupracuje s PČR a vysvětluje nějaké úskalí sociálních sítí a kyberprostoru. Jak útokům, které směřují vůči dětem, tak i vůči dospělým. To je docela zajímavé. Tohle podle mě má smysl. Každopádně jak jsem říkal i prevence ve školách. Myslím si, že bychom měli jako společnost změnit myšlení a opravdu začít tu prevenci u těch dětí dříve.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Tak ve školním prostředí, nejsem učitel, ale myslím si že připravovat ty děti na sociální život, respektive poukazovat na ty problémy. Já si pamatuji, že jsme měli informatiku, a i teď když se bavím s kamarády tak, jejich děti ve školách probírají to stejné, jako jsme probírali před několika lety my. Takže píšou tabulky do excelu a píší ve

wordu texty, ale tam by měl být právě prostor pro tu prevenci. Nějaká občanská nauka nebo udělat nějaký předmět, protože tady ten problém je, děti používají mobil každý den a netroufnu si říct, jak dlouho. Děti přijdou ze školy a pokud nemají žádné kroužky, tak jsou celou dobu na mobilu. Buď by měl být nějaký předmět, nebo by ta prevence měla být v rámci více předmětů. Děti by měly vědět, jak si zabezpečit mobil, jak nastavit dvoufázové zabezpečení ale říct mu i nějakým způsobem to, že ho na sociálních sítích budou kontaktovat nějací, jak to říct, zlí pánové. Když jsem byl mladší tak mi říkali rodiče ale i ve škole, že se nemám s nikým cizím bavit, nebo nebrat od nějakým pánů bonbony, když mi je budou nabízet a tihle pánové se přenesli na sociální sítě, protože ví, že tam mají anonymitu a z tepla domova mohou páchat své zločiny na dětech. Takže mělo by to být v rámci nějakého komplexního vzdělávání. Já nejsem učitel a samozřejmě se mi to dobře mluví, ale opravdu i v rámci informatiky nebo občanské nauky tohle zmínit, protože jak jsem říkal, když to neřeknou dítěti rodiče a neuslyší to ani ve škole, tak problém může být na světě.

T: Myslíte si, že jsou učitelé dostatečně informováni o rizicích na sociálních sítích?

D: Já to vnímám tak, že určité ti starší učitelé na to nejsou připraveni a je jich spousta. Každopádně z mých zkušeností vím, že když se jedná o mladší učitelé, naštěstí takové máme, tak ví, jak se užívají sociální sítě, ale zase nějakým způsobem nemají čas to zakomponovat nebo nemají prostor. Problém je i celospolečenské klima, když máte v 1.. 2. třídě dětem říkat, že je existuje nějaká sexualita, tak si myslím že jako společnost na to nejsme připraveni a budou stížnosti ze strany rodičů, jak si to může někdo vůbec dovolit, mluvit o sexualitě s 8 nebo 9letým dítětem. Takže velkým problémem je, že se bojíme otevírat tyhle témata. Ze svých zkušeností vím, že přichází ta prevence od těch rodičů pozdě, až je nějaký problém. Ti učitelé, nechci říct většina, ale spousta učitelů je připraveno a informováno, co je kybershikana atd., ale bojí se nějakým způsobem, nebo ne bojí, ale je to společensky takové nepřijatelné téma a s tím se setkávám i já. Když jdu přednášet na ZŠ, tak tam jsou stížnosti ze strany rodičů a když jsem jim pak vysvětlil, jak je to aktuální, tak úplně změnili komunikaci se mnou, protože já nejsem žádný teoretik a s tímto se setkávám v praxi, takže nás tohle téma velmi páli. Samozřejmě je poté na snaze vzdělávací program i pro učitelé, ale to už je o nastavení Ministerstva školství, ale primární problém je v tom, že jako společnost nejsme připraveni otevírat takové téma.

Spousta expertů by vám řekla, myslím tím sociologů a psychologů a obecně lidem, kteří se věnují dětem, že ta sexualita se opravdu posunula a na tenhle problém podle mě není společnost připravena.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?

D: Úplně jednoduše. Myslím si, že opravdu by prevence měla přijít s prvním mobilem. Dneska to je 1., 2. třída. Takže nějakým způsobem si s dítětem promluvit, ukázat mu, protože neví, jak fungují sociální sítě. Každopádně je důležitý rodičovský zámek, který je alfa omega, díky kterému mohou monitorovat, co jejich dítě na sociálních sítích dělá, co dělá na mobilním telefonu. Nastavit také časové limity a věkové omezení, tohle jde všechno nastavit. Ale velmi důležité je budování důvěrného vztahu. Poukázání na rizikovost internetu, že tam jsou nějakí pánové, kteří to dítě budou chtít oslovit, že může chtít nějaké fotografie, protože když to tomu dítěti neřeknu a stane se to, tak už je pozdě. Tomu dítěti nikdo neřekl, že ho může někdo kontaktovat a že mu může nabízet peníze. Typicky klukům na hrách Minecraft a Fortnite nějaké skiny, itemy do her za výměnu za fotografie. Tohle je problém a prevence by měla spočívat v důvěrném vztahu. Pustit si s dítětem nějaké video na YouTube, jelikož existuje mnoho preventivních videí. Na YouTube je například dokument V Síti, to už je ale pro ty starší děti. Klíčový je důvěrný vztah s dítětem a nezakázat mu všechny sociální sítě a zakázat internet. Je důležité bavit se o tom s dítětem a kontrolovat jeho činnost na internetu, mobilu. Jak říkám, je to alfa omega. Když se o tom s dítětem mluvit nebude, tak nastane problém a je důležité, aby dítě nemělo z rodiče strach. Když už se něco takového stane, tak většinou když jsem vyslýchal ty děti, tak měly strach z rodičů, že dostanou zákaz, zaracha a proto komunikovali s tím pachatelem, který je dál vydíral, protože se báli svěřit rodičům.

T: Myslíte si, z vaší vlastní zkušenosti, že rodiče ví o rizicích, které jsou na sociálních sítích?

D: Já si myslím, že rodiče ponětí mají, většina ponětí měla, ale spíše to bylo takové to, že já jsem si myslela, že mojí Elišce se to nemůže stát. Ale ponětí podle mě rodiče mají, ale vůbec si neuvědomují že to riziko je takové velké a vůbec nevědí co jejich děti na sociálních sítích a na svém telefonu dělají. Tady je ten problém podle mě, že rodiče na

své děti ve směr, nechci nějakým způsobem vzbudit pocit že všichni rodiče, ale rodiče nemají na děti čas a mobilní telefon jim dají do ruky, protože se děti zabaví a co už dělají, to nějakým způsobem neřeší. V dnešní době mají rodiče 30–40 let, takže té rizikové skupině, které to hrozí, vím ze svých zkušeností, že ti rodiče sociální sítě mají ale domnívají se, že jejich dítě nemůže být obětí. Když jsem ty rodiče vyslyšel, tak přesně to byla ta typická věta: Já jsem si myslel, že to Františkovi nemůže stát. Ale v závěru nic pro to neudělali, neprobrali to s ním, žádný rodičovský zámek, žádná komunikace s dítětem. Takže myslím si, že tam je problém v tom, že ani ti rodiče si neuvědomují ty rizika, které jsou tak závažné.

Každý rodič by měl mít zájem o to, aby jeho dítě žilo v takovém prostředí, aby se mu to nestalo. Já se snažím nějakým způsobem věnovat prevenci na sociálních sítích a na svých přednáškách. Pokud nebudeme poukazovat na ty rizika, pokud to budeme bagatelizovat tak bude problém, takže poukazovat na ty následky, na tu aktuálnost u těch rodičů pomocí nějakých preventivních kampaní, ale hlavně by to měl být zájem každého rodiče. Já když budu mít dítě, tak budu chtít ať vyrůstá v takovém prostředí, ve kterém mu bude dobře a nikdy bych si nepřál aby mé dítě zažilo nějakou šikanu a že bude fyzicky napadáno a to přesně budu se snažit v kyberprostoru. Měl by to být zájem každého rodiče a mělo by to být i doplněno prevencí, abychom to ukazovali těm rodičům, a to už potom státní x neziskový sektor. Myslím si, že se to děje, jak dobře, to nebudu hodnotit.

T: Jakým způsobem by se do prevence měly zapojit veřejné subjekty?

D: Tak myslím si, že by to mělo začít od Ministerstva školství, kdy opravdu zakomponovat do těch vzdělávacích programů nějakou sexuální výchovu, nebo do té občanské výchovy, do počítačové bezpečnosti, počítačové gramotnosti, přímo s tím souvisí, takže samozřejmě subjekty jako Ministerstvo školství, potom samozřejmě může spolupracovat Ministerstvo zdravotnictví. To je takový subjekt, který nějakým způsobem sexuální chování zkoumá. Policie České republiky, jejichž jsem členem, samozřejmě taky nějakým způsobem provádět preventivní kampaně. Je důležité, aby to bylo nějakým způsobem prioritou, jelikož děti máme jen jedny. Nestojí to jen na státním sektoru, ale i na neziskovém sektoru, na soukromých firmách. Například společnost T-mobile dělá perfektní prevenci, jezdí do škol, vymýšlí preventivní kampaně, takže jak

jsem říkal. Není to jen úloha státního sektoru, protože má samozřejmě limitované prostředky, ale ta prevence by měla být ze strany státního i soukromého sektoru, a mělo by to být provázané. I policie české republiky navázala na různé projekty se soukromými společnostmi jako je T-mobile apod. A provázanost soukromého a státního sektoru je za mě značka ideál.

PŘÍLOHA P 5: PŘEPIS ROZHOVORU SE SEXUOLOGEM

ROZHOVOR - SEXUOLOG

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí? Proč? V čem?

D: Obecně si myslím, že se o tom mluví, relativně více než v přechozích letech, protože samozřejmě ten technologický posun je úplně někde jinde než v před 10 lety a ty děti, které dneska mají mobil a mají ho prakticky skoro od první třídy a jsou s ním srostlé, tak prostě je ten rozdíl oproti těm 10 letům, kdy vlastně ty mobily ještě nebyly a prostě tam je hlavní to připojení na tom mobilu. Ale pořád si myslím, že je to nedostatečné, ta prevence a teďka je otázka, jak kdo by to měl řešit. V podstatě si myslím, že je současná prevence nedostatečná. Pořád. Když už něco probíhá, jsou tady ty projekty, E-bezpečí, Konsent, mluví se o tom, tak pořád ještě si myslím, že ta prevence není prostě dostatečná.

T: Jaké subjekty by se podle vás měly nejvíce věnovat prevenci?

D: Prevenci by se měly věnovat veřejné instituce a hlavní, hlavní jsou rodiče a škola. To jsou dvě hlavní věci, které by měly působit. Jestli proběhne někde na seznamu, na iDNES, na něčem něco, že je to nebezpečně, u těch mladých to je podle mě jedním uchem tam, druhým uchem ven. Podstatné je apriori je to doma a je to škola. A teď je problém v tom, že se občas tyto dvě instituce bijou a rodiče to řeknou necháme to na škole a škola řekne, primárně by to měli řešit rodiče. Takže tady si myslím že to je oboustranně a že by mělo prostě dojít k nějaké dohodě. Ale jako základ si myslím že je v rodině.

T: A myslíte si, že v rodině probíhá prevence?

D: Myslím si, že to tak úplně neprobíhá. Nevím, jaký je podíl rodičů, kteří mají nějaké aplikace, které omezí na tom internetu přístup na některé stránky, omezí vlastně sledování tady těch stránek, ale nemyslím si, že těch rodičů je tolik, kteří by to tak kontrolovaly a měly zrovna tady tyhle aplikace a v globále si myslím, že by všichni rodiče byli velmi překvapení, kdyby se podívali do historie toho, co ty děcka vyhledávají. Ale že to jako prostě takto extra neřeší.

T: Na co by se měla prevence zaměřit?

D: Je vlastně otázka, jak to má probíhat, protože to souvisí obecně se sexuální výchovou. Nejen se sextingem, rizikovým chováním na internetu, ale obecně se sexuální výchovou, která by měla začít a teď každý má ty hranice nastavené někde jinde, každý dospívá někdy jindy. Někdo je dospělý v 18, ale někdo je už dospělý ve 13 ve 14. Takže tam už ta sexuální výchova, pokud je to dítě zralé a je schopno to pochopit, čím dřív, tím líp. Ale prostě nějakou vhodnou formou. To by měli začít rodiče, v rodině. Měla by prostě proběhnout základní sexuální výchova. Potom samozřejmě následuje škola

T: Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?

D: Nejúčinnější forma prevence je sexuální výchova, ale včasná. Protože jako dneska se ty děti dostanou na to porno velmi jednoduše. Tady nejde jenom o porno, tady jde o hromadu jiných věcí a dostanou se na to velmi jednoduše, s mobily dvěma kliknutími a tím že člověk dostane mobil a připojení internetu, tak je schopný se tam dostat, ale i nevědomky, i nevědomky během chvíličky. Takže tam si myslím, že je nejúčinnější forma bavit se o tom. Základem je nějaká základní sexuální výchova v rodině, na kterou může navazovat škola, sexuální výchova ve škole s poukazem na tuto problematiku. Toto jsme dříve neřešili. Já třeba jezdívám 20 let na přednášky po školách. Základní školy, od páté třídy až po gymplý a toto jsem neřešil. Prostě řešil jsem vztahy, antikoncepci, pohlavní nemoci, prevenci otěhotnění. V současné době ty přednášky mám postavené úplně jinak, jo a je to spíše o těch vztazích, zabývám se těm na internetu, touto problematikou, posíláním fotografií a vlastně vůbec vztahem k tělu. Navíc se nám do toho zapojují genderové identity a podobně. Takže ty přednášky jsou třetina antikoncepce a zbytek jsou tady tyto rizikové věci. První, kam chodím, tak to je pátá třída a tam začínám vlastně jak kdyby tu sexuální výchovu, na té škole, protože oni to v páté třídě myslím mají i v biologii, prostě to tam mají. Člověk už to musí uzpůsobit pro ty děti, takže jim kreslím, jak vypadají ty pohlavní orgány nebo tam mám v PowerPointu nakreslené pohlavní orgány, pohlavní styk, těhotenství a podobně. Děti se tomu smějou, ale někteří už ví, o co se jedná, ale někteří ještě neví jako, takže každý to má posunuté, jak se k tomu dostane různě. Takže prostě podle mě je nejideálnější prevence rodina a následuje potom škola.

T: Není pozdě začít prevenci až na 2 stupni, když děti dostávají první telefon v první třídě, ne-li dříve?

D: Jasně že je, to by se mělo začít řešit už na prvním stupni. Ale tam si myslím, že tam to více záleží na rodině, rodičů. Pokud dají dítěti mobil, tak by ten mobil měl být omezený, ty aplikace, které ukážou nebo zakážou přístup na některé stránky. A to by měla být rodičovská ochrana. To je podle mě základ. Navíc nemyslím si, proč by dítě mělo chodit v první, druhé, ve třetí třídě na sociální sítě, jako k čemu? Ale to je obecná debata o tom, jak ta dnešní generace vystupuje a všichni řeknou, že prostě ty mobily jsou zhoubu. A jsou, bohužel. Ty děcka nechodí ven, nehrají si, nemají ten sociální kontakt, neumí si vykládat mezi sebou, nejsou schopni tak komunikovat mezi sebou, navazovat vztahy a podobně. Tedka podle těch nových výzkumů, myslím si, že Irsko, Slovensko ty telefony ve škole zakázaly a ty výsledky děti jsou mnohem lepší, když ten mobil mají doma, ne zamčené ve skřínce, ale mají ho doma. Ty výsledky jsou mnohem lepší. Takže jako pokud dám dítěti mobil v první, druhé, ve třetí třídě na prvním stupni, tak mělo by to být s určitým limitem a rodičovskou ochranou. A teď mobil dávám dítěti proč? Teď mu samozřejmě už dávám chytrý mobil. Proč dítěti v první, druhé, třetí třídě, jestli chci, aby mi jen zavolalo, tak dám jen tlačítkový. A je to. Ale potom se zase řekne, jak to dítě bude vypadat v té třídě, když všichni mají inteligentní mobil a on má jen tlačítkový, a to je prostě o té psychologii, aby to dítě nebylo vyloučené z kolektivu a teď se mu budou smát, že má jen tlačítkový aligátor a my si tady můžeme chodit na co chceme. To je obecný společenský problém.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Tam je problém i v tom školním prostředí, že tam se musí domluvit samozřejmě i ta škola a nevím jako jestli to zapracovávají do metodických doporučení, jestli tam je něco takového zapracovaného nebo ne. Měli by to tam zapracovávat podle toho, co jsem četl, že jo. Otázka je, že se musí domluvit s těmi rodiči, aby byli v souladu, že prostě jo, nějaká sexuální výchova bude probíhat, rodiče s tím souhlasí, rodiče mohou být jen rádi, že se ta škola o něco postará, proč by nesouhlasili a v jakém rozsahu. A teď, kdo by to měl vyučovat, jestli to mají vyučovat učitelé, kteří k tomu mají blíž, ale zas k tomu nemusí mít blízko. Prostě když dělám biologii, tak zas nemusím jako ideální vysvětlovat sexuální chování a takové a je zase je to někdo kdo má občanskou výchovu a bude lepší v tomto. Anebo prostě mít přednášky nebo instituce, které budou pořádat tyto přednášky pro ty děti. Protože já třeba chodím, ale to si člověk říká, oni mě zavolají a já tam s nimi pobydu

hodinu a půl za ten rok, vysvětlím jim, co a jak, řeknu jim, když vezmu tu pátou třídu, což je tak jako na hranici, mohlo by to být ještě dřív ale to už by měla mít na starost rodina. V té páté třídě je zas možná lepší, když jim to někdo jiný než učitel nebo rodič, ale odborník anebo někdo, kdo to umí a rozumí tomu. Možná to od někoho cizího vezmou jinak, odborníka nebo doktora, který jim vysvětlí ty základy. Ale pořád je to hodina a půl v tom roce. Teď je otázka, jestli je to dostačující nebo ne, ale může to být základ na kterém se dá potom stavět a rozvíjet to. Protože za hodinu a půl není šance vysvětlit všechno. To si škola určuje, jestli chce, zavolá mi nebo ne. Jsou školy, kam jezdím pravidelně a školy, které mi občas zavolají, ale že by to měl někdo pravidelně, tak dvě, tři školy, u kterých vím, že jednou za rok za nimi zajedu, dám jim tam přednášku a zase, většinou je to osmá a devátá třída, což už je trošičku pozdě. Mám dvě školy, kde to mám v páté třídě a tam je to takové, že si myslím že ten začátek sedne, ale je to pořád hodinka, prostě není to tak dlouhé. A teď i ti učitelé by měli být vyškolení a měli by mít nějaké materiály. To je prostě základ, prostě materiály, na kterých by mohli pracovat. A i vypracované materiály pro ty děti, proč ne. To by nebylo špatné, postupně se tomu věnovat. Protože těch věcí, kde jsou rizika je x. To není jen porno, ale vydírání, sexuální šikana, ale k tomu se přidává i domácí násilí, sexualizované násilí, to všechno souvisí spolu dohromady.

T: Takže si myslíte, že na vaši přednášku už dále učitelé nenavazují?

D: Možná jo, v nějakých obecných věcech. Ale pochybuju, že na to nějak navazovali a byla to nějaká ucelená sexuální výchova. U nás není ucelená sexuální výchova, ani není dobře udělaná, ta je dobře třeba v těch severských státech, Finsko, Švédsko. Jako oni jsou takoví, až někdy moc free, ale tím, že oni tam zapojili tu sexuální výchovu, tak tam ty výsledky potom jsou. Prostě tam jde vidět, že oni zahajují sexuální život později, je tam méně nechtěných těhotenství, pohlavních nemocí. Myslím si, že kde ta sexuální výchova funguje, tak to ty výsledky má. Na Slovensku nebo v Polsku, by řešili problém věřících a církve, tak u nás, v ateistickém Česku by takový problém nebyl.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?

D: V podstatě už jsme něco nakousli. Ta ideální prevence spočívá v rizikovém chování na internetu. Dám dítěti mobil, dám mu tam i data, ale musím mít přehled o tom, kam

chodí a mít ten telefon pod kontrolou. Nepustit dítě na ty stránky, které jsou rizikové. Prevence souvisí se sexuálním chováním, nějakou osvětou, aby to dítě vědělo, kam nechodit, co tam hrozí a podobně. Vysvětlit mu rizika. Děti jsou náchylné k tomu, že je tam nějaký pedofil a začnou si spolu vykládat, oni to s nimi pěkně umí, žádá to dítě, aby mu poslalo nějakou fotku, a to dítě tu fotku pošle a už je to. Začne koloběh vydírání, pošli mi další, nebo to zveřejním. V podstatě je to otázka rodičů, protože oni těm dětem umožnili jít na ty sociální sítě, kde děti navazují tyto kontakty. Děti by měly vědět, jak se na těch sociálních sítích chovat, ne pouze sexuální prevence. Je tady i otázka kybernetické inteligence a vědět, co je rizikové. Je důležité, vysvětlit těm dětem na co si dávat pozor. Co dělat, když je někdo osloví, začne si s nimi vykládat a podobně. Jenomže druhá věc je, že ti rodiče toto často vůbec neznají. Protože vyrůstali v jiném prostředí a hromada rodičů vůbec neví, jak funguje TikTok, Instagram a Facebook a ani nic takového nemají, V globále si myslí, že si to dítě jen něco vyhledává na internetu. Protože vyrůstali v jiné době, vůbec nemají povědomí o tady té kyberbezpečnosti. Ale to je právě to, jestli by ti rodiče měli fungovat, když tomu nerozumí, nebo by měla zafungovat škola a mít i přednášku nejen o sexuální výchově, ale i o kyberbezpečnosti. Jaké jsou rizika tady těch sociálních sítí, a to by také mohlo pomoci.

T: Z toho vyplývá, že by rodiče měli být poučení o kyberbezpečnosti ještě před tím, než jejich děti dostanou telefon do ruky.

D: Ano, přesně tak. Ty rizika by hlavně měli vědět ti rodiče, protože TI mu dávají ten mobil, ty data a řeknou jo, tak si tady hraj s mobilem. Ale podle mě hromada těch rodičů vůbec neví, jak fungují sociální sítě a co to dítě může na těch sítích najít.

T: Jak motivovat rodiče, aby se aktivně zapojovali do prevence?

D: Jako bavit se o tom. Ale otázka je, kde se o tom bavit. Jako nejvíc zapojíte ty rodiče zase ve spolupráci s tou školou, protože individuálně těžko budete těm rodičům posílat do schránek je to takové a makové. Ale prostě drtivá většina, 90 % rodičů chodí na třídní schůzky, takže pokud se tam ti rodiče potkají, tak tam vidím určitou možnost je na něco takového upozornit a teď jestli to má na starosti ministerstvo školství, nebo nějaké neziskovky, vytvořit třeba materiál, který ukáže ty hlavní problémy, ty hlavní rizika a těm rodičům to předat na těch třídních schůzkách. Ale předat jim to už v první třídě, aby

věděli, než ten telefon dítěti dají, jaké ty rizika jsou, ale musí to být nějaký materiál, který by byl dobře vypracovaný, kde by bylo poučení, o tom, co se může stát a jak tomu zabránit, i prevence. To by se mohlo rozdat rodičům a ideální zase vidím tu školu. Bavíme se o dětech a drtivá většina rodičů chodí na třídní schůzky, takže tam je největší možnost jim to předat.

T: Přednášky i pro rodiče tedy na školách, ve kterých přednášíte neprobíhají?

D: Občas takové přednášky jsou, je právě otázka, kdo na ně přijde. Jako on někdo určitě přijde, ale není to ta masa lidí a je otázka, jestli to osloví ty, co my teďka potřebujem oslovit. a to jsou rodiče čím dál tím mladších dětí. Tam prostě u té kyberbezpečnosti si přijde někdo, kdo má někoho doma v 9. třídě, tak je pozdě. Tam by měli přijít rodiče žáku, kteří jsou v první, ve druhé třídě, protože tam už ty mobily dostávají, a to je ten základ. A teď kdo to má organizovat? Ministerstvo školství, nitra nebo kdo? To je těžko říci. Jako určitě jsou dobré nějaké přednášky o tom a besedy a podobně. To je super, jako určitě tam přijde dost lidí a podobně, ale není to masová záležitost. Na tu přednášku vám přijde já nevím 50 lidí a máme tady 10 000 dětí, takže zase možná jako jo, přednášky jsou perfektní, lidí chodí, ale já si myslím že by byly dobré nějaké jednoduché materiály, které by se předali všem rodičům v první třídě. Nemůžeme je nutit, ale je to to nejjednodušší, co je. Dostanu to, přečtu si to, zamyslím se a jo, asi je to pravda. Je to jednoduché, že si to večer přečtu a mám to za půl hodiny přečtené, s tím že už mám o tom nějaké povědomí. Za to, když bude nějaká přednáška, seminář, tak já se musím přihlásit, něco zaplatit, musím tam přijít a je to prostě velká námaha s tím, že někam přijdu, něco se dozvím. Samozřejmě že jsou ty informace kvalitnější, můžu se doptat, je to interaktivní. Ale musí prostě vynaložit úsilí a něco zaplatit a většina lidí si toto rozmyslí. Zatímco když budu mít nějaké dobře vypracované materiály, tak si to večer vezmu, přečtu si za 20 minut a něco si z toho vezmu, jen kdyby si jen část vzala něco malého, je to dobře. A pokud by mě něco zajímalo, tak budou tam i odkazy na vypracované materiály, videa, kde budou informace rozšířeny. Ale ten jednoduchý základ vidím tady v tomto, aby se podchytilo co nejvíce lidí.

T: Jakým způsobem by se do prevence měly zapojit veřejné subjekty?

D: To je těžko, kdo by to měl mít na starosti, ale jako apriori si myslím, že hlavní je Ministerstvo školství a vnitra, a i Krajské úřady, proč ne. Ale zase podle mě by to měl mít na starosti, a to je u nás v republice těžké, já nevím, jeden úřad, jedna část, která by se tomuto věnovala a zpracovávala by to třeba celorepublikově, bylo by to v metodických doporučení. Pokud to bude jeden kraj dělat tak, tato škola to bude dělat takhle a další škola to bude dělat takhle, tak je to pěkné je to super ale je to mišmaš všeho. Není to ucelená sexuální výchova a prevence kyberkriminality. To by prostě mělo být v osnovách a globálně dané v celé republice stejně, a ne aby si to každý dělal v podstatě na koleni. Nic jiného stejně nezbyvá než to dělat na koleni, protože takového není, celorepublikově. Takže určitě by se tam ty veřejné subjekty měly zapojit.

PŘÍLOHA P 6: PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU VÝCHOVY KE ZDRAVÍ

ROZHOVOR – UČITELKA VÝCHOVY KE ZDRAVÍ

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí? Proč? V čem?

D: Jestli jsem dobře porozuměla té otázce, tak jde vlastně o to, jak se ti žáci chovají v tom online prostředí, co se týká té sexuality. Jo tak to si myslím, že je obrovský problém dnešní době a ta prevence je za mě nedostatečná. Tedka se dá pracovat hodně s tím dokumentem V síti. Já s tímto dokumentem pracuji ve výchově ke zdraví. Pouštím ho a hodně se na něj zaměřujeme. Je to veliký problém a sami se mi potom přiznávají, že s tím mají zkušenost, že jim třeba chodí na Facebooku žádosti nebo zprávy, otevrou zprávu a tam je prostě fotografie penisu člověka, kterého ani neznají. Opravdu v každé třídě se mi třeba přihlásí 2-3 holky, i nějaký kluk se občas přihlásí. Svěřují se mi, že se s tímto už setkali. Myslím si, že je to vesměs tak jediný použitelný, možná i jediný vlastně dokument, který se tedy na to zaměřuje. Je udělaný výborně, jelikož je šokující, že vlastně na konci je stanoveno, že se jim za těch 6 dnů ozvalo téměř 3000 těch predátorů. A že opravdu ty děcka si uvědomí, že to je přímo v České republice, že to není žádný dokument z Ameriky. Ne že se to děje jen pouze někde ve světě, ale že se to děje u nás. Za mě je to výborný a dá se skvěle k prevenci využít. Ale jinak si myslím, že je to teda velký problém. To online prostředí je zrádné a děti si neuvědomují, že i je někdo může zneužít. Mnohdy neví, že co po nich třeba chtějí, není v pořádku, že to může mít důsledky. Neuvědomují si ani, že když tam zveřejní svou fotografii nebo pošlou někomu svou nahou fotografii, že může být zneužita.

T: Když si pouštíte ten dokument v Síti, myslíte si, že jsou děti s touto problematikou prvně v kontaktu, nebo už nějaké povědomí mají?

D: Málokdo mi zvedne ruku, že třeba už to viděl, nebo že se o tom bavil s rodiči, málokdo.

T: Ještě se zeptám, v kolikáté třídě začínáte s výchovou ke zdraví?

D: Osmička devítka. Máme nastavené, že tady na škole máme výchovu ke zdraví v 8. a 9. třídě, ale určitě bych se nebála jít i níž klidně už v té šestce. Čím dřív tím líp a myslím si, že by se o tom určitě mělo začít bavit už na 1 stupni, protože třeba mám dítě ve 4. třídě, má telefon, má WhatsApp a vím, že se řešilo ve 3. třídě na jedné nejmenované základní

škole, že si žáci posílali odkaz na porno právě přes WhatsApp. My samozřejmě máme rodičovský zámek, takže vidíme a co se tam děje a díváme se do toho mobilu. Ale děti dostávají v dnešní době už telefon v první třídě a od té doby, co dostane dítě telefon, tak už je ohroženo, takže bych s prevencí osobně začala už na 1. stupni, nějakou vhodnou formou.

T: A mají rodiče zájem o to, co berete v té výchově ke zdraví?

D: Nestalo se mi, že by třeba přišli o třídních schůzkách se zeptat na něco takového. Nebo že by mi napsali třeba paní učitelko teď jsme slyšeli, že se díváte na dokument V Síti, ať už třeba negativně, že s tím nesouhlasí, nebo pozitivně. Vůbec nemám žádnou zpětnou vazbu od rodičů.

T: V jakých ohledech prevence selhává?

D: Selhává hlavně v tom, že ji není věnován dostatečný čas. Právě ten předmět Výchova ke zdraví je přímo dělaný pro tu prevenci, ať už výživy nebo toho sexuálního chování. Problémům, kterým by se měl dát dostatečný prostor je strašně moc a tento předmět má strašně malou hodinovou dotaci a na spoustě školách ani není. Nebo to dělají tak, že dají část do občanky a část do přírodopisu. To si myslím, že je špatně, protože si myslím, že je to jeden z pomalu v dnešní době z nejdůležitějších předmětů na té škole, protože, dějepis a zeměpis si ti žáci v dnešní době najdou na internetu, ale tohle jsou věci do života, které prostě jsou a budou. Takže si myslím, že určitě by se tomu mělo věnovat. Tento předmět by se měl více posílit a dát ho do více ročníků a větší časovou hodinovou dotaci určitě.

T: A myslíte si, že i mimo školu v nějakých ohledech ta prevence selhává?

D: Určitě. Myslím si, že když to porovnáme třeba s dobou, když jsem byla ve věku třeba žáků 2 stupně, tak si pamatuju, že jsme měli různé návštěvy gynekoložky, a to v dnešní době vůbec nebývá na těch školách, nebo třeba u nás na škole to vlastně vůbec není. Chápu, že lékaři třeba na to nemají čas, že jsou vytížení, ale určitě by nebylo špatné, kdyby se do toho víc zapojili třeba i lékaři a dělali nějakou osvětu na těch školách, nebo nějaké přednášky. Jako třeba prevence tady přímo sexuálně rizikové chování dětí mladších 15 let by byla dobrá i pro rodiče, protože i oni třeba o tom neví, mnohdy ani neví, jak se o sexualitě s dítětem vůbec bavit a stydí se. Nemají přehled o tom, že dítě už

tady tu tematiku zná, že už ho to prostě zajímá. Protože ta rodina čím dál tím míň spolu tráví čas a více se to posouvá na tu internetovou úroveň.

T: Na škole, kde působíte se nepořádají přednášky s externisty?

D: Ne.

T: A kdo přednášky zaměřené na prevenci domlouvá?

D: Tak myslím si, že by to asi měl řešit metodik prevence, případně samozřejmě i já bych to mohla domluvit a někoho pozvat do hodiny. To by určitě taky šlo. Ale říkám, bavili jsme se o tom tady s naší paní metodičkou říká, že to je dobrý nápad, že by mohla zkusit oslovit gynekoložku, jestli by třeba neudělala nějaké povídání o těch třeba i pohlavně přenosných chorobách a tady toto. Nicméně, pak jsme se vlastně shodli na tom, že si myslíme, že ani na to nebude mít čas. Že v dnešní době ti lékaři jsou tak vytížení, že to pro ně prostě nebude asi lukrativní. Finančně ani časově, teda možná.

T: Na co by se měla nejvíce prevence zaměřit?

D: Určitě na ten online svět. Na to, aby žáci neposílali žádné fotografie, aby si uvědomili, že mohou být zneužity. A taky si myslím, že určitě na metody, jak neotěhotnět antikoncepční metody a na přenos pohlavně přenosných chorob. Vlastně tu prevenci tady tohoto, aby děti si uvědomili, že když užívají hormonální antikoncepci holky, je to fajn, třeba neotěhotní, ale mohou chytit Chlamydie, Syfilis, nebo i HIV. Je to obrovský problém a neustále narůstá počet těch, kteří jsou odhaleni, na které se přijde, že. Ale to číslo může být daleko vyšší, protože ne zdaleka každý chodí na nějaké testy.

T: Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?

D: Určitě diskuze, a ne úplně frontální výuka. Diskuze je úplně nejlepší, třeba doplněná nějakým videem, aby si to dokázali představit. Třeba i nějaký dokument a pak k tomu vést tu diskuzi, aby oni se do toho mohli zapojit a dát jim prostor na ty dotazy, protože je to opravdu hrozně zajímavá. Takže my se tomu věnujeme opravdu třeba, když to řeknu měsíc, možná i dýl, kdy já se jich pořád ptám, jestli mají nějaký dotaz. Dávám žákům i možnost se zeptat anonymně, protože ne každý se chce zeptat před třídou, protože se třeba stydí. Těch dotazů je opravdu jako velké množství. Je vidět, že nejsou edukovaní z rodiny, že se o tom doma nebaví, protože někdy tam i probíhají takové jako dotazy, jako

například jak může žena čurat, když má zavedený tampon. Jako to jsou věci, kdy si člověk řekne, že to člověk přece jako musí vědět, ale oni to neví. Fakt úplně od základu jet a hlavně jim dávat prostor pro tu diskuzi a pro ty dotazy a nebát se jim odpovědět. Říct, ať se zeptají na cokoli a opravdu jim odpovědět, protože v dnešní době, když jim neřekneme my ve škole, nebo rodiče doma, tak oni udělají to, že sednou na ten internet a tam najdu takové bludy a takové hrůzy a úplně jiné informace. Daleko lepší je, ať se to dozví od nás. Odhodit stud a prostě jim odpovědět.

T: A když se ještě vrátím k tomu, jak jste říkala, že vám stává, že aspoň 3 žáci zvednou v třídě ruku, tak se bavíte o tom, jak dotyčné na to reagovaly?

D: Ano, ptám se. Vždycky mi odpoví, že zablokují toho daného člověka. Tak jim řeknu, že udělali správně a jak dále pokračovaly. Odpoví mi, že ho zablokovali, tak on už jim nemůže psát, tak já jim vždycky říkám, že to jako je fajn, ale že tím ochránili jenom sebe, že vždycky mají zablokovat a nahlásit to někomu dospělému, oznámit to policii, ať se to řeší. Oni jsou třeba už v té 8 třídě, takže ví, že to není jako fajn, tohle někomu posílat, že to je nebezpečné. Ale může se to stát třeba žákyně 2., 3., třídy, která prostě ještě neví, že to není fajn a on ji může zneužít. Říkám jim, že je to ještě potřeba nahlásit dospělé osobě, ať už rodičům, učiteli, sousedce, mamince, kamarádce, komukoliv.

T: Takže kromě vás se nikomu s tímto nesvěřili?

D: Ne, ne nesvěřili. Sami si toho dotyčného zablokují a tím to mají vyřešené, neřekli nic rodičům, ani žádné jiné dospělé osobě. Obávám se, že ta důvěra v rodinách je nalomena a žáci nemají tendenci se svěřovat rodičům. Za mnou tady chodí holky s gynekologickými problémy, místo toho, aby šli za rodiči. Opravdu jde vidět, že ti žáci, těm rodičům nevím, jestli nedůvěřují, nebo už ty rodiny tak nefungují. To není asi jak za našich mladých let, když jsme s rodiči hráli odpoledne nějaké deskovky. V dnešní době žáci přijdou domů, sednout k počítači, zavrou se do pokoje a prostě brouzdají po internetu a rodiče jsou rádi, že od nich mají klid.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Ideálně posílit nebo minimálně na každé škole by měly být hodiny výchovy ke zdraví. To je můj názor. Nejlépe, aby to učil člověk, který to má vystudované anebo je to člověk, který se orientuje v té problematice, ideálně někdo mladší. Byť si vážím zkušených a

starších pedagogů, tak si myslím, že když jim tam bude o antikoncepci povídat někdo důchodového věku, že asi úplně to nebudou vnímat tak pozitivně, jak když jim to bude říkat někdo ještě relativně mladý. Oficiálně vlastně ministerstvo školství vydává rámcově vzdělávací programy, kde jsou vlastně stanovené výstupy, co musí umět žák, když odejde z 9. třídy. Tyto výstupy musíme naplnit a pak už je u nás na škole v jakých předmětech a jakou hodinovou dotací si to naplníme, takže je tam jakoby závazné, co já ho musím s těmi žáky probrat v průběhu toho 2. stupně. Ale je už na mě, jestli si to proberu v 8. třídě a zopakuji to v 9. třídě, nebo něco v 8. třídě něco v 9. třídě. A samozřejmě, já si tam i přiřazuji něco navíc. Věnujeme se hodně tomu online světu, obecně závislosti i na internetu a tady toto tam třeba nemáme jako úplně stanovené. Nicméně já si to tam jako přidávám, protože si myslím, že to je aktuální téma. Dokonce jsem se setkala i s tím, že za mnou žáci chodili a ptali se mě, proč nemáme každý den takový předmět a že probíráme konečně něco, co mají do života.

T: Takže školy, které nemají výchovu ke zdraví spoléhají pouze na preventivní programy.

D: Buď na preventivní programy, anebo něco částečně je v učebnicích z občanské výchovy. Tam jestli se nepletu je 6. třídě nějak uchopení rodiny, co to je rodina, pak v 8. nebo v 9. třídě tam je zas jako antikoncepce. Ale je to takové jako odsakování. Je lepší, když je to uchopené jako ten předmět, že se to opravdu probere. Tam se totiž začíná téma jako je fungující rodina a nefungující rodina, co se v té rodině může stát, co je dobře, co je špatně. Protože třeba i spousta žáků vůbec neví, že třeba to, co se v rodinách jim děje, že vlastně nemusí být úplně v pořádku a nemusí být úplně normální. Prostě pokud dítě vyrůstá s tím, že navštěvuje strýce, který ho třeba zneužívá, tak to dítě si myslí, že to takhle chodí v každé rodině, takže ani neví, že to je špatně. Na to zase v té občance není ten prostor. Je toho strašně moc, tak si nedokážu představit, jak to všechno uchopit dohromady za ten rok a asi to ani nejde. Ani v té výchově ke zdraví nestihnu uchopit všechna důležitá témata. Když máte 1 hodinu týdně, tak vám to dá všeho všudy 20 hodin. Jsou prázdniny, občas něco odpadne. Jenom když si vezmete ten dokument V Síti, na který se díváme třeba 3 vyučovací hodiny, plus k tomu vedeme další diskuzi. To je 1 měsíc věnovaný jenom dokumentu V Síti.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v tom rodinném prostředí?

D: Tak mluvit o tom sexuálním chování i obecně, ne pouze o sexuálním rizikovém chování. Nemyslím si, že je v pořádku, aby dítě v 6. třídě prostě nevědělo, že mají holky menstruaci, aby nevědělo prostě, jak se dělají děti, aby si myslelo, že z jedné pusy vznikne dítě. Tohle je úplně zcestné. Ty děti jsou ohroženy čím dál tím dřív. Čím dál dříve začínají s tím pohlavním stykem. Takže určitě se o tom bavit, aby byli připraveni.

T: Když se rodiče s dětmi nebaví o základních věcech, tak je asi pravděpodobné, že děti nebudou informovat o nějakých rizikách, které se pojí se sexuálním chováním na internetu, že?

D: Ne, to si myslím, že to vůbec jako neprobírají. Já si myslím, že se vůbec v dnešní době, nebo se málo v dnešní době mluví tady o tomhle. Ti rodiče hodně spoléhají na ten internet a nás.

T: Ale aj v případě, že to vlastně přináší na vás jako na školu, tak stejně neptají a nemají zájem, jestli se to v té škole probralo?

D: Ne vůbec se nezajímají, jestli třeba něco mají probrat s dětmi doma, nebo aspoň, že by se třeba zeptal, jaké témata v dnešní době ty žáky nejvíc baví. Nemám žádnou zpětnou vazbu ze strany rodičů. A to si někdy prostě říkám, že třeba přijde nějaká stížnost, na co se díváme, že nějaký rodič slyšel, že jsme se ve výuce dívali na nějaké rozmazané penisy, které byly v tom dokumentu. Takže kdyby alespoň nějaká zpětná vazba byla, ale vůbec jakoby nic.

T: Jak by se do prevence měli zapojit veřejné subjekty?

D: No tak myslím si, že určitě lékaři by měli dělat nějaké dny prevence. Zvát si tam žáky a bavit se o tom. Gynekologové by měli o objíždět školy a vysvětlovat to. Nebo i nějaké organizace by se do prevence měli zapojovat a dělat osvětu i pro rodiče a taky ty rodiče učit, jak s těmi žáky o takových věcech mluvit. Možná by bylo fajn i pro učitele dělat něco, protože většina učitelů, kteří učí výchovu ke zdraví nebo rodinku, tak to nemají vystudované. Já si troufám říct, že jsem široko daleko asi jediný učitel, který to má vystudované. Na předchozí škole mi řekli, že za posledních 20 let jsem byla první učitelka, která tento předmět měla vystudovaný. Myslím si, že je většina tento předmět odbývá. Třeba na bývalé škole, můj kolega, který byl tělocvikář a zeměpisář, měl učit tady tu výchovu ke zdraví. Svěřil se mi, že vůbec tyhle témata vůbec neprobíral. Vzal žáky

PŘÍLOHA P 6: PŘEPIS ROZHOVORU SE ŠKOLNÍM PSYCHOLOGEM

ROZHOVOR – ŠKOLNÍ PSYCHOLOG

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí?

D: Jako ze své práce školního psychologa vidím, že ta prevence je zřejmě jako nedostatečná, protože se dostávají ke mně nějaký jako zakázky na tohle téma, nebo které se týkají sexuality, nebo které se týkají sexuálně rizikového chování a já s tím vlastně nějakým způsobem potom pracuji, ale už je to de facto jako hašení požáru, no.

T: Takže se tato problematika řeší, až vznikne nějaký problém?

D: Já si myslím, že metodik prevence dělá, co může, ale je to i daný tím, jak je nastavená pozice metodika prevence, protože metodik prevence nemá vlastně žádný jako úvazek. Jedná se o učitele, který se nevěnuje pouze prevenci, ale má i několik předmětů, které vyučuje, takže nemá prostor na to pojmout vlastně všechna témata, která jsou jako potřebná na nějaký obecný rovině a spíš se zaměřuje na témata, která jsou na dané škole akutní. Já mám takový dojem, že prostě že teď si teprve ty problémy a všechny ty věci s tímhle tím spojeny uvědomujeme. A tím pádem začínáme uvědomovat, jak daleko už to zašlo a teď se jako hasí požáry a postupně se to začíná nabalovat.

T: A jak vnímáte současnou prevenci mimo školu?

D: Já vím, že jsou různé projekty. Například projekt Když to nechce, tak to nechce, a to jsou právě ty věci týkající se tělesné integrity. Pořádají přednášky na školách a dělají v rámci možností nějakou osvětu. Já jsem rád, že takové věci existují, ale nevím, jak moc prosakují na regiony. A bývají i nějaký příspěvky na sociálních sítích ohledně tohoto problému, takže nějaká část uživatelů je oslovena, a to je moc fajn. Já totiž když vedu rozhovor a hasím nějaký požár, tak to vedu spíš na to, že ty děti mají nějaký jako tělesný hranice a musí si je hlídat. A to samé je v prostředí toho internetu, taky jsou tam hranice, které si ty děti musí hlídat a mít nějakou zodpovědnost a vědět, že všechno má své důsledky. Vůbec si nemusí uvědomovat, že tam můžou narazit na nějakého chlapa, co po nich bude vyžadovat nějaké fotografie a podobně. Jako děti jsou v tomhle informovány slabě a některé vůbec.

T: A když už s dětmi řešíte nějaký ten problém, chtějí to ty děti řešit samy od sebe, nebo to odhalí učitel, nebo rodič?

D: Je to různý. Někdy za mnou přijde dítě, někdy učitel a málokdy rodič. Ale jako dítě, které se chová rizikově, si to mnohdy ani neuvědomuje a neví, že dělá něco špatně, takže potom nemá potřebu vyhledávat odbornou pomoc. Jako já mám u sebe na nástěnce napsané, že za mnou můžou přijít i tehdy, když má někdo pocit, že se děje to, co by nemělo.

T: V jakých ohledech podle vás ta prevence selhává?

D: Myslím si, že selhává v tom, jak jsem už říkal, že třeba ti preventisté nemají ty hodiny navíc, že nemají prostor na to se na ty témata jako soustředit. Protože když je preventista zároveň třídní učitel a zároveň má na starosti nějaké další předměty, tak se to prostě nedá uchopit. Všiml jsem si, že na velkých školách už jsou i dva preventisté a už tu prevenci mají na prvním, druhém stupni, což je za mě úplně super. Bohužel, na naší škole to takhle není, A jak se má realizovat efektivní prevence, když na to není dostatečný prostor. Jako jasné, z hlediska zákona máme školní poradenské pracoviště a zavedené povinné funkce výchovného poradce a metodika prevence. Ale ten metodik prevence nemá prostě dostatečný prostor a v tomhle vidím jako velké selhání.

T: A když není ve škole dostatečný prostor na prevenci, myslíte si, že nějaké základy prevence probíhají v rodině?

D: No to je různý, no jako ona je dost velká pravděpodobnost, že v rodině je. Jako děti, které jsou v této problematice dostatečně informovány, se ke mně s velkou pravděpodobností nedostanou. Takže já pracuji už s těmi, kteří v tomto ohledu edukováni nejsou. Teď jsem tady měl zrovna případ, který se týkal sexuálního rizikového chování prostřednictvím technologií. A tam žádné hranice nastavené nebyly. Ono je skvělé, že rodiče se generačně posouvají v tom, že dávají soukromí svým dětem a respektují to soukromí, ale že je to někdy až hraniční v tom, že ten rodič třeba nemá přístup k telefonu svého dítěte. Nechce narušovat soukromí a to dítě má ten telefon zaheslovaný. Ale je ještě třeba jako ve věku, kdy teprve třeba přechází do staršího školního věku a ty rodiče vůbec nemají přehled o tom, co na tom telefonu to dítě dělá. Ale jak říkám všichni rodiče takoví nejsou. Rodiče, kteří tohle mají nějakým způsobem

podchycené se ke mně nedostanou, jelikož nemáme co řešit. Takže se setkávám pouze s rodiči, který to nemají vůbec podchycené. A já se těm rodičům vždy snažím vysvětlit, že by nějakým způsobem ta kontrola měla probíhat, než jim ujede vlak, který už možná ujel. Jako asi je to pro rodiče nepříjemné, ale je potřeba aby se to nastavilo zdravě i do budoucna.

T: A co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?

D: Je velmi důležitý o těch tématech mluvit. Aby se vědělo, že tyto témata jsou a že se dítě dále budou a je to součástí světa. Když o tom ty děti vědět budou, mohou se na to nějakým způsobem připravit a adekvátně reagovat. Jako všeobecně mi přijde nevhodné ty děti zastrašovat. Spíš bychom měli tento fakt akceptovat a říct, že tady takové věci jsou a učit děti na to reagovat. Já osobně s tímto pracuji tak, že se dětí ptám, jak by se v té situaci cítili, jak by jim bylo, kdyby se něco takového stalo. Pokládám otázky typu: Co ti to přináší, když se takhle jako chováš? Vyhledáváš nějaké informace, nebo kontaktuješ nějaký další osoby, kdyby se ti něco takového stalo? Snažím se pracovat už s tou osobností toho dítěte a jakože představit si to dítě, v té situaci a už potom jako by to mělo větší jako zásah než varovné případy. Já to vedu prostě přes prožitek, protože mi přijde, že se to potom nejvíce chytí. Takže nejideálnější je pracovat už s nějakými skupinkami než s několika třídami zároveň, protože by to už nebylo tak intenzivní.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Přijde mi to dost jako náročný to vlastně i pojmout. Jaké v případě, aby byla prevence na školách efektivní, tak by se musela změnit koncepce školy. Jako ta škola zase nemůže pojmout všechny služby. Já si myslím, že to asi neleží úplně na škole, že jako nějak částečně by mohli prevenci zajišťovat externí organizace, který se tomu věnují a které je možno k tomu přizvat, aby se nějakým způsobem ta prevence ve škole realizovala. Anebo eventuelně prostě, aby byla možnost vůbec využívat okresního metodika prevence, protože ti jsou hodně vytížení a nemají čas. Takže za mě je také cesta, aby fungovalo více okresních metodiků prevence a externích organizací. To vnímám jako velký krok, který by mohl směřovat k ideálnímu stavu.

T: A na škole, kde působíte, se realizují preventivní přednášky nebo ne?

D: Jako já si myslím, že někdy nějaká přednáška je, ale já to pod placem nemám, to už se týká metodika prevence. Jako vím, že se někdy něco takového děje, ale já mám tolik své práce, že tohle jde mimo mě.

T: A nevidíte prostor pro prevenci kyberkriminality obecně například v rámci počítačové výuky, když na to jinde není prostor?

D: Je to takový těžký, jakože chtít po informatikovi, aby vlastně jako redukoval, nebo pracoval s tímhle tím tématem, který je vlastně velmi citlivý. Já si myslím, že jako spousta informatiků by se jako sekla, že by to nebylo pro ně, že oni jsou tady od toho, aby vyučovali informatiku, a ne o prevenci digitálních technologií. Jako na poradách se probíraly falešné zprávy, kritické přistupování k informacím a tohle se začíná nějakým způsobem u nás uchopovat, ale vyloženě prevence kyberkriminality ne.

T: Jak by měla probíhat prevence v rodinném prostředí?

D: Na naší škole jsme měli i seminář, který vedl odborník z Univerzity Palackého přímo z pedagogické fakulty, kde se tomu tématu věnují. A byl to seminář zaměřený právě na rodiče, pro seznámení s problematikou sexuálně rizikového chování. Probíralo se tam, jak vypadají třeba i predátoři na internetu, jak komunikují s dětmi a jak ty děti komunikují s nimi. A to bylo za mě úplně skvělé, protože si myslím, že je fakt velká výzva tento problém uchopit a držet krok se vznikem nových platforem a podobně. Na tom semináři šlo vidět, že jsou ti rodiče zaskočení a že to upoutalo jejich pozornost. Ale u těch rodičů je to těžko, oni by se jako asi rádi dovzdělávali, ale musí jim to někdo strčit pod nos. Není to o tom, že by si o nějakou přednášku sami řekli. Ale celkově si myslím, že rodiče hodně přenechávají zodpovědnost na škole, jak v oblasti výchovy a vzdělávání, tak i v oblasti prevence. Rodiče nabývají dojmu, že škola jako instituce vlastně pokryje úplně všechno. Že pak vlastně jsme tady nejenom v roli pedagogů, ale jsme tady v roli vychovatelů, vlastně v roli rodičů, roli sociálních pracovníků, roli vyšetřovatelů, roli policajtů pomalu a je to fakt těžký.

T: A z vaší zkušenosti, jak reagují rodiče, když nějaký takový problém řešíte?

D: Ono je to zase různý. Někteří rodiče k tomu přistupují zodpovědněji, ale jsou tady i rodiče, kteří to jako žádné riziko neberou a třeba se i tomu vysmějí i v případě, že se jedná o něco velmi závažného.

T: Jakým způsobem by se do prevence měli zapojit veřejné subjekty?

D: No, jako říkám si, že v rámci výuky ICT by bylo fajn, kdyby některé věci ohledně těch rizik na internetu probrali. I občanka nebo výchova ke zdraví dává prostor pro takové témata. Jaké já moc nevím, co je v RVP, já jsem mimo děj, jelikož jsem psycholog. No vidíte, to bych si mohl vlastně doplnit, to je dost důležitý téma. Tak na to se ještě podívám, protože nevím, co tam mají. Ale myslím si, že by měl být konkrétně ukotvený koncept prevence, kde by se i podílely veřejné instituce a bylo by to v rámci nějakého povinného předmětu. Bylo by fajn, kdyby ty veřejný subjekty vstupovaly do výuky prevence a aby to právě neleželo čistě na učitelích. Aby pedagog nemusel být právě jako psychologem, krizovým interventem, preventistou apod. Bylo by dobře, kdyby se očekávání od těch pedagogů trochu zúžili.

PŘÍLOHA P 8: PŘEPIS ROZHOVORU S POLICEJNÍM PSYCHOLOGEM

ROZHOVOR - POLICEJNÍ PSYCHOLOG

T: Jak hodnotíte současnou prevenci sexuálně rizikového chování dětí mladších 15 let v online prostředí? Proč? V čem?

D: Otázkou je, co si pod pojmem prevence sexuálně rizikového chování představit. Mezi ty, kdož v této oblasti mohou preventivně působit bych zařadil především rodinu, školu, masmédia a Policii. Úroveň a kvalita prevence v rodině je dána tím, jak moc se rodiče v této problematice orientují. Také velmi záleží na tom, jak mají nastavené děti pravidla a jaké vztahy v rodině jsou. Ve školách existují preventivní programy v podobě přednášek a školení. Jejich úroveň ovšem stojí na tom, jak tento problém umí preventista uvést a předat posluchačům. Myslím si, že například masmédia mohou být účinným nástrojem prevence, třeba by byla atraktivní prevence v podobě podcastů, které si mohou pouštět například rodiče s dětmi při jízdě autě, místo poslouchání rádia. - Stejně tak je prevence prováděná Policií. Policie však spíše přichází do kontaktu s těmi, kteří se spolu s rizikovým chováním dostávají do střetu se zákonem.

T: V jakých ohledech prevence selhává?

D: V nedostatečné osvětě této problematiky, ale i také v nevhodných vzorech na sociálních sítích a nedostatku praktických ukázek a případových studií.

T: Na co by se měla prevence zaměřit?

D: Tak měli bychom se především zaměřit na formování postojů dětí a mladistvých k online rizikům, aby byly schopné rozpoznat sexuálně rizikové chování a zvyšovat jejich odolnost vůči „lákadlům“ sexuálně rizikového chování. To znamená zvyšovat odolnost vůči nějakým manipulativním taktikám.

T: Co vnímáte jako nejúčinnější formu prevence této problematiky?

D: Tak prevence by měla spočívat v informovanosti rodičů, učitelů ohledně sexuálně rizikového chování v online prostředí. Pokud nebudou dostatečně informováni, tak nebudou mít možnost informace předávat svým dětem, žákům. Děti by měli mít nastavená pravidla, jak v přístupu k určitým stránkám nebo aplikacím, tak i dobu trávení na tom telefonu, či počítači.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence ve školním prostředí?

D: Diferencovaně, adekvátně rozumové vyspělosti žáků. Prevence by měla přijít hlavně v čas. Pokud se prevenci školy věnují až na druhém stupni, tak je to pozdě. Některé děti používají telefony už na prvním stupni a nemají vůbec ponětí, s čím se mohou setkat. Měly by probíhat besedy, ukázky s upozorněním na rizika a jejich důsledky. Neměla by to být pouze jedna přednáška za rok, ale mělo by se s tím tématem poté více pracovat v hodinách. Také by školy měly mít nastavená nějaká pravidla v užívání digitálních technologií.

T: Jak by měla probíhat ideální prevence v rodinném prostředí?

D: Rodiče by měli s dětmi komunikovat. Jak už o sexualitě obecně, tak sexuálním chování v online prostředí. Je velmi důležité zajímat se o ty děti a pracovat na důvěrném vztahu. Poučit je o nebezpečí, se kterým se mohou při používání sociálních sítí, ale i různých her setkat. Také dávat tomu dítěti najevo, že za rodičem může s jakýmkoli problémem přijít a svěřit se mu. Pokud nebude mít rodič s dítětem důvěrný vztah, tak se na něj v případě problému dítě neobráti a ani nebude brát zřetel na nějaké poučování.

T: Jakým způsobem by se do prevence měly zapojit veřejné subjekty?

D: Každý veřejný subjekt by měl vypracovat preventivní program dle své kompetence a přispět k nějaké osvětě populace. Jednou z cest je podpora rodiny, jelikož je v tomto tématu nejvíc klíčová. Rodičům by tyto preventivní programy měly ukázat, jak pracovat v tomto ohledu s dětmi, jak je poučit a ochránit.